

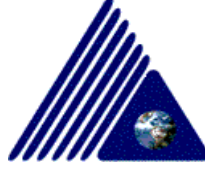
**YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**İLKÖĞRETİM 1. SINIF HAYAT BİLGİSİ DERS KİTAPLARININ
İÇERİK BAKIMINDAN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

**Hazırlayan
Savaş AKBULUT**

**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

İSTANBUL, 2007

**YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**İLKÖĞRETİM 1. SINIF HAYAT BİLİGİSİ DERS KİTAPLARININ
İÇERİK BAKIMINDAN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

**Hazırlayan
Savaş AKBULUT
24 Eğit 365-Y**

**Danışman
Prof. Dr. Semra ÜNAL**

**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

İSTANBUL, 2007

İlköğretim 1. Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının İçerik Bakımından
Eğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Savaş AKBULUT

ONAY

Jüri:

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Semra ÜNAL

S. Ünal

Üye

Prof. Dr. Sefer ADA

S. Ada

Üye

Yard. Doc. Dr. Ahmet ŞİKİLİ

A. Şikili

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	I
TABLO LİSTESİ	VIII
ÖNSÖZ	XVII
SUMMARY.....	XVIII
ÖZET	XIX

I. BÖLÜM

I.1. GİRİŞ	1
I.2. PROBLEM DURUMU.....	1
I.3. PROBLEM CÜMLESİ.....	2
I.3.1. Alt Problemler.....	2
I.4. ARAŞTIRMANIN AMACI	2
I.5. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	3
I.6. SINIRLILIKLAR.....	4
I.7. SAYILTILAR.....	4

II. BÖLÜM

II.1. İLKÖĞRETİMİN AMAÇLARI	5
II.1.1. Kişisel Bakımdan	5
II.1.2. İnsan İlişlileri Bakımından	6
II.1.3. Ekonomik Hayat Bakımından	6
II.1.4. Toplum Hayatı Bakımından	7
II.2. HAYAT BİLGİSİ DERSİNİN NİTELİĞİ VE ÖNEMİ	7
II.3. HAYAT BİLGİSİ DERSİNİN KAPSAMI	8
II.4. İLKÖĞRETİM PROGRAMINA GÖRE HAYAT BİLGİSİ DERSİNİN GENEL AMAÇLARI	11

II.5. HAYAT BİLGİSİ DERSİNİN FELSEFİ VE MANTIKSAL TEMELLERİ.....	15
II.5.1. Öğrenci Merkezli Bir Eğitim ve Öğretim Görüşünü Temel Almalı.....	15
II.5.2. Çocuğun Kendine ve Yaşama Etken Uyumunu Amaçlamalı.....	15
II.5.3. Çocuğun Gelişimsel Özelliklerine Uygun Olmalı.....	16
II.5.4. Çocuğun Duyuşsal Yaşantısını Geliştirici İşlevi Olmalı.....	16
II.5.5. Çocuğa Bireysel Varoluş Bilincinin Kazandırmalı.....	16
II.5.6. Çocuğun Toplumsallaşmasına Yardım Etmeli.....	17
II.5.7. Çocuğa Kendisinden Başlayarak En Yakın Çevresini Öğrenmesine Yardım Etmeli.....	17
II.5.8. Çocuğa Doğayı ve Çeşitli Doğa Olaylarını Tanıtabilmeli.....	17
II.5.9. Cumhuriyet'in ve Atatürk'ün İnkılâp ve İlkelerini Tanıtmayı, Korumayı, Geliştirmeyi Temel Amaç Kabul Etmeli.....	18
II.5.10. Çocuğa Etkili ve Gerçekçi Bir Tarih Bilinci Kazandırmalı.....	18
II.5.11. Çocuğa Bilim-Teknoloji ve Sanat Kavramlarının İlk Somut Örneklerini Tanıtmalı.....	18
II.5.12. Öğrencilerin Problem Çözme Yeterliliğinin Geliştirilmesinde Etkili Olabilmeli.....	19
II.5.13. Çocukta Yaratıcı Düşünce ve Yapma Davranışlarının Gelişmesine Yardım Edebilmeli.....	19
II.5.14. İnsan ve Çocuk Hakları Konusunda Bilinçlendirici İşlevi Olabilmeli.....	20
II.5.15. Meslek Bilinci ve Seçimi Konusunda İşlevsel Olabilmeli.....	20
II.5.16. Çağın ve Toplumların Değişen ve Gelişen Sürekliliğine Duyarlı Olmalı.....	20
II.5.17. Çocuğun Yakın Çevresinden, Köy, İlçe, İl, Ulus ve Dünyaya Doğru Açılan Bir Alan İçinde Konularını İşlemelidir.....	21
II.5.18. Gözlem, Deney ve İş Yapma Yeterliliklerini Geliştirebilmeli.....	21
II.5.19. İyi Üretici ve Tüketici İnsanlar Yetiştirmeye Yardım Edebilmeli.....	22
II.5.20. Toplum Yapılarındaki, Çeşitli Kuralların, Yasaların ve Törelerin Varlığına İlişkin Bilinç ve Değerler Alanı Geliştirebilmeli.....	22
II.6. HAYAT BİLGİSİNDE ÖĞRETME VE ÖĞRENME SÜRECİ.....	23

II.7. HAYAT BİLGİSİ DERSİNİN İŞLENMESİNDE KULLANILACAK ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	25
II.7.1. Gezi-Gözlem.....	25
II.7.2. Araştırma-İnceleme.....	26
II.7.3. Soru-Cevap.....	26
II.7.4. Dramatizasyon.....	27
II.7.5. Eğitici Oyunlar.....	27
II.7.6. Tartışma.....	27
II.7.7. Anlatım.....	28
II.7.8. Hayat Bilgisi Dersinde Küme Çalışması.....	28
II.7.8.1. Kümelerin Oluşturulması.....	29
II.7.8.2. Küme Çalışmasında, Kümelerin ve Küme Üyelerinin Görev ve Sorumluluklarının Belirlenmesi.....	29
II.7.8.2.1. Kümelerin Hepsinin Aynı Konuyu Çalışması ya da Etkinliği Gerçekleşmesi.....	29
II.7.8.2.2. Ünitedeki Konuların (etkinliklerin) Kümelere Paylaşılması.....	30
II.7.8.3. Küme Çalışmasında Öğretmenlerin Görevleri.....	30
II.7.8.4. Küme Çalışmasında Değerlendirme.....	31
II.8. TEMALAR	32
II.7.1. TEMA: Okul Heyecanım.....	33
II.7.2. TEMA: Benim Eşsiz Yuvam.....	34
II.7.3. TEMA: Dün, Bugün, Yarın.....	37
II.8. DERS KİTABI TANIMI VE İŞLEVİ	39
II.9. MEB DERS KİTAPLARI VE EĞİTİM ARAÇLARI YÖNERGESİNE GÖRE DERS KİTAPLARININ NİTELİKLERİ VE HAZIRLANMASI	40
II.10. DERS KİTAPLARININ DAYANMASI GEREKEN EĞİTSEL İLKELER	47
II.10.1. İç Yapı (içerik) Özellikleri.....	47
II.11. HAYAT BİLGİSİ DERS KİTABININ HAZIRLANMASINDA GÖZETİLECEK HEDEFLER	50
II.12. İÇERİĞİN TANIMI	52

II.13. İÇERİK-AMAÇ İLİŞKİSİ	53
II.14. İÇERİĞİN SEÇİMİ	54
II.15. İÇERİĞİN SEÇİLMESİNDEKİ ÖLÇÜTLER	55
II.15.1. Geçerlilik ve Güvenilirlik.....	55
II.15.2. Bilimsellik.....	55
II.15.3. Öğrenci İlgi ve İhtiyaçlarını Karşılama.....	55
II.15.4. Faydalılık.....	55
II.15.5. Öğrenebilirlik.....	56
II.15.6. Sosyal Gerçeklerle Tutarlılık.....	56
II.15.7. İçeriğin Mantıksal Yapısı.....	56
II.15.8. İçeriğin Psikolojik Yapısı.....	56
II.15.8.1. İlköğretim I Dönem Çocukların Öğrenim ve Gelişim Özellikleri (6–12 Yaş).....	56
II.15.8.1.1. Fiziksel-Motor Gelişim Dönemi.....	57
II.15.8.1.2. Sosyal-Duygusal Gelişim Dönemi.....	58
II.15.8.1.3. Bilişsel Gelişim Dönemi.....	59
II.15.8.2. Bedenin ve Hareketlerin Gelişimi.....	61
II.15.8.2.1. Kas ve İskelet Sistemleri.....	61
II.15.8.2.2. Hareket Becerilerinin Gelişimi.....	61
II.15.8.2.3. Yazı Yazma.....	62
II.15.8.2.4. Bedensel Yapısı ve Kişilik Gelişimi.....	62
II.15.8.2.5. Ahlaki Gelişim.....	63
II.15.8.2.6. Okuma.....	63
II.16.İÇERİĞİN HAZIRLANMASI VE SUNULMASINDA KULLANILAN GENEL ÖĞRETİM İLKELER	64
II.16.1. Öğrenciye Görelilik İlkesi.....	64
II.16.2. Yakından Uzağa İlkesi.....	65
II.16.3. Bilinenden Bilinmeyene İlkesi.....	65
II.16.4. Açıklık İlkesi.....	66
II.16.5. Somuttan-Soyuta İlkesi.....	66
II.16.6. Ekonomiklik İlkesi.....	67
II.16.7. Aktivite İlkesi.....	67
II.16.8. Hayata Yakınlık İlkesi.....	68

II.16.9. Bütünlük İlkesi.....	68
II.16.10. Otoriteye İtaat ve Özgürlük İlkesi (Sosyallik İlkesi).....	69
II.16.11. Bilgi ve Becerinin Güvence Altına Alınması İlkesi.....	69
II.17. İÇERİĞİN SIRALANMASI.....	71
II.17.1. Dünya İle İlişkilendirme.....	71
II.17.2. Kavramsal İlişkilendirme	71
II.17.3. İnceleme-Araştırmaya İlişkin Düzenleme.....	71
II.17.4. Öğrenmeyle İlişkilendirme.....	71
II.17.5. Kullanmayla İlişkilendirme.....	72
II.18. İÇERİK OLUŞTURMADA KARŞILAŞILAN SORUNLAR.....	73
II.19. İÇERİK DÜZENLEME ÖLÇÜTLERİ.....	73
II.20. İÇERİKTE KULLANILAN DİL VE ANLATIM.....	76
II.21. İÇERİK İNCELENİRKEN KULLANILACAK KRİTERLER.....	79
II.22. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	80
II.23.1. Neden Ölçme ve Değerlendirme Yapıyoruz?.....	80
II.23.1.1. Tanıma ve Yerleştirmeye Yönelik Değerlendirme.....	81
II.23.1.2. Biçimlendirme ve Yetiştirmeye Yönelik Değerlendirme.....	81
II.23.1.3. Değer Biçmeye Yönelik Değerlendirme.....	82
II.23.1.3.1. Öğrenciyi Değerlendirme Amaçları.....	82
II.23.1.3.2. Eğitim Programını Değerlendirme.....	83
II.23.1.3.3. Eğitim Sistemini Değerlendirme Amaçları.....	83
II.23.2. Eğitimde Kullanılan Ölçme-Değerlendirme Yöntem ve Teknikleri.....	83
II.23.2.1. Açık Uçlu Soru Türü.....	83
II.23.2.2. Doğru-Yanlış Türü Sorular.....	84
II.23.2.3. Esleştirmeli Soru Türleri.....	85
II.23.2.4. Kısa Cevaplı Soru Türü.....	85
II.23.2.5. Çoktan Seçmeli Soru Türü.....	86
II.23.2.6. Performans Değerlendirme.....	87
II.23.2.6.1. Amacın Belirlenmesi.....	87
II.23.1.6.2. Performans ve Proje Ödevleri.....	89
II.23.1.6.3. Öğrenci Ürün Dosyası (Portfolyo).....	90
II.23.1.6.3.1. Amacın Belirlenmesi.....	91

II.23.1.6.3.2. Ürün Dosyasında Bulunacak Çalışmaların Seçiminde Kullanılacak Ölçütlerin Belirlenmesi.....	91
II.23.1.6.3.3. Ürün Dosyasındaki Çalışmalara Ait Değerlendirme Ölçütlerinin Belirlenmesi.....	92

III. BÖLÜM

III.1. ARAŞTIRMA YÖNTEM.....	93
III.2. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	93
III.3. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	93
III.4. VERİLERİN TOPLANMASI.....	93
III.5. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ.....	94

IV. BÖLÜM

IV.1. BULGULAR VE SONUÇLAR	95
IV.1.1. Öğretmen Denekleri İle İlgili Bulgular.....	95
IV.1.1.1. Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerine ve Bazı Bağımsız Sorulara İlişkin Bulgular.....	95
IV.1.1.2. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular.....	98
IV.1.1.3. Öğretmenlerin Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular.....	104
IV.1.1.4. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenlerine İlişkin Bulgular.....	123
IV.1.1.5. Öğretmenlerin Meslekleri ile İlgili Yayınları Takip Etme Durumları Değişkenine İlişkin Bulgular.....	146
IV.1.1.6. Öğretmenlerin MEB Program Geliştirme Seminerlerine Katılma Durumları Değişkenine İlişkin Bulgular.....	157
IV.1.1.7. Öğretmelerin İçeriğin Düzenlenmesinin Kazanımlara Etkisine İlişkin Sorulara Verdikleri Cevapların Dağılımı.....	162
IV.1.1.8. Öğretmelerin İçeriğin Sağlayacağı Kazanımlara İlişkin Sorulara Verdikleri Cevapların Dağılımı.....	164

IV.1.2. SONUÇLAR.....	169
IV.2.1. Öğretmen Denekler İle İlgili Sonuçlar.....	169
IV.2.1.1. Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Sonuçlar.....	169
IV.2.1.2. Araştırma Alt Problemlerine Göre Sonuçlar.....	170
IV.3. ÖNERİLER.....	177
IV.2.1.İçerik Düzenlemede Öğretmenlere Önerilebilecek Başlıca Yaklaşımlar.....	178
KAYNAKLAR	180
EKLER	183
ÖZ GEÇMİŞ	

TABLolar LİSTESİ

- Tablo-1** Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre dağılımı
- Tablo-2** Öğretmenlerin eğitim durumları değişkenine göre dağılımı
- Tablo-3** Öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenine göre dağılımı
- Tablo-4** Öğretmenlerin mesleği ile ilgili yayınları takip etme değişkenine göre dağılımı
- Tablo-5** Öğretmenlerin MEB program geliştirme seminerlerine katılma durumları değişkenine göre dağılımı
- Tablo-6** Öğretmenlerin “Kullanılan Kavramlar Sınıf Düzeyine Uygundur” ile ilgili görüşlerini cinsiyetler arası farklılıklarla test etmek için yapılan t-testi sonuçları
- Tablo-7** Öğretmenlerin “Metinlerde, Karmaşık ve Uzun Cümleler Kullanılmıştır” ile ilgili görüşlerine ilişkin cinsiyetler arası farklılığı test etmek için yapılan t -testi sonuçları
- Tablo-8** Öğretmenlerin “Kazanımlar Somuttan-Soyuta, Basitten-Karmaşığa Yakında Uzağa Şeklinde Sıralanmıştır” ile ilgili görüşlerini cinsiyetler arası farklılığı test etmek için yapılan t- testi sonuçları
- Tablo-9** Öğretmenlerin “Kazanımlar Diğer Derslerle Bağlantılı Olarak Ele Alınmıştır” ile ilgili görüşlerini cinsiyetler arası farklılığı test etmek için yapılan t- testi sonuçları
- Tablo-10** Öğretmenlerin “Okuma Parçaları Sayı İtibariyle Yeterlidir” ile ilgili görüşlerini cinsiyetler arası farklılığı test etmek için yapılan t- testi sonuçları
- Tablo-11** Öğretmenlerin “Noktalama İşaretleri Yerli Yerinde Kullanılmıştır” ile ilgili görüşlerini cinsiyetler arası farklılığı test etmek için yapılan t- testi sonuçları
- Tablo-12** Öğretmenlerin “Kazanımlar Bir Birinin Önkoşulu Olacak Şekilde Sıralanmıştır” ile ilgili görüşlerini cinsiyetler arası farklılığı test etmek için yapılan t- testi sonuçları
- Tablo-13** Öğretmenlerin “Metinler, Anlatım Tarz İtibariyle Anlaşılır ve Açık Bir Dille Yazılmıştır” ile ilgili görüşlerini cinsiyetler arası farklılığı test etmek için yapılan t- testi sonuçları

- Tablo-14** Öğretmenlerin “Öğrencilerin, Kendilerini Tanıma ve Tanıtılma Duygularını Yönetebilme Becerilerini Geliştirmektedir” ile ilgili görüşlerini cinsiyetler arası farklılığı test etmek için yapılan t- testi sonuçları
- Tablo-15** Öğretmenlerin “Ders Kitabının İçeriği, Kazanımların Tamamını Kapsamaktadır” ile ilgili görüşlerini cinsiyetler arası farklılığı test etmek için yapılan t- testi sonuçları
- Tablo-16** Öğretmenlerin “Soyut Kavramlar Seviyesi, Öğrencilerin Bilişsel Gelişim Düzeyine Uygundur” ile ilgili görüşlerini cinsiyetler arası farklılığı test etmek için yapılan t- testi sonuçları
- Tablo-17** Öğretmenlerin “Kazanımlar, Öğrencilerin Belli Ahlaki Ayrımları (güzel-çirkin vb.) Yapabilecekleri Biçimde Ele Alınmıştır” ile ilgili görüşlerini cinsiyetler arası farklılığı test etmek için yapılan t- testi sonuçları
- Tablo-18** Öğretmenlerin “Kullanılan Kavramlar Sınıf Düzeyine Uygundur” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-19** Öğretmenlerin “Kazanımlar Somuttan-Soyuta, Basitten-Karmaşığa, Yakından-Uzağa Şeklinde Sıralanmıştır” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-20** Öğretmenlerin “Kazanımlar Diğer Derslerle Bağlantılı Olarak Ele Alınmıştır” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-21** Öğretmenlerin “Okuma Parçaları Sayı İtibariyle Yeterlidir” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-22** Öğretmenlerin “Kazanımlar Sebep-sonuç ilişkisi içinde verilmiştir” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-23** Öğretmenlerin “Kazanımlar, Milli Duyguları Geliştirici, Atatürk İlke ve İnkıplarını Kavratıcı Yönde Hazırlamıştır” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

- Tablo-24** Öğretmenlerin “Ders Kitabının İçeriği, Bilgi İtibari İle Kazanımlarla Tutarlı” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-25** Öğretmenlerin “Kazanımlar İlgili Çekici Anlatımlarla (Anekdöt, Şiir, Öykü, Fıkra vb.) Zenginleştirilmiştir” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-26** Öğretmenlerin “Kazanımlar Öğrencilerin Sosyalleşmesini Sağlayacak Nitelikte Düzenlenmiştir” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-27** Öğretmenlerin “Metinler, Anlatım Tarzı İtibari ile Anlaşılır ve Açık Bir Dille Yazılmıştır.” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-28** Öğretmenlerin “Okuma Parçaları Empati Geliştirmeye Yöneliktir” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durum Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-29** Öğretmenlerin “Kazanımlar, Soru Sorma, Gözlem Yapma ve Tahminde Bulunma Becerilerini Geliştirmektedir” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-30** Öğretmenlerin “Kazanımlar, Bilinçli Bir Tüketici ve Çevre Bilincine Sahip Bireyler Olmalarını Sağlamaktadır” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-31** Öğretmenlerin “Sağlık bilgisi yeterliliğini ve güvenlik kurallarına uyma becerilerini geliştirmektedir” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-32** Öğretmenlerin “Ders Kitabının İçeriği, Kazanımların Tamamını Kapsamaktadır” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

- Tablo-33** Öğretmenlerin “Güncel Yaşamla Hayat Bilgisi Kazanımları Arasındaki İlişki İçerikte Dikkate Alınmıştır” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-34** Öğretmenlerin “Soyut Kavramlar Seviyesi, Öğrencilerin Bilişsel Gelişim Düzeyine Uygundur” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-35** Öğretmenlerin “Soyut Kavramlar Seviyesi, Öğrencilerin Bilişsel Gelişim Düzeyine Uygundur” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-36** Öğretmenlerin “Kazanımlarda, öğrencilerin belli ahlaki ayrımları (güzel-çirkin vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-37** Öğretmenlerin “Konu İle İlgili Terim ve Kavramlar Yeterlidir.” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-38** Öğretmenlerin “Kullanılan Kavramlar Sınıf Düzeyine Uygundur” ile İlgili Görüşlerin Mesleki Kıdem Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-39** Öğretmenlerin “Kazanımlar Somuttan-Soyuta, Basitten-Karmaşığa, Yakından-Uzağa Şeklinde Sıralanmıştır” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-40** Öğretmenlerin “Kazanımlar Diğer Derslerle Bağlantılı Olarak Ele Alınmıştır” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-41** Öğretmenlerin “Okuma Parçaları Sayı İtibariyle Yeterlidir” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-42** Öğretmenlerin “Kazanımlar Sebep-Sonuç İlişkisi İçinde Verilmiştir” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

- Tablo-43** Öğretmenlerin “Kazanımlar, Milli Duyguları Geliştirici, Atatürk İlke ve İnkılaplarını Kavratıcı Yönde Hazırlamıştır” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-44** Öğretmenlerin “Ders Kitabının İçeriği, Bilgi İtibariyle Kazanımlarla Tutarlıdır” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-45** Öğretmenlerin “Yardımcı Unsurlar (Resim, Şekil ve Fotoğraflar) Konu ve Metinlerle Tutarlıdır” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-46** Öğretmenlerin “Kazanımlar İlgi Çekici Anlatımlarla (Anekdöt, Şiir, Öykü, Fıkra Vb.) Zenginleştirilmiştir” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-47** Öğretmenlerin “Metinlerde, Gereksiz Yere Tekrarlanan Cümle ve Sözcükler Kullanılmıştır” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-48** Öğretmenlerin “Okuma Parçaları Empati Geliştirmeye Yöneliktir” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-49** Öğretmenlerin “Etik Davranma ve Hoşgörölü Olma Becerilerini Geliştirmektedir” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-50** Öğretmenlerin “Soru Sorma, Gözlem Yapma ve Tahminde Bulunma Becerilerini Geliştirmektedir” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-51** Öğretmenlerin “Kazanımlar, Bilinçli Bir Tüketici ve Çevre Bilincine Sahip Bireyler Olmalarını Sağlamaktadır” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

- Tablo-52** Öğretmenlerin “Sağlık Bilgisi Yeterliliğini ve Güvenlik Kurallarına Uyma Becerilerini Geliştirmektedir” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-53** Öğretmenlerin “Ders Kitabının İçeriği, Kazanımların Tamamını Kapsamaktadır” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-54** Öğretmenlerin “Güncel Yaşamla Hayat Bilgisi Dersinin Kazanımları Arasındaki İlişki İçerikte Dikkate Alınmıştır” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-55** Öğretmenlerin “Metinler, Okuma Kolaylığı Yönünden, Cümlelerdeki Kelime Sayısı ve Uzunluğu Bakımından Uygundur” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-56** Öğretmenlerin “Kazanımlarda, Öğrencilerin Belli Ahlaki Ayrımları (İyi, Kötü vb.) Yapabilecekleri Biçimde Ele Alınmıştır” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-57** Öğretmenlerin “Soyut Kavramlar Seviyesi, Öğrencilerin Bilişsel Gelişim Düzeyine Uygundur” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-58** Öğretmenlerin “Cümle Yapısı Öğretim İlkelerine Uygun Olarak Düzenlenmiştir” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durum Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-59** Öğretmenlerin “Kazanımlarda, öğrencilerin belli ahlaki ayrımları (güzel-çirkin vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

- Tablo-60** Öğretmenlerin “Kullanılan Kavramlar Sınıf Düzeyine Uygundur” ile İlgili Görüşlerin Meslekleri ile İlgili Yayınları Takip Etme Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-61** Öğretmenlerin “Kazanımlar, Diğer Derslerle Bağlantılı Olarak Ele Alınmıştır” ile İlgili Görüşlerini, Meslekleri ile İlgili Yayınları Takip Etme Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-62** Öğretmenlerin “Okuma Parçaları Sayı İtibariyle Yeterlidir” ile İlgili Görüşlerini Meslekleri ile İlgili Yayınları Takip Etme Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-63** Öğretmenlerin “Kazanımlar, Milli Duyguları Geliştirici, Atatürk İlke ve İnkılaplarını Kavratıcı Yönde Hazırlamıştır” ile İlgili Görüşlerini, Meslekleri ile İlgili Yayınları Takip Etme Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-64** Öğretmenlerin “Yardımcı Unsurlar (Resim, Şekil ve Fotoğraflar) Konu ve Metinlerle Tutarlıdır” ile İlgili Görüşlerini, Meslekleri ile İlgili Yayınları Takip Etme Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-65** Öğretmenlerin “Kazanımlar İlgi Çekici Anlatımlarla (Anekdöt, Şiir, Öykü, Fıkra Vb.) Zenginleştirilmiştir” ile İlgili Görüşlerini, Meslekleri ile İlgili Yayınları Takip Etme Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-66** Öğretmenlerin “Metinlerde, Gereksiz Yere Tekrarlanan Cümle ve Sözcükler Kullanılmıştır” ile İlgili Görüşlerini, Meslekleri ile İlgili Yayınları Takip Etme Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-67** Öğretmenlerin “Kazanımlarda, öğrencilerin belli işlevsel ayrımları (yararlı-zararlı vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır” ile İlgili Görüşlerini, Meslekleri ile İlgili Yayınları Takip Etme Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

- Tablo-68** Öğretmenlerin “Etik Davranma ve Hoşgörülü Olma Becerilerini Geliştirmektedir” ile İlgili Görüşlerini, Meslekleri ile İlgili Yayınları Takip Etme Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-69** Öğretmenlerin “Soyut Kavramlar Seviyesi, Öğrencilerin Bilişsel Gelişim Düzeyine Uygundur” ile İlgili Görüşlerini, Meslekleri ile İlgili Yayınları Takip Etme Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-70** Öğretmenlerin “Kazanımlarda, öğrencilerin belli ahlaki ayrımları (güzel-çirkin vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır” ile İlgili Görüşlerini, Meslekleri ile İlgili Yayınları Takip Etme Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-71** Öğretmenlerin “Kullanılan Kavramlar Sınıf Düzeyine Uygundur” ile İlgili Görüşlerin MEB Program Geliştirme Seminerlerine Katılma Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-72** Öğretmenlerin “Metinler, Öğrencide Okuma İsteği Uyandırmaktadır” ile İlgili Görüşlerini MEB Program Geliştirme Seminerlerine Katılma Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-73** Öğretmenlerin “Kazanımlar, Bilinçli Bir Tüketici ve Çevre Bilincine Sahip Bireyler Olmalarını Sağlamaktadır” ile İlgili Görüşlerini MEB Program Geliştirme Seminerlerine Katılma Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-74** Öğretmenlerin “Sağlık Bilgisi Yeterliliğini ve Güvenlik Kurallarına Uyma Becerilerini Geliştirmektedir” ile İlgili Görüşlerini MEB Program Geliştirme Seminerlerine Katılma Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo-75** Öğretmenlerin “Soyut Kavramlar Seviyesi, Öğrencilerin Bilişsel Gelişim Düzeyine Uygundur” ile İlgili Görüşlerini MEB Program Geliştirme Seminerlerine Katılma Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

Tablo-76 Öğretmenlerin “İçeriğın Düzenlenmesinin Kazanımlara Etkisi” İlişkin Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımlı Sorulara Verdiğı Cevapların Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Tablo-77 Öğretmenlerin “İçeriğın Sağlayacağı Kazanımlar” İlişkin Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımlı Sorulara Verdiğı Cevapların Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

ÖNSÖZ

Eğitim, bireyi davranışlarından ve yaşantısından yararlanarak olumlu değişmeler meydana getirme sürecidir. Eğitim insanın tüm yaşamı boyunca devam eden bir olgudur. Eğitim olgusunun amacına ulaşmasında bir çok unsuru bünyesinde barındırmasına rağmen bunların yanı sıra kullanılan araç-gereçler büyük önem taşır. Eğitim sürecinde amaçların gerçekleştirilmesi için çeşitli muhteva, metot ve araç-gerecin organizasyonuna ihtiyaç vardır ki ders kitapları da öğretimde yaygın kullanımı sebebiyle bu organizasyon içinde etkin bir konuma sahiptir.

Günümüzde teknolojinin hızlı ilerleyişine rağmen ders kitapları halen önemini korumakta ve çeşitlilik arz etmektedir. Ders kitaplarından azami faydanın temini için, nitelik ve nicelik yönlerinde iyi hazırlanmış kitaplar ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. İyi bir ders kitabı; öğretim sürecinin gerektirdiği bütün konuları, kazanımları kapsamalı, öğrenme psikolojisine, ilgi ve ihtiyacı karşılama yeterliliğine, bireye rehberlik yaparak kendi kendine öğrenmeyi sağlayan, motivasyonu arttırıcı yöntem ve tekniklerle sunan bir içerik arz etmelidir. Bu nedendir ki ders kitapları hazırlanırken belirlenen niteliklere uygun bir yapı sunmalıdır.

Bu çalışmada, 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarının içerik yapısı bakımından, öğretmenlerin görüşlerine göre bir değerlendirmesi yapılarak, çocuğun hayatla ilgili öğrenebileceği pek çok teorik ve pratik bilginin kaynağı olan bir dersin kitabında olması gerekenleri, belirlenen nitelikler bağlı kalınarak sonuçlar çıkarıp, önerilerde bulunma amaçlamıştır.

Bu çalışmada bilgi ve tecrübesi ile bana rehberlik eden, tezin tamamlamasında çok önemli katkılarda bulunan, Sayın Prof. Dr. Semra ÜNAL hocama teşekkürü bir borç bilir, saygılarımı arz ederim.

Savaş AKBULUT
Tez Öğrencisi

SUMMARY

Text books and class notes concerning the related topics which are prepared in the correct manner are tools used for students to learn on their own. (Duma vd., 2001)

Text books hold an important place in the activity planning, practice and development in education and teaching. (Coşkun, 1996) If education is thought to be a functional and dynamic process, then text books which are an important source for the aim of education to be fulfilled, should always be revised and developed to suit today's era.

This study involving Primary school 1 st class Social studies text book contents with the aim of comparing characteristics of the text book to evaluate the view of teachers. Research scanning model was used. Research examples which were taken from the work force of Istanbul both Anatolian and European sides containing randomly selected 45 formal primary schools with 325 on duty class teachers survey data, was solved using SPSS statistic program.

With the information in hand the evaluation reached of the contents of the Social studies text The contents of social studies class text book in terms of being parallel with set learning quotas in the themes and processors of acquisition set by the primary and middle school programme define principles and directives, %72 gave a positive response where %28 gave a negative response. In the light of these findings going over the contents and characteristics of the text book would be useful.

ÖZET

Ders kitapları, ders konularına ait bilgileri, sıralı ve doğru bir biçimde, öğrencilerin kendi kendilerine öğrenmelerini sağlamak amacıyla hazırlanan araçlardır. (Duman vd., 2001)

Eğitim ve öğretim etkinliklerinin planlanmasında, uygulamasında değerlendirilmesinde ve geliştirilmesinde ders kitabının önemli bir yeri bulunmaktadır. (Coşkun, 1996) Eğitimin aktif ve sürekliliği olan bir süreç içerisinde düşünülürse, eğitim amaçlarının gerçekleştirilmesinde önemli bir kaynak durumunda bulunan kitapların, çağın gereklerine uygun hale getirilmesi için sürekli yenilenmesi ve geliştirilmesi gerekmektedir.

Bu çalışma ile ilköğretim 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarının içerik yapısı bakımından, öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesini yaparak, ders kitaplarının belirlenen nitelikleri karşılama düzeyini ortaya çıkarma amaçlanmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma örnekleme, çalışma evrenini oluşturan İstanbul ili Anadolu yakasında bulunan ve rast gele seçilen 45 resmi ilköğretim okulunda görev yapan 325 tane sınıf öğretmenine uygulanmış, geri dönüşü sağlanan 320 tane içerik düzeyi anketinden elde edilen veriler, bilgisayarda SPSS istatistik programının yardımı ile çözümlenmiştir.

Elde edilen verilerin değerlendirilmesi sonucunda; Hayat Bilgisi ders kitapları içeriğinin programda belirtilen kazanımlarla tutarlı olma düzeyi, temaların ve kazanımları işlenmesinde ilköğretim programında belirtile ilke ve açıklamaları karşılama düzeyi, öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarını karşılama düzeyi, dil ve anlatım yönünden öğrenci seviyesine uygunluğu ve kitapların içerik yapısı bakımından düzeyinin değerlendirildiği sorulara %72 oranında olumlu cevaplar verilmiş, % 28 oranında ise olumsuz görüş bildirilmiştir. Bu sonuçlar ışığında ders kitaplarının belirlenen nitelikler düzeyinde tekrar ele alınarak hazırlanmasında fayda olduğu düşünülmektedir.

I. BÖLÜM GİRİŞ

I.1. PROBLEM DURUMU

Günümüzde uygarca yaşamının temeli eğitimidir. Dünyada meydana gelen hızlı değişmeler eğitimi de etkilemiş çağa uygun olarak değişmesini, artan bilgi birikimini ve buna bağlı olarak gelişen yeni teknolojiyi eğitimin her alanında kullanmayı ve öğrencilerin günün şartlarına göre eğitilmesini zorunlu bir hale getirmiştir. Eğitim alanında niteliğin geliştirilmesi, eğitim kurumlarının en önemli problemlerinden biri olmuştur. İlköğretimin en önemli hedefi, çocuğun yaşadığı doğal ortama ve toplumsal çevresine uyumunu sağlayarak onu bir üst öğrenime hazırlamaktır.

Bireyin gelişmesinin ve sosyalleşmesinin temeli ilk kez Hayat Bilgisi dersi ile verilir. Bu derste çocuklar, içinde yaşadıkları sosyal yapıyı ve çevreyi tanıma fırsatı bulurlar. Öğrenciler Hayat Bilgisi dersi ile ilk kez İlköğretim 1.sınıfında karşılaşılır, 2. ve 3. sınıfa kadar üç yıl okurlar. Hayat Bilgisi dersi ile tanışmaya vesile olan 1.sınıf ayrı bir önemdedir. Çünkü temel eğitimin odak ya da merkez dersi niteliğinde olan, çocuğun yaşamayı öğrenme ve keşfetme sürecinde ona öncelikli adımları atmasını, ilk bilgi ve deneyimler kazanmasını Hayat Bilgisi dersi sağlar. Temel eğitimin odak ya da merkez dersi olan Hayat Bilgisi ders kitabı, öğrencide ilk tanışmanın vereceği heyecanı uyandıracak nitelikte olması gerekir.

İlköğretimin, okumayı sevme ve iyi okuma alışkanlığı kazanmada başlangıç dönemidir. Bu nedenle ilköğretim çağındaki çocuklar için yazılacak kitaplar, bir ders için kullanılan ve o dersin süreç içerisinde gelişmesine, o dersin bilgi ve uygulamaya dönük bilgi kaynağı olarak öğrenciyi dersin hedefleri doğrultusunda yönlendiren ve eğiten araçlar olmalıdır. Öğrenciler, günlük dille yazılmış, kısa paragraflı, uygun resimlerle süslü kitapları okumaktan hoşlanırlar. Yine kitaplar sayesinde öğrenci, öğretmenin anlattıklarını, istediği zaman, istediği yerde tekrar etme imkânına kavuşurlar. Bu yüzden ders kitapları okunabilirlik düzeyi, içeriği ve tasarımı iyi olmalıdır. Yapılan bu çalışmayla, 1.sınıflarda okutulan Hayat Bilgisi ders kitaplarının içeriğini öğretmen görüşlerine göre değerlendirmesini yaparak, ders kitaplarının geliştirilmesine katkıda bulunma amaçlanmıştır.

I.2. PROBLEM CÜMLESİ

İlköğretim 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitapları içerik bakımından öğretmen görüşlerine göre nasıldır?

I.2.1. Alt Problemler

1. 1.sınıf Hayat Bilgisi ders kitapları içeriğinin programda belirtilen kazanımlarla tutarlı olma düzeyi nedir?
2. 1.sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarında temaların işlenmesinde, İlköğretim programında belirtilen ilke ve açıklamaları karşılama düzeyi nedir?
3. 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarında yer alan temaların öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarını karşılama düzeyi nedir?
4. 1.sınıf Hayat Bilgisi ders kitapları dil ve anlatım yönünden öğrenci düzeylerine uygun mudur?
5. Hayat Bilgisi ders kitaplarının içerik yapısı bakımından, öğretmenlerin cinsiyetleri ile düşünceleri arasındaki ilişki nedir?
6. Hayat Bilgisi ders kitaplarının içerik yapısı bakımından, öğretmenlerin mesleki kıdemleri ile düşünceleri arasındaki ilişki nedir?
7. Öğretmenlerin, meslekleri ile ilgili yayınları takip etme düzeyleri ile Hayat Bilgisi ders kitapları içeriği hakkındaki görüşleri arasındaki ilişki nedir?
8. Öğretmenlerin, MEB'nin program geliştirme seminerlerine katılma durumları ile Hayat Bilgisi ders kitapları içeriği hakkındaki görüşleri arasındaki ilişki nedir?

I.3. Araştırmanın Amacı

Eğitim genelde bir toplumun ihtiyaç duyduğu fert modelinin inşa süreci olarak kabul edilmektedir. Bu süreç söz konusu amaç doğrultusunda çeşitli muhteva, metot ve araç-gereçlerin organizasyonu anlamına gelmektedir ki ders kitapları da öğretimde yaygın kullanımı sebebiyle organizasyon içerisinde etkin bir konuma sahiptir.

Eğitim ile sıkı bir ilişki içerisinde bulunan ve her şeyden önce programda belirlenen muhtevanın somutlaştırıldığı bir araç olan ders kitabı, bu özelliği ile amaçların gerçekleştirilmesine katkıda bulunmaktadır.

Bilhassa, eğitim kurumları resmi ideolojinin aygıtı olarak öne çıkmaktadır. Nitekim ders kitaplarının hazırlanmasında da eğitimin siyasi ve toplumsal amaçları doğrudan etkili olmaktadır. (Emiroğlu, 2002)

Eğitim sistemimizde en çok kullanılan öğretim ve öğrenme aracı yazılı materyallerdir. Özellikle yazılı materyal içinde ders kitapları, öğrencilerin neler öğrenecekleri ve öğretmenin de neleri öğreteceğini büyük ölçüde etkileyen bir kaynaktır. Ders kitapları aynı zamanda, sınıf içi öğretim-öğrenme faaliyetlerindeki etkileşim ve karşılıklı diyalogu sağlamada önemli bir etkiye sahiptir. (Yalın, 1996) Çağımızda yaşanan hızlı gelişmelere göre yetişecek neslin, işbirliği yapabilme, önemli konularla ilgilenebilme, sorunların çözümünde katkıda bulunabilme, yaşadığı toplumun acı ve sevincini yürekten paylaşabilme, her türlü düşünceye ve karşısındakine anlayış gösterebilme, aldığı sorumlulukları yerine getirebilme ülküsü ve milleti için çalışabilme, çevresini koruyabilme bilincini vermek, aktif durumda bulunmak, Hayat Bilgisi dersi tarafından temeli atılacak önemli davranışlardır. (Tuncer, 1998)

Görüldüğü gibi öğretimde vazgeçilmez bir özelliğe ve öneme sahip ders kitapları, yeniliklere rağmen eğitimdeki yerini korumaktadır. Bu nedenle ders kitapları programlarla tutarlı, bilginin doğruluğu, anlatım ve görsellik açısından içeriği ve öğrenci ilgisi ve seviyesine göre düzenlenmiş bir yeterliliğe sahip olması gerekmektedir.

Bu çalışmada amaç, İlköğretim birinci kademesinde okutulan Hayat Bilgisi ders kitaplarının içerik yapısı bakımından öğretmen görüşlerine göre değerlendirmesini yapmak ve buna göre sonuçlar çıkarmak şeklinde olmuştur.

I.4. Araştırmanın Önemi

Eğitimin, işlevsel ve dinamik bir süreç olduğu düşünülürse, eğitim amaçlarının gerçekleştirilmesinde önemli bir kaynak durumunda bulunan ders kitaplarının çağın gereklerine uygun hale getirilebilmesi için sürekli yenilenmesi ve geliştirilmesi gerekmektedir. Ders kitaplarında en iyi faydayı sağlamak, nitel ve nicel anlamda ders kitabının yeterliliğine bağlıdır.

Ders kitabının program ile tutarlılığı, bilginin doğruluğu, dil ve anlatım yönü, öğrenci ilgisini, ihtiyaçlarını ve seviyesini karşılayacak düzeyde olması gerekmektedir. Bu nedenle ilköğretim 1.sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarının içerik yapısı bakımından öğretmen görüşlerine göre belirlenen nitelikler açısından ele alınarak incelenmesinde ve bu sonuçlara göre değerlendirilmesinde yarar görülmektedir.

Bu araştırma ile söz konusu ders kitapları değişik yönleri ile ele alınmıştır. Dolayısıyla araştırmanın amacı, ilköğretim 1.sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarının içerik yapısında, programda belirtilen kazanımlarla tutarlı olma düzeyi, öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarını karşılama düzeyi ve kullanılan dil ve anlatım düzeyleri bakımından incelenmiştir.

I.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma bulguları, evreni temsil eden MEB'na bağlı, İstanbul ili Anadolu yakasında bulunan resmi okullarda 2005-2006 ve 2006-2007 öğretim yılında 1.sınıfları okutan Sınıf Öğretmenlerine örnekleme yoluyla uygulanan anketteki sorulara verdikleri cevaplarla sınırlıdır.
2. Araştırma 2005-2006 ve 2006-2007 öğretim yılında kullanılan 1.sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarının içeriği ile sınırlıdır.

I.6. Sayılılar

1. Örneklem, evreni temsil edecek özelliktedir.
2. Araştırma yapılan okullar tesadüfi yöntemle belirlemiştir.
3. Araştırmada kullanılan anket bir çok literatür taraması ve uzman kişilerin görüşleri alınarak hazırlamıştır.
4. Araştırma sonucunda anketin güvenilirliği istatistiksel yönden de saptanmıştır.
5. Araştırmaya katılan öğretmenler, anket sorularını kendi istekleriyle cevaplandırmışlardır.

II. BÖLÜM

II.1. İLKÖĞRETİMİN AMAÇLARI

Türk Milli Eğitiminin genel amaçları, ilköğretim basamağında, aşağıda belirtilen amaçlar Çerçevesinde gerçekleştirilmeye çalışılır:

II.1.1. Kişisel Bakımdan

İlkokul, çocuğa, karşılanması gereken beden, ruh ve toplumla ilgili birtakım ihtiyaçları, geliştirecek çeşitli istidat ve kabiliyetleri bulunan değerli bir varlık olduğunu kavratmayı; onu, kişilik ve ahlaki karakter sahibi iyi bir yurttaş olarak yetiştirmeyi amaç bilir. Buna göre ilköğretim görmüş bir yurttaş:

1. Sağlığını koruyucu temel bilgileri benimsemiş, gerekli sağlık ve temizlik alışkanlıklarını kazanmıştır. Vücudunu, üstünü başını ve çevresini temiz tutmayı öğrenir, bunlarla ilgili alışkanlıklar edinir. Temizliğin, sağlıklı büyüme ve yaşamının temel şartı olarak bilir. İyi beslenmenin ne olduğunu öğrenir. Hastalık halinde alınması gereken tedbirleri bilir ve tedbir alması gerektiğinin bilincine varır.
2. Kazalara karşı uyanık ve tedbirli olmayı öğrenmiştir. Evde, okulda, işyerlerinde vb. yerlerde çıkabilecek kazaların tehlikelerine karşı dikkatlidir. Trafik kurallarını bilir. Kaza halinde en basit ilkyardım tedbirlerine başvurabilir.
3. Çevresindeki bütün canlı, cansız varlıklara değer vermesini, onları sevmesini ve korumasını öğrenmiştir. Canlı ve cansız varlıkların insanlara nasıl yararlı olduğunu kavramıştır. Tabiatı, çevresindeki hayvan ve bitkileri korumayı, onlara bakmayı öğrenir.
4. Okuma, yazma ve hesaplama gibi temel becerileri kavramıştır. Türkçeyi doğru ve açık bir şekilde konuşur, okur ve yazar. İyi dinleme alışkanlığı kazanır.
5. Öğrenme merak ve hevesini geliştirmiştir. Bilgi edinmek için çeşitli kaynaklara başvurur ve bunlardan yararlanır. Bilginlere sanatçılara ve onların eserlerine karşı takdir ve hayranlık duyguları besler. Günlük gazeteleri, seviyesine uygun dergi ve kitapları okuma alışkanlığı kazanır.
6. İyi düşünme ve doğru hüküm verme alışkanlığı kazanmıştır.
7. Yurt sevgisi, yurdunu tanıma ve tanıtmaya arzusu, yurda hizmet duygusu gelişmiştir.

8. Görev ve sorumluluk duygusu kazanmıştır.
9. Tabii güzelliklere ve güzel sanatlarla ilgili eselere karşı ilgi ve hayranlık duymayı öğrenmiştir.
10. Boş zamanlarını iyi kullanmada arayışı içindedir.
11. Başarılı olduğu zaman aşırı öğünmelerden sakınmayı, başarısızlık karşısında ümitsizliğe düşmemeyi öğrenmiştir.

II.1.2. İnsan İlişkileri Bakımından

İlkokul, çocuğa, aile içinde ve toplumun diğer üyeleri ile olumlu bağlar kurabildiği ölçüde mutlu bir kişilik geliştirebileceğini, çevresindeki insanlarla iyi işbirliği yapabildiği ölçüde başarıya ulaşabileceğini duyurmayı ve benimsetmeyi amaç bilir. Buna göre, ilköğretim görmüş bir yurttaş:

1. İyi bir aile hayatının dayandığı temel ilkeleri kavramış, payına düşen görev ve sorumlulukları öğrenmiş ve benimsemiştir.
2. Başkaları ile birlikte yaşamayı ve beraber yaşamayı öğrenmiştir.

II.1.3. Ekonomik Hayat Bakımından

İlkokul, çocuğa, yurdun kalkınmasında, insan gücünün en değerli bir zenginlik kaynağı olduğunu ve bu kaynağı iyi yönde geliştirmenin en verimli yatırım olacağını kavratmayı amaç edinmiştir. Buna göre ilköğretim görmüş bir yurttaş:

1. İnsan gücünün ve tabiat kaynaklarının çevresinin ve yurdun kalkınmasındaki önemini kavramıştır. Yaptığı her işi dikkatli, özenli, düzgün ve temiz yapar, baştan savmacılıktan sakınır. Kendi eşyasını, okulunu, onun eşya ve araçlarını, milli eserleri dikkatli ve özenli kullanmaya, iyi korumaya çalışır.
2. Toplumun bağımsız ve etkin bir üyesi olabilmesi için çalışmanın, iyi bir üretici olmanın ve geçimini sağlamanın gerekliliğine inanmıştır.
3. İyi bir tüketici olmanın memleket ekonomisindeki önemini kavramıştır.

II.1.4. Toplum Hayatı Bakımından

İlkokul, çocuğa, Türkiye Cumhuriyetinin insan haklarına dayanan milli, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olduğunu, Türkiye Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün teşkil ettiğini ve dünya milletleri ailesinin şerefli ve yapıcı bir üyesi olduğunu kavratmayı amaç bilir. Buna göre ilköğretim görmüş bir yurttaş:

1. Şerefli bir tarihe sahip büyük bir milletin evladı olmanın gururunu duyar.
2. Demokrasi ilkelerini kavramaya başlamıştır; bütün ilişkilerinde bu ilkeleri uygulamaya çalışır.
3. Toplumların ilerleme ve yükselmesinde bilim ve tekniğin önemini kavramıştır.
4. Memleketin yakın ve uzak komşu memleketler ve dünya milletleri ile olan ilişkileri hakkında seviyesine uygun bir bilgi kazanmıştır. (T.C. Milli Eğitim Mevzuatı, 2006)

II.2. HAYAT BİLGİSİ DERSİNİN NİTELİĞİ VE ÖNEMİ

İlköğretimin ilk üç sınıfında okutulan Hayat Bilgisi çocukların yaşamı bir bütün olarak algılamaları nedeniyle eğitim sistemimizde birçok alanın bileşkesi olarak düzenlenmiş ve işe koşulmuştur. (Sönmez, 1996) Hayat Bilgisi dersi ile eğitim arasında yakın ilişkiyi görmek mümkündür. Eğitimin amacı, çocuğun çevresine başarılı etkin ve olumlu bir biçimde uyum yapmasını sağlamaktır.

Hayat Bilgisi bunu gerçekleştiren ilk derstir. Çocuğun içinde bulunduğu, toplumu ve kültürel çevreyi tanıyarak çevresi ve çevre sorunları hakkında doğru ve sağlam bilgiler ile çevreye uyumu iyi alışkanlık ve gerekli becerileri vermek düşüncesi bu dersin temel amacını oluşturur. (Binbaşoğlu, 1988)

Toplum için bilgili ve aktif bireyler yetiştirmede toplum içinde etkin ve bilgili vatandaşlar olmalarını sağlamakta çok önemli bir role sahiptir. Çünkü, okulun ilk yılları çocukların tutum ve inançlarının geliştiği en önemli yıllardır.

Yapılan araştırmalar çocukların ilk yıllarda oluşturdukları algı ve tutumlarını sonraları değiştirmenin hemen hemen imkansız olduğunu göstermektedir. Bu yüzden 6,7 ve 8 yaş çocuklarının kendilerine ve dnyalarına ait tutumlarının gelişimi için kritik bir dñemdir. (Barth-Demirtař,1996)

İyi bir Hayat Bilgisi programının dayanacağı temel ilkeler şunlar olmalıdır:

1. Program açık bir şekilde ifade edilmiş olmalıdır.
2. Uzmanların yardımı ile eğitimciler tarafından geliştirilmelidir.
3. Programın geliştirilmesinde, öğretmenlerin mesleki yönden nitelikli olmalarına katkıda bulunmalıdır.
4. Programın kapsamı iyi tanımlanmalı ve sınıflar arası ile düzeyden düzeye bağ kurulmalıdır.
5. Kapsamlı, dengeli, günlük hayatla ilgili olmasına, sürekli öğrenmeyi hızlandırıcı nitelikte olmasına, ilişkileri geliştirici yönde olmasına dikkat edilmelidir.
6. Programın sınıflara dağıtımı mantıki ve psikolojik görüşler ışığında yapılmalıdır.
7. Programın içeriği eleştirel bir yaklaşımla seçilmelidir.

II.3. HAYAT BİLGİSİ DERSİNİN KAPSAMI

2004 Hayat Bilgisi dersi programı kazanımlar, öğrenme-öğretme durumları ve değerlendirme sürecini içerecek biçimde yapılandırılmıştır. Programın açıklamasında Türkiye'deki değişik yörelerin koşullarının ve olanaklarının dikkate alındığı belirtilmiştir. Programın hazırlanmasında yasal, ulusal ve uluslararası özelliklerin dikkate alındığı belirtilmiştir. 1998 programı ile ilgili öğretmen görüşlerinden yararlanılmış ve 1998 programı ile farklılıkları belirtilmiştir. Programın başında Hayat Bilgisi programının konu merkezli değil, çocuk merkezli olduğu, öğrencinin bakış açısının esas alındığı, ezberleme yerine aktif katılım yoluyla öğrenmenin, öğrencinin ihtiyacı olan ve sürekli yenilenen bilgiyi öğrencinin yapılandırmasının önemi, bireyin yaşam kalitesini artıracak temel becerileri kazanmanın, yetenekleri ve kişiliği geliştirmenin önceliği, dersin zevkli ve eğlenceli olması ve yaşamın ve insanın bütünlüğüne paralel olarak olguların da bütüncül ve tematik bir yaklaşımla ele alınmasının gereği üzerinde durulmaktadır.

2004 Hayat Bilgisi Programının vizyonunda, öğrenmekten keyif alan, kendisini ve çevresini tanıyan ve onlarla barışık olan, temel bilgiler ve yaşam becerilerine sahip, değişime uyumda esnek ve mutlu bireyler yetiştirmek temel alınmıştır. Programda insanın bütünlüğü ilkesi temel alınarak insan değişimin hem öznesi hem de nesnesi olarak ele alınmıştır ve üç öğrenme alanı; birey, toplum ve doğa olarak belirlenmiştir ve değişim bütün bu öğrenme alanlarını kuşatan daha genel bir boyut olarak düşünülmüştür.

2004 Hayat Bilgisi programında geliştirilmesi amaçlanan özellikler kazanımlar olarak ifade edilmiştir. Çocuklarda gelişmesi amaçlanan temel yaşam becerileri, olumlu kişisel nitelikler, sosyal bilgiler, fen ve teknoloji derslerine temel oluşturacak bilgiler belirlenen temalarla bütünleştirilerek kazanımlar oluşturulmuştur. Programda kazanımlar, çocukların doğrudan gözlenebilir davranışlarının yanı sıra, bilgi, beceri, tutum ve değerleri içeren ifadeler olarak tanımlanmıştır.

Programda geliştirilecek becerilerin üç tema altında her sınıf için amaçlanan kazanımlarla eşleştirilmesi tablolar kullanılarak yapılmıştır. Her sınıf ve tema için geliştirilecek becerilerin bir kısmı davranışsal olarak bir kısmı daha genel bilişsel, duyuşsal ya da psikomotor özellikler olarak ifade edilmiştir. Örnek olarak 1.sınıfta üç tema altında sırasıyla 46, 43 ve 26 kazanım sıralanmıştır.

2004 Hayat Bilgisi programında, amaçlanan becerilerin yanı sıra duyuşsal alanda belli kişisel niteliklerin ve değerlerin geliştirilmesi öngörülmüştür. Amaçlanan 15 kişisel nitelik ve değerler arasında öz saygı, öz güven, toplumsallık, sabır, hoşgörü, sevgi, saygı, barış, yardımseverlik, yeniliğe açıklık, doğruluk, dürüstlük, adalet, vatanseverlik, kültürel değerleri koruma ve geliştirme bulunmaktadır.

2004 programında içerik belirlenirken insanın bütünlüğü ilkesine paralel olarak izlenen bütüncül yaklaşımın bir sonucu olarak üç sınıf için çocuğun yaşamında temel oluşturan üç ana öğrenme alanı-birey, toplum ve doğa- benimsenmiş ve bu alanları kuşatan ana temalar programda yer almıştır.

Bu tematik yaklaşım çerçevesinde ortaya çıkan “Okul heyecanım”, “Benim eşsiz yuvam” ve “Dün, bugün ve yarın” temalarında birbiriyle ilişkili ünite, konu ve kavramların bütünlük içinde ele alınması amaçlanmıştır.

Programın düzenlenmesinde bir diğer yenilik her sınıf için ve her tema altında kazanımlar ve etkinliklerle ilgili açıklamalarda ara disiplinlerle ilişki kurmanın vurgulanmasıdır. Ara disiplinler, program hazırlama sürecinde göz önünde bulundurulmuş ana disiplinlerle açık ve kapsayıcı biçimde örtüşen diğer disiplinler olarak tanımlanmıştır.

İçerikle ilgili bir diğer özellik bu programda her sınıf için üç tema altında dersin temel kavramlarının verilmesidir. Örnek olarak, “Okul heyecanım” teması için 1.sınıfta 54, 2.sınıfta 18 ve 3.sınıfta 20 kavram verilmiştir. Ancak bunların kavram olup olmadığı, temel kavramların hepsini kapsama durumu ve kim için (öğretmen mi, öğrenci mi?) temel kavramlar olduğu tartışmalıdır. Yeni programın sunuluşunda öğrencinin kendisi için gerekli olan temel bilgileri kendi yaşantılarıyla kendisi tarafından yapılandırılacağı vurgulanmaktadır. 2004 programında da belirli gün ve haftalar üç sınıf için ayrı ayrı belirtilmiştir.

2004 programında amaçlara ulaşılabilmesi için öğrenme-öğretme sürecinin, özellikle etkinliklerin önemi üzerinde durulmuştur. Bunun sonucu olarak programda kazanımlar için etkinlikler ve süreç ile ilgili açıklamalara ağırlık verilmiştir, ancak etkinliklerin örnek niteliğinde olduğu ve uygulamada bireysel farklılıklar ve çevresel koşullar dikkate alınarak esnek olmanın gereği üzerinde durulmuştur. Öğrenme-öğretme sürecinin düzenlenmesinde kazanımların ve kavramların kuramsal olarak etkinliklerle ilişkisi gösterilmiş, etkinliklerde iletişim, öğrenme stilleri, öğretme ve öğrenme stratejileri, zeka alanları, yapılandırmacı yaklaşımın gereği olan ilkeler, bireye sorumluluk verme ve etkili öğrenme üzerinde durulmuştur. Bu programda öğretmenin rolü ve öğretmenlerden beklenen özellikler ve davranışlar belirtilmiştir. Bu özelliklere genel olarak bakıldığında öğretmenin esnek, değişime açık rehber rolü ve öğrenme-öğretme süreci ile izleme-değerlendirmeyi bir bütünlük içinde ele alma gereği üzerinde durulmuştur. Ayrıca bu sürecin verimi açısından aile katılımının, okul-öğretmen-aile ilişkisinin önemi ve nasıl uygulanacağı üzerinde durulmuştur.

2004 Hayat Bilgisi programında değerlendirme süreci devamlılık ilkesine uygun olarak ele alınmış ve mevcut ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının/yöntem ve tekniklerinin yanı sıra yapılandırmacı yaklaşıma dayalı yeni değerlendirme yaklaşımlarına önem verilmiştir. Ayrıca gözleme, öz değerlendirmeye, akranlarını ve grubu değerlendirmeye, öğrenci ürün dosyasına, önemle üzerinde durulan duyuşsal özellikleri ve performansı değerlendirmede farklı ölçeklerin ve ölçütlerin kullanılmasına ağırlık verilmiştir. Programda her sınıf ve tema için kazanımlar ve etkinlik örneklerine uygun olarak ölçme ve değerlendirme süreci ile ilgili önerilerde bulunulmuştur. Sadece ürünün değil, sürecin değerlendirilmesi vurgulanmıştır.

2004 Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler programlarında kuramsal bölümlerde gözlenen öğrenci merkezli, yapılandırmacı ve esnek dil programın öğelerine ve uygulamayla ilgili bölümlerine inildiğinde, daha sınırlayıcı ve hatta yer yer davranışçı, öğretmen merkezli özellikler göstermektedir. (Yeni Öğretim Programlarını İnceleme ve Değerlendirme Raporu, 2005)

II.4. İLKÖĞRETİM PROGRAMINA GÖRE HAYAT BİLGİSİ DERSİNİN AMAÇLARI

Çocuğu merkeze alan, öğrenme öğretme sürecine etkin olarak katılımını sağlayan, gerçek yaşamda çocuğun gereksinimlerini dikkate alan, eğlenerek öğrenmeye olanak tanıyan, bütüncül ve tematik bir yapıyı oluşturacak biçimde geliştirildiği vurgulanan Hayat Bilgisi dersi programı 2004 yılında taslak olarak uygulamaya konmuştur. 2005 – 2006 eğitim – öğretim yılında Türkiye’de tüm ilköğretim kurumlarında uygulamaya konan Hayat Bilgisi dersi programında daha önceki programlardan farklı olarak amaç ifadelerine yer verilmemiş bunun yerine “çocukların doğrudan gözlenebilir davranışlarının yanı sıra bilgi, beceri, tutum ve değerlerini de içeren ifadeler” olarak tanımlanan kazanımlara yer verilmiştir. Kazanımların öğrenciler tarafından gerçekleştirilecek etkinlikler aracılığıyla elde edilmesi söz konusu olduğundan öğrenme öğretme etkinlikleri bu programda en kritik öge olarak görülmüştür.

Hayat Bilgisi dersinin amaçları şunlardır:

Öğrenciler;

1. Yakın çevreyi tanıma ile ilgili yetenek ve becerilerin gelişmesi yönünden:
 - a) Çevresindeki doğal olayları anlar ve doğru yorumlar, bu olayların insan hayatına etkisini bilirler.
 - b) Çevreyi ve çevrenin doğal güzelliklerini severler.
 - c) Çevreyi tanır ve çevrenin yaşama imkanlarını inceleyerek daha iyi yaşama yollarını bulmaya çalışırlar.
 - d) Günlük olayları, her gün kullandığı eşyayı, yakın çevrenin eserlerini, anıtlarını inceleyerek toplumsal gelişme bilincini kazanırlar.
2. Yurttaşlık görevleri ve sorumlulukları yönünden:
 - a) Türk milletine, Türkiye Cumhuriyetine, Atatürk'e ve inkılaplarına karşı sevgi ve saygı duyar, onlara güvenirlir.
 - b) Millet ve yurt işlerine karşı yakın ilgi duyarlar.
 - c) Yakın çevrede yaşamış büyük insanlar çevrenin gelişip ilerlemesine hizmet etmiş olanları tanır, onları takdir etme ve değerlendirme duygusu kazanırlar.
 - d) Demokratik davranışlara ve insanlara sahip bir yurttaş olurlar.
 - e) Aileyi, okulu ve yurdu severler, milli duyguları kuvvetlendirirler.
 - f) Ailelerin ve toplumun mutluluğunu ve en iyi şekilde nasıl yararlı olabileceklerini araştırırlar, kendi mutluluklarının, toplumun yükselmesine bağlı bulunduğunu kavrarlar.
3. Toplumda insanları birbirleriyle olan ilişkileri yönünden:
 - a) Evde, okulda ve çevrede beraber yaşadıkları insanlara karşı sevgi ve saygı duyarlar.
 - b) Doğruluk fikri ve işlerini doğru yapma alışkanlığı kazanırlar.
 - c) Dayanışma, işbirliği ve sorumluluk duygularına sahip olurlar.
 - d) Aileyi, okulu ve çevreyi inceleyerek topluluk halinde yaşamın önemini kavramaya ve istediği davranışlar göstermeye başlarlar.

4. Ekonomik yaşama fikrini ve yeteneklerini geliştirme yönünden:
- Ailenin geçim ve gelir durumunu dikkate alarak, parasını hesaplı harcamaya, tutumlu olmaya ve yerli malı kullanmaya önem verirler.
 - Eşyalarını ve toplumun ortak mallarını iyi kullanır ve gerektiğinde onarırlar.
 - Üretim, tüketim ve dağıtım hakkında temel bilgiler kazanırlar.
 - İnsanların ve grupların ekonomik yönden birbirlerine bağlı olduklarını bilirler.
 - Milli gelir kaynaklarını tanıtmaya ve gerektiği şekilde değerlendirmeye çalışırlar.
5. Daha iyi yaşama yeteneklerini geliştirme yönünden:
- Beslenme, sağlık ve trafik kurallarını, emniyetli ve sağlıklı yaşama yollarını öğrenirler.
 - Ev ve iş hayatlarını daha iyi düzenlemeye, etrafını geliştirip, güzelleştirmeye, içinde bulunduğu hayatta daha üstü bir yaşama seviyesine ulaşmaya çalışırlar.
 - Çalışmanın, dinlenmenin ve eğlenmenin gereğini ve zamanını kavrarlar.
 - Tarım, ticaret ve sanayi faaliyetleri ile ilgilenirler, ürünleri tanımaya ve çevrede bulunanların üretim yollarını öğrenmeye çalışırlar. (Güçlü, vd, 2001)

Buna göre Hayat Bilgisi dersinin genel amaçları ise şöyle sıralanmıştır;

- Türk Milletinin bir bireyi olmaktan gurur duyuş
- Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bütünlüğünün bilincinde oluş
- Türk Milletinin kültürel değerleri benimseyiş
- Atatürk'e sevgi ve saygı duyuş
- İnsanlara sevgi ve saygı duyuş
- Kendine güven duyuş
- Dayanışma ve işbirliği içinde olmayı alışkanlık haline getiriş
- Yaratıcı ve eleştirci düşünmeyi alışkanlık haline getiriş
- Aile hayatının önemini farkında oluş
- Okulun kendisine kazandırdıklarının önemini farkında oluş
- Planlı çalışmayı alışkanlık haline getiriş
- Ülke ve dünya olaylarına duyarlı oluş
- Sesin ve ışığın duyma ve görme ile ilgisini seziş
- Atatürk ilke ve inkılâplarını temel özellikleriyle tanıyabilme

15. Çevresindeki maddeleri tanıyabilme
16. Uzayı tanıyabilme
17. Turizmin önemini kavrayabilme
18. Doğa olaylarının etkilerini kavrayabilme
19. Demokrasinin temel kurallarına uyabilme
20. Sorumluluğunu yerine getirebilme
21. Toplu yaşama kurallarına uyabilme
22. Sağlığını koruyabilme
23. Canlı ve cansız varlıkları koruyabilme
24. Bilinçli bir tüketici olabilme
25. Çevreyi koruyabilme
26. Teknolojik yeniliklerden yararlanabilme şeklinde sıralanmıştır. (MEB.Hayat Bilgisi Ders Programı, 2004, s.10)

II.5. HAYAT BİLGİSİ DERSİNİN FELSEFİ VE MANTIKSAL TEMELLERİ

Hayat Bilgisi dersinin felsefi ve mantıksal temellerinden söz edildiğinde, o dersin değiştirmek istediği insan davranışlarına yönelik, genel amaçlar düzeyindeki düşünce sistemini, o düşünce sisteminin varlık, bilgi ve değerler ekseninden süzülerek oluşmuş dünya ve yaşama ilişkin algılamaları içeren bütünsel bir yaklaşım alanına ulaşıyoruz.

Hayat Bilgisi dersinin de, insan davranışlarını istenilir amaçlar doğrultusunda eğitmek ya da değiştirmek istediği temel ilkeleri, varlık, bilgi ve değerler alanı vardır. Bu temel ilkeler, varlık, bilgi ve değerler alanı bütünlüğünü içeren felsefi temeller, aşağıda temel başlıklar altında açıklanmıştır.

II.5.1. Öğrenci Merkezli Bir Eğitim ve Öğretim Görüşünü Temel Almalı:

Hayat Bilgisi dersleri, çocuğa görelilik ilkesinin temel bir boyutu olarak öğrenci ilgi ve gereksinimlerini temel veri kabul eden, öğrencilerin düşünce ve duygularını özgür, düzgün ve anlamlı bir biçimde ifadelendirmelerini kolaylaştırıcı, ilgi ve yetenekleri geliştirici yönde düzenlenmiş bir eğitim öğretim ortamını gerektirmelidir. Bu konuda yazılabilecek kitapların da bu temel görüşü geliştirici nitelikte olması beklenir. Öğrenci ilgi ve yeteneklerini, etkinlik gücünü, beceri ve yeterliliklerini geliştirici yönde bir anlayış içermeli ve bu yönde hazırlanmalıdır.

II.5.2. Çocuğun Kendine ve Yaşama Etken Uyumunu Amaçlamalı:

Hayat Bilgisi dersi, bir birey olarak büyümekte ve gelişmekte olan çocuğun her boyutuyla var olan yaşam gerçeğine ve yaşam gerçeğinin çocuğun bilişsel, duyuşsal ve devinişsel (psiko-motor) yetenek ve becerilerine olan etkin uyumunu sağlamaya çalışan, bu özelliğiyle de iki yönlü, karşılıklı etkileşimli dinamik bir süreç olma niteliği taşıyan temel bir ders olarak kabul edilir. Hayat Bilgisi dersleri işte bu bilişsel gelişim serüveninin geliştirilmesi yetkinleştirilmesi sürecinde etkin ve kalıcı rol oynayabilecek, diğer derslerin merkez odağında bulunan yaşantısal özelliği yüksek bir ders olma niteliği taşımaktadır. Duyu organlarıyla algılanan yaşamın, soluk alan, canlı somut gerçekliğinden, bilinci soyut düşünme yeterliliğinin basamaklarına doğru geliştirmeye çalışan bir ders olma özelliğindedir.

Hayat bilgisi dersi toplu öğretimi, toplu bilgiyi, bütünsel bilgiyi amaç edinecektir. Çünkü çocuğun yaşadığı doğal çevre, doğal olarak ona bütünsellik imgesini verir ve çünkü o yaşadığı gerçekliği somut ve bütünsel olarak kavrar. Öteki özel bilgiler, bütünden parçaya gelişe bir süreç için anlamlaşarak, çocuğu bilişsel ve duyuşsal alanına yerleşecek ve böylece öğrenme gerçekleşecektir.

II.5.3. Çocuğun Gelişimsel Özelliklerine Uygun Olmalı:

Hayat Bilgisi dersleri, öncelikle çocuğun biyolojik, psikolojik ve toplumsal gerçekliğini yansıtmak ya da ondan kaynak almak zorunluluğundadır. Hayat Bilgisi dersleri, çocuğun bilişsel gelişim düzeyine uygun olduğu gibi, onun bilişsel yeterliliklerini, sözgelimi, algılama, akıl yürütme, dikkat, imgesel düşünme yeteneklerini ve bunların hemen yanı başında problem çözme, yaşama uyum sağlama, sorunlarla baş edebilme, iş ve üretme eyleminde bulunma gibi yeterliliklerini de geliştirecektir.

II.5.4. Çocuğun Duyuşsal Yaşantısını Geliştirici İşlevi Olmalı:

Hayat Bilgisi dersleri, çocuğun duyuşsal alan adını verdiğimiz, ilgi, istek, sevgi, estetik beğeni, güdüleme gibi duygusal özelliklerini geliştirici bir etkinlik gücü sağlayabilmelidir. Kullanılan dilin, çocuğun gelişimsel algılama ve kavrama yeterliliğine uygunluklarının yanında sözel estetik duygusu verebilecek akıcılık, sadelik, düzenlilik, uyum, denge gibi özellikleri taşıması beklenir. Çocuğu duyuşsal dünyasını zenginleştirmeye, duygularının estetik düzeyini geliştirmeye ya da duygusal gereksinimlerine cevap vermeyi amaçlayan sanatsal metinler, öykü, şiir, resim ya da müzik ve benzeri ürünler ya da gerçek yaşamı yansıtan öyküsel anlatımlar, Hayat bilgisi derslerinde yer alması gereken vazgeçilmez ürünlerden sayılmalıdır. Gelişimsel özellikleri uygun çeşitli çocuk edebiyatı örnekleri, şiir, deneme metinleri bu amacı gerçekleştirmesine yardım edebilir.

II.5.5. Çocuğa Bireysel Varoluş Bilincini Kazandırmalı:

Hayat Bilgisi dersleri çocuğun özgün ve özerk bir birey, aynı zamanda toplumun ve ulusunun özgür bir vatandaşı olarak kendini özgürce algılayabilmesinin koşullarını oluşturmak zorundadır.

Çünkü her birey, tek ve biriciktir, özgündür, yani kendi kendisi olma niteliğiyle kendi içinde bir bütündür.Konu ve üniteler, öncelikle çocuğun kendine olan gerçekçi uyumunu kolaylaştırmalı, kendini olumlu ve olumsuz özellikleriyle kabul edebilmesinde etkili olabilmelidir. Kendine olan uyum, toplumsal çevreye olan etkin uyum, özgün, özerk demokratik birey ve demokratik toplum olabilmeni ön koşulu olarak kabul edilir.

II.5.6. Çocuğun Toplumsallaşmasına Yardım Etmelidir:

Çocuğun bir birey olarak varlığını algılayabilme ve hissedebilme süreci, onun toplumsallaşma sürecinde bağımsız değildir. Birey ve toplumsal olma birbirinden ayıramayacak süreçlerdir.Toplumsal olmanın temel ölçütleri ise, birey davranışlarında gerçekleşebilecek ya da gerçekleştirilebilecek olan, işbirliği, paylaşma, dayanışma, sevgi vb. davranışsal özellikler olabilir. Hayat Bilgisi dersleri, toplumsal olmanın temel özellikleri olarak yaygınca kabul edilen bu türden davranış örüntülerinin birey davranışlarına kazandırılması yönünde yardımcı olabilir.

II.5.7. Çocuğa Kendisinden Başlayarak En Yakın Çevresini Öğrenmesine Yardım Etmeli:

Çocuk, biyolojik, psikolojik ve toplumsal var oluş gerçekliğiyle bir bütün olarak yaşayan insandır, bir bireydir, “ben” dir. O birey, genel olarak bir aile çevresinde yaşamaktadır. Öyleyse aile kavramını, yaşantısını, özelliklerini, aile bireylerinin görev ve sorumluluklarını, ailenin anlamını bilmeli, yaşantısal olarak kavramalıdır.Çocuk okulunu tanımalıdır. Okulun amaçlarını, görevlerini, okul içi görev yapan kişilerin görevlerini, işlevlerini öğrenmelidir. Neden okula gittiğini, gitmesi gerektiğini, eğitimin ona kazandıracaklarını bilmeyi ve gelecekte daha ayrıntılı olarak öğreneceği, eğitim ve öğretimin amaçları, görev ve işlevleri, tanıtılmalı, konuyla ilgili bilgilendirilmelidir.

II.5.8. Çocuğa Doğayı ve Çeşitli Doğa Olaylarını Tanıtılabilmeli:

Doğa çocuğun çevresini kuşatan, yaşadığı en somut alandır. İnsanın doğaya olan uyumu, yararlarının, güzelliklerinin, afetler yanında, onu tanımasından ve onun zararlarından baş edebilmesinden geçer.

Organizmanın doğaya olan uyumundan söz edildiği gibi, çocuk bilincinin ve duyarlılığının doğaya olan uyumundan da sözedilebilir. Uyumun temelinde ise, doğayı bilmek, tanımak, öğrenmek, onunla etkileşim içinde olmak vardır.

II.5.9. Cumhuriyetin ve Atatürk'ün İlkeleri ve İnkılâplarını Tanıtmayı, Korumayı, Geliştirmeyi Temel Amaç Kabul Etmelidir:

Hayat Bilgisi dersinin temel amaçlarından birisi de, uzun, çetin ve zorlu savaşlardan sonra kazanılmış olan Cumhuriyet'in temel ilkelerini çocuğa tanıtmak, onu bu düşünce sisteminin temel nitelikleriyle bilinçlendirmek, sevdirmek, algılanabilir ve kavranabilir kılmak olmalıdır.

Bu amaç çerçevesinde, Hayat Bilgisi derslerinde oluşturulabilecek olan konu ve temalarda yer alan resmi bayramların, belirli tarihi günlerin anlamları içerikleriyle birlikte ders kitaplarında verilmelidir.

II.5.10. Çocuğa Etkili ve Gerçekçi Bir Tarih Bilinci Geliştirebilmelidir:

Bir ülkenin, toplumun ya da ulusun geçmişinde, tarihi gerçeğinde yer alan, acı, mutluluk, yenilgi ve kazanımlarıyla dolu günler, o ulus ya da toplumun geçmiş yaşantılarından kaynak ve kök olarak, geleceğe yürümenin, geleceğe yeniden yapmanın temel koşullarını, temel besin kaynaklarını ve itici güçlerini oluşturur.

Bu düşünce çerçevesinde, konu ve ünitelerdeki bayramlar tarihi gün ve olaylar, o ülkenin gelecekte yaşadığı ve yaşayacağı olaylarla ilişkilendirilerek, nedensel bağlar kurularak, olayların mantıksal yönlerden gözetilerek açıklanmalıdır.

II.5.11. Çocuğa Bilim-Teknoloji ve Sanat Kavramlarının İlk Somut Örneklerini Tanıtılabilmelidir:

İnsanın, bilim, teknoloji, sanat üretmesi yanında, bilim, teknoloji ve sanatın insanı geliştirici gücünü, çocuğa öğretebilmek ve davranışa dönüştürmek; çocuğun içinde yaşadığı gerçekliğin gözlem ve deney ürünü zenginliklerinden geçebilir. Bu zengin yaşantı alanını iyi kullanarak, ondan beslenerek, çocuğun bilincinde gelişecek olan bilim, teknoloji ve sanat kavramlarını ona öğretebilir, anlamlı kılabiliriz.

II.5.12. Öğrencilerin Problem Çözme Yeterliliğinin Geliştirilmesinde Etkili Olabilmelidir:

Büyümekte ve gelişmekte olan bir birey için bilişsel, duyuşsal düzeylerde problem çözme yeterliliklerinin geliştirilmesi ya da karşılaşılan problemlere karşı olumlu ve yapıcı tutum geliştirme davranışlarının oluşturulabilmesi, hem baş edebilme yeterliliklerini iyileştirilmesi yönünden hem de çocuğun psikolojik sağlığı için son derece önemlidir.

Problem çözme becerisi geliştikçe de, zorlanma sonucu ortaya çıkabilecek panik, geri çekilme ya da saldırganlık gibi duygularda azalmalar görülebilmektedir. Problem çözme davranışları kazandırılmasına yönelik yöntem, teknik, beceri ve alışkanlıklar geliştirmek amacıyla, çocuğun günlük, doğal ve gerçek yaşamından örnekleri içeren konu ve üniteler oluşturularak, problem çözmenin genel ya da özel ilke ve yöntemlerinin ışığında, aşamalı biçimde soru-yanıt davranış formları, örnekleri hazırlanabilir. Ünitelerin konu-örnek, somut-soyut, bilgi-uygulama ikilemelerinin mantıksal bütünlüğü içinde oluşturulabilmesi, yani yaşayan gerçeklikle, çocuğun bilinç ve kişilik gerçekliği arasındaki doğal etkileşim sağlanarak gerçekleştirilebilir.

II.5.13. Çocukta Yaratıcı Düşünce ve Yapma Davranışlarının Gelişmesine Yardım Edebilmeli:

Yaratıcı düşünce ve davranışın, genel olarak, alışlagelmişin dışında düşünmek ve davranmak, yeni ve özgün çözüm yolları üretmek gibi bir anlama geldiğini kabul ettiğimizde, konu ve ünitelerin düzenlenmesinde özel olarak yaratıcı etkinliklere yer verilebilir. Her konu ve ünitenin soru ve alıştırmalar bölümlerinde yaratıcı davranış geliştirmeye yönelik yöntem, teknik ve alıştırmalar örnekleri oluşturulabilir.

Yaratıcı düşünce geliştirmeye yönelik etkinlikler arasına, yaş ve gelişim dönemlerine uygun resim, müzik, edebiyat gibi sanat etkinliklerine yer verilebileceği gibi, çeşitli özgün çizimler, tablolar, grafikler oluşturabilme ya da herhangi bir konunun, şema ve resimlerle anlatılmasını destekleyen, özendirici çalışmalar etkinlikleri de düzenlenebilir.

II.5.14. İnsan ve Çocuk Hakları Konusunda Bilinçlendirici İşlevi Olabilmeli:

Hayat Bilgisi derslerinde, insanın ve çocuğun güvenilir, demokratik bir dünya da yaşadığı ya da yaşaması gerektiği, büyümekte ve geliştirmekte olan bir birey olarak çeşitli hak ve özgürlüklerin var olduğu söylenmelidir. Ayrıca çocuklara özgü hukuk yasalarının, mahkemelerin demokratik bir hukuk devletinin simgeleri, temel araçları olduğu, bir birey olarak insana özgü güvenlik, saygınlık ve sevgi gibi duygularla yaşayabilmesinin onun için en temel gereksinimlerden sayılması gerektiğine ilişkin bilinç ve anlayışlar geliştirilmesine yönelik konu ve üniteler, basit ve sade bir şekilde günlük gerçek yaşamdan öykülenebilecek olaylarla, yazıya dökülerek, anlatılmalıdır.

II.5.15. Meslek Bilinci ve Seçimi Konusunda İşlevsel Olabilir:

Toplumsal ve ekonomik yaşamın vazgeçilmez öğeleri olan iş ve mesleklerin varlığı, işlevleri, mal ve hizmet üretmedeki önem ve rolleri, insan yaşamındaki üretim ve tüketim etkinlikleri içindeki konumları, özenle hazırlanmış konu ve ünitelerin yanında, çocuğa çeşitli görsel resim, kroki ve şemalarla tanıtılabilir.

Meslek seçiminin önemi, birey için taşıdığı anlam ve değer vurgulanırken, çocuğun ilgi ve yeteneklerinin ve bu konuda kendi algılama ve sorgulama biçiminin oluşmasına, ortaya çıkmasına yardımcı olunmalıdır.

II.5.16. Çağın ve Toplumların Değişen ve Gelişen Sürekliliğine Duyarlılık Göstermek Zorundadır:

Hayat Bilgisi derslerini niteleyen temel özelliklerden birisi de, yaşamın her türlü değişimine, başkalaşmasına, yenilenmesine duyarlı olabilmelidir. Yaşamın değişmesi Hayat Bilgisi derslerinin de biçim ve içeriği sürekli olarak yenilenmesini gerektirir. Çağımızın koşulları içerisinde, tüm yerleşim birimleri, yaşam biçimleri, insan düşüncesi, kültürel yapı, eğitim, felsefe, bilim, iletişim vb. ne ölçüde değişiyorsa yaşamın niceliği, niteliği, boyutları olumlu ya da olumsuz yenileniyorsa, Hayat Bilgisi dersi de bu değişime karşı güncel olmalıdır. Hayat Bilgisi dersinin, felsefi temeli, her şeyden çok, dinamik ve devingen olmalıdır.

II.5.17. Çocuğun Yakın Çevresinden, Köy, İlçe, İl, Ulus ve Dünyaya Doğru Açılan Bir Alan İçinde Konularını İşlemelidir:

Yakın çevreden, uzak çevreye, somut alandan soyut alana doğru olan açılım alanı, Hayat bilgisi derslerinin temel ilke ve mantığını oluşturacaktır. Çocuk en yakın çevresi olan, aile ve okulunu tanıırken, gitgide yaşadığı çevresel alanı, örneğin köyünü, ilçesini, ilini, ulusunu ve dünyayı tanımaya çalışacaktır. Çocuğun yaşantı alanına somut olarak giren bu yerleşim birimleri, temel ve yaşayan özellikleriyle, en sade, yalın ve can alıcı nitelikleriyle ona tanıtılacaktır. Bu tanıtma, yaşamın doğal ve kendiliğinden akışından koparmadan, belirli bir süreklilik ve toplu bir bütünlük içinde verilebilecektir.

Köy, ilçe ve kentlerin oluşum, gerçekleşme nedenleri, kısa, basit, sade açıklamalarla sözel anlatımlara dönüştürülebilir. Her yerleşim biriminin üretim biçimleri, üretim ilişkileri, kültürel özellikler, gelenek ve alışkanlıklar, çoğu kere nedensel ilişkilerle de beslenerek çocuğun canlı olarak yaşadığı, gözlemlendiği olaylardan yararlanılarak resim, grafik ve krokilerle beslenen belirli bir yazım biçimine dönüştürülebilir.

II. 5.18. Gözlem, Deney ve İş Yapma Yeterliliklerini Geliştirebilmelidir:

Hayat Bilgisi dersleri, çocuklarda gözlem ve deney yapma, iş ya da el işi etkinliklerinde bulunabilme yeterlilik ve becerilerini geliştirebilmeyi amaçlamalıdır. Seçici algı temelinde gelişebilecek olan gözlem ve deney gücü, ev, sokak, okul, mahalle, Pazar, market vb. Çocuğun tüm görsel ve deney alanı içinde olan her şeye yönelik olarak yapılabilir, çocuğun gelişimsel özelliklerinin sınırlılıkları içinde ev ödevleri verilebilir ve verilen ödevler, sınıf içinde öteki çocukların etkileşimine açılarak konuşulabilir, tartışılabilir.

Bu nedenle, ünitelerin sonlarında gözlem ve deney gücünü geliştirici alıştırmaları içeren ödevlere, alıştırma örneklerine, çeşitli tartışma metinlerinde yer verilebilir. Çeşitli el işi etkinliklerine, dramatizasyon ya da canlandırma etkinliklerine olanak sağlayıcı, dramatize örnekler, “oyun örnekleri”, “taklit” ve “temsil” gücünü geliştirici örnek olaylar, konu ve ünitelerle ilişkilendirilerek oluşturulabilir, beyin fırtınası tekniği ile sözel etkileşime açılabilir.

II.5.19. İyi Üretici ve İyi Tüketici İnsanlar Yetiştirmeye Yardım Edebilir:

Hayat Bilgisi dersleri, çocuklara iyi yurttaş ve iyi birer birey olma niteliklerini kazandırabileceği gibi, iyi bir üretici ve tüketici olma niteliklerini de davranışsal düzeyde edinebilmelerinde etkili olabilir. İnsan yaşamında çalışma ve üretme eyleminin önemi, işlevi ya da yararının yanında, insana verebileceği iş başarma onurunun, doyum ve üretme duygusunun ayırımına varılmasına, algılanmasına katkı getirebilir.

Bu amaçla, toplumsal yaşayış düzeni içinde, üretmenin önemini ve buna bağlı bilinçli tüketiciliğin önem ve işlevini, günlük ekonomik yaşayışın doğal etkinlikleri içinde, üretim-tüketim dengesinin etkili işlevinden çıkılarak, davranışa dönüşmüş iyi tüketici olmanın koşulları, alışkanlıkları, çeşitli davranış biçimleri, seçilen metin ve konular kaynak alınarak ve onlar ünite sonlarındaki örnek olaylarla desteklenerek ve sınıfta tartışma olanağı sağlanarak konuyla ilgili bilinçlendirme süreci başarılabılır.

II.5.20. Hayat Bilgisi Dersleri, Toplum Yapılarındaki, Çeşitli Kuralların, Yasaların ve Törel Değerlerin Varlığına İlişkin Bilinç ve Değerler Alanı Geliştirebilir:

Toplumlarda, çeşitli kurallar, normlar, değerler vardır. Tüm bu kural ve değerler, toplumsal yaşayışın vazgeçilmez araçlarıdır. Onlar, toplumsal yaşayış biçimini düzenleyen kimi kere zorlayıcı, yapılandırıcı kimi kere özendirici ya da kınayıcı yasalar, kurallar ve törel değerler olma niteliğindedirler. Bu kural ve değerler, sınıf içinde de yaşanmaktadır. Kural ve değerlerin geçerlilikleri, uygulama biçimleri, bilinç ve vicdan değişkenleriyle de yakından ilgilidirler. Büyümekte ve gelişmekte olan çocuğa toplumsallaşma sürecini ve toplumsal yaşayışın gerekliliklerini öğretmek, onu bu konuda bilinçlendirmek, toplumsal uyumu sağlamada gereklidir.

Hayat Bilgisi dersleri, toplumsal yaşayışın, çeşitli kurallarını, yasalarını, değerlerini bu konuda yazılan ya da yazılacak olan metinlerle çocuğa tanıtabilmelidir. Bu kural ve değerlerin önem ve rollerinin yanında, onlara uyma biçimlerinin de önemli olduğunu belirtilerek, çocuğun topluma edilgen değil, etken uyum sağlaması yönünde bilinç ve değerler geliştirmesi sağlanabilir. (Topses, 2001)

II.6. HAYAT BİLGİSİ DERSİNDE ÖĞRETME VE ÖĞRENME SÜRECİ

İlköğretimin amacı, çocukları hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır. Bu amaca ulaşmada “Hayat Bilgisi” dersinin önemi büyüktür. Eğitimin en önemli gereği; çocuğun yaşadığı doğal ve toplumsal çevresine uyumunu sağlamaktır. Hayat Bilgisi dersinde, çocuğa içinde bulunduğu doğal ve toplumsal çevre inceletilerek; çevreyi tanıtmak, çevre sorunları hakkında doğru ve sağlam bilgi kazandırmak, çevreye uyum için gerekli beceri ve davranışları öğretme, amacı ön planda yer alır. Bu ders içindeki konular çocuğun yaşadığı doğal çevresinden alındığı için diğer derslerdeki konulardan göreceli olarak daha somut ve anlamlı olma özelliği gösterir. İlköğretim Hayat Bilgisi dersi 1. 2. ve 3. sınıflarda okutulmaktadır. İlköğretimin bu döneminde çocuklar yaşamı bir bütün olarak algırlar. Onlar için genelde tek tek olgu ve olaylar yoktur. İçinde yaşadıkları ortamdaki olgu ve olayları bir bütün içinde görürler.

Hayat Bilgisi dersi:

- Çocukların, çevrelerindeki doğal ve sosyal hayatı tanımlarını, canlı ve cansız varlıkları incelemelerini ve bu konudaki merak duygularının giderilmesini sağlar.
- Çevredeki doğal ve sosyal hayatın, canlı ve cansız varlıkların, çocukların toplu görme ve kavrama özelliklerine uygun bir halde bütün olarak incelenmesine olanak verir.
- Çocukların, yakın çevredeki gerçek hayatın içinde yaşayarak hayata hazırlanmasını sağlar.
- Çocuğun içinde yaşadığı ve yakın çevresindeki doğal ve sosyal olayların hayatta olduğu gibi ve bütün olarak incelenmesine yol açtığından öğretimde hayata göreliği ve bütünlüğü sağlar.
- Türkçe, Matematik, Resim-İş, Müzik ve Beden Eğitimi gibi ifade ve beceri derslerinde yapılacak çalışmalarda birliği sağlar ve toplu öğretimi gerçekleştirir.

Birinci devre çocuğun ilgi ve dikkati geçmiş ve gelecek zamandan çok, bugün (yaşadığı zaman) üzerinde toplandığından Hayat Bilgisi ünite konuları seçilirken yer unsuru yanında zaman unsuru da dikkate alınarak, üniteler çocuğun içinde yaşadığı zamandan seçilmelidir. Ünitelerdeki konuların hedef ve davranışları bilişsel, duyuşsal ve devinişsel olanlardan en az birini kapsayacak biçimde olmalıdır. (Güçlü vd., 2001)

Yeni programda amaçlara ulaşılabilmesi için öğrenme-öğretme sürecinin, özellikle etkinliklerin önemi üzerinde durulmuştur. Bunun sonucu olarak programda kazanımlar için etkinlikler ve süreç ile ilgili açıklamalara ağırlık verilmiştir, ancak etkinliklerin örnek niteliğinde olduğu ve uygulamada bireysel farklılıklar ve çevresel koşullar dikkate alınarak esnek olmanın gereği üzerinde durulmuştur.

Öğrenme-öğretme sürecinin düzenlenmesinde kazanımların ve kavramların kuramsal olarak etkinliklerle ilişkisi gösterilmiş, etkinliklerde iletişim, öğrenme stilleri, öğretme ve öğrenme stratejileri, zekâ alanları, yapılandırmacı yaklaşımın gereği olan ilkeler, bireye sorumluluk verme ve etkili öğrenme üzerinde durulmuştur. Bu programda öğretmenin rolü ve öğretmenlerden beklenen özellikler ve davranışlar belirtilmiştir. Bu özelliklere genel olarak bakıldığında öğretmenin esnek, değişime açık rehber rolü ve öğrenme-öğretme süreci ile izleme-değerlendirmeyi bir bütünlük içinde ele alma gereği üzerinde durulmuştur.

Ayrıca bu sürecin verimi açısından aile katılımının, okul-öğretmen-aile ilişkisinin önemi ve nasıl uygulanacağı üzerinde durulmuştur. Programda öğretmene yardımcı olmak üzere etkinlik örnekleri verilirken, sınıf ve okul içi etkinlikler, okul dışı etkinlikler, inceleme gezisi, ders içi ve diğer derslerle birlikte, ara disiplinlerle ilişkilendirme vurgulanmıştır. Öğretmene, öğretmen ağırlıklı olan yaklaşımların yanı sıra, aktif öğrenmeye ve etkileşime dayalı, bireysel ve yaşantılara dayalı farklı zekâ alanlarını ve öğrenme stillerini dikkate alan öğretim stratejilerinden örnekler de sunulmuştur.

Önceki Hayat Bilgisi programında öğrenme/öğretme etkinlikleri altında öğrencilerin aktif katılımına, etkileşime, yaşantılar yoluyla öğrenmeye ağırlık veren uygulamalı yöntemler verilirken, bu programda demokratik bir ortamın yaratılması şeklinde durulmuştur. Konulara göre öğretmenlere ağırlıklı yöntemler de önerilmiştir. Önerilen yöntemlere paralel olarak çeşitli öğrenme materyalleri belirtilmiştir.

II.7.HAYAT BİLGİSİ DERSİNİN İŞLENMESİNDE KULLANILACAK ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

Hayat bilgisi dersinin öğretiminde diğer derslerde olduğu gibi belli kalıplar ortaya konamaz. Öğretmen, ünitelerin ve öğrencilerin özelliğine göre farklı yöntemler kullanabilir. Ancak hangi yöntem seçilirse seçilsin, bu gelişim düzeyinde çocukların somut düşündüğü, dikkatlerinin çabuk dağıldığı, kendilerini oyunla ifade ettikleri unutulmamalıdır. Bu nedenle öğrencilerin çeşitli duyu organlarını kullanmasına olanak verecek ve aktif olmalarını sağlayacak, merak güdülerini tatmin edecek ve problem çözme becerilerini geliştirecek yöntemlere ağırlık verilmesi gerekmektedir.

Hayat bilgisi dersinde kullanılması gereken başlıca öğretim yöntem ve teknikleri şunlardır:

II.7.1. Gezi-Gözlem

Gezi ve gözlem tekniği öğrencilerin yakın çevrelerini tanımaları, okulda kazandıkları bilgiler ile gerçek yaşam arasında ilişki kurmaları, bilgileri asıl kaynağından elde etmeleri amacıyla kullanılabilir. Gezi gözlem sırasında öğrenciler tüm duyu organlarını kullanarak, yasayarak öğrendikleri için kalıcı izli davranış değişikliği meydana gelir.

Gezi-gözlem tekniğinin öğretim hedeflerine ulaşabilmesi için öğretmenin aşağıdaki hususlara dikkat etmesi gerekir.

1. Öğretmen gezi-gözlem yerini önceden gidip görmeli, ilgililerle görüşerek gerekli izni almalıdır.
2. Geziden istenilen verimi elde etmek için bir gezi planı hazırlamalıdır. Planda gezilecek yer, gezi tarihi, gezinin hedefleri, açıkça belirtilmelidir.
3. Öğrencilere geziden önce, nereye gidecekleri, gezinin amacı, burada neleri gözleyecekleri konusunda ön bilgi verilmelidir.
4. Gezi sırasında bir kaynak kişi ile görüşülecekse, öğrencilerle birlikte bu kişiye sorulacak sorular belirlenmelidir.
5. Gezi sırasında öğrencilerin dikkati, gözlemleri gereken nesne ve olaylar üzerine çekilmeli, gerekli açıklamalar yapılmalıdır.
6. Geziden döndükten sonra öğrencilere gözlemleri anlatılmalıdır.
7. Öğrencilerden, gezi ve gözlem sonuçlarını bireysel ya da küme çalışması olarak rapor halinde hazırlamaları istenmelidir.

II.7.2. Araştırma-İnceleme

Öğrencilerde problem çözme becerisini geliştirmek için araştırma-inceleme yoluyla öğrenmeye yer vermek gerekir. Araştırma ve inceleme yoluyla öğrenme bireysel ya da küme çalışması biçiminde gerçekleştirilebilir. Bu yöntem uygulanırken aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir:

1. Öğrencilere üzerinde düşünecekleri, onları araştırma ve incelemeye yöneltecek bir problem verilmelidir. "Sınıfımızı nasıl güzelleştirebiliriz ?", "Köyümüzde hastalıklardan korunmak için neler yapabiliriz ?", "Köyümüzde en sık görülen hastalıklar nelerdir?", "Köyümüzde en çok hangi hayvanlar besleniyor?" soruları hayat bilgisi dersinde öğrencileri araştırmaya yöneltecek sorulardan bazılarıdır.
2. Öğrencilere verilen problemi çözebilmeleri için yararlanacakları kaynak kişi ve kitapların isimleri verilmeli, öğrencilerin çalışmaları sürekli izlenmeli, güçlük çektikleri yerlerde rehberlik edilmeli, yaptıkları hatalar anında düzeltilmelidir.
3. Öğrenciler tarafından önerilen çözüm yolları mümkünse denenmeli ve uygun olmayanları nedenleri ile açıklanmalı. Doğru çözüm yolları uygulamaya konulmalıdır.

II.7.3. Soru-Cevap

Öğretmenin düzenlediği soruları, öğrencilerin sözlü olarak yanıtlamalarına dayanan bir öğretim yöntemidir. Soru cevap yöntemi, öğrencilerin düşünmelerim, eksik bilgilerin! fark ederek tamamlamalarını, yeni öğrendikleri bilgileri tekrar etmelerini ve kavramalarını sağlar.Hayat bilgisi dersinde soru cevap yöntemi dersin başında öğrencilerin dikkatini çekmek ve onları öğrenmeye karşı güdülemek, öğrendikleri bilgileri davranışa dönüştürmek ve değerlendirme amacıyla kullanılabilir.

Bu yöntem kullanılırken, soruların açık ve öğrenci düzeyine uygun olması,onları ezberlemekten çok düşünmeye teşvik edecek sorulara yer verilmesi gerekir. Bu amaçla "ne" sorusundan çok, "niçin", "neden", "nasıl" ile başlayan sorulara ağırlık verilmelidir.

II.7.4. Dramatizasyon

Dramatizasyon, öğrencilerin olay, olgu ve durumları mimik, ses ve jestlerini kullanarak canlandırmaları esasına dayalı bir yöntemdir. Bu yöntemde bir grup öğrenci oyunu sergilerken, diğer grup onları izler. Dramatizasyon yöntemi, öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecine aktif katılmalarını, kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini, olaylar üzerinde düşünmelerini ve öğrenmeye karşı güdülenmelerini sağlar.

Dramatizasyon yöntemi kullanılırken aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir:

1. Dramatizasyonlarda dönüşümlü olarak sınıftaki tüm öğrencilere rol verilmelidir.
2. Dramatizasyondan önce, oyunun konusu ve amacı öğrencilere açıklanmalıdır. Böylece öğrenciler, gösteri sırasında nelere dikkat etmeleri gerektiği hakkında bilgi sahibi olurlar.
3. Gösteri bittikten sonra, gösterideki olaylar, verilen bilgiler, olaylar arasındaki ilişkiler öğrencilere sorulmalı, öğrencilere oyunun ana fikri buldurulmalıdır.

II.7.5. Eğitici Oyunlar

Oyun, ilköğretim çocuğunun duyuşsal, bilişsel ve psikomotor gelişimine katkıda bulunan en önemli unsurlardan biridir. Bu dönemde çocuk oyun oynamaktan büyük zevk alır. Bu nedenle öğretmenler eğitici oyunlarla öğrencileri öğrenmeye karşı güdeleyebilir. Öğrenmeyi daha zevkli hale getirebilir.

II.7.6. Tartışma

Öğretme-öğrenme sürecini daha canlı etkili ve güdeleyici yapmak amacıyla grup üyeleri ile birlikte düşünmelerim, fikir ve düşüncelerini rahatça dile getirmelerim, başkalarını dinlemeyi öğrenmelerim sağlama amacı güden bir tekniktir. Bilgilerim, fikirlerim ve düşüncelerimi açıkça ortaya koyma olanağına kavuştukları bu yöntemde öğrenciler, sorunları daha iyi anlar ve çözüm yolları önerirler. Bu yöntemin uygulanması için öğrencilerin gerekli bilgi ve olgunluğa sahip olmaları ve ön hazırlık yapmaları gerekir.

II.7.7. Anlatım

Bir öğrencinin konuşmasından, çok sayıda öğrencinin yararlanmasını ve konuşan öğrencinin ayrıca sözel ifade gücünün gelişmesini, grup önünde konuşma becerisinin gelişmesini amaçlayan bir tekniktir. Derslerin ve ünitelerin işlenmesi sırasında diğer metotların yanında yeri geldikçe anlatım metoduna da yer verilirken aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurulmalıdır.

1. İşlenecek ünitelerin giriş, hazırlık ve özetleme bölümlerinde
2. Derslerin işlenmesinin herhangi bir bölümünde öğrencilerin ilgi ve dikkatlerinin çekilmesi gereken anlarda
3. Öğretmenin ve başkalarının kaynak kişi olarak dinlenmesi gerektiği anlarda
4. Öğretim etkinliklerinde öğrencilere bazı fikirlerin açıklanması gerektiği anlarda
5. Diğer öğretim metotlarının uygulanmasında süre ve şartların uygun olmadığı anlarda anlatım metoduna yer verilebilir. (www.ogretmenler.com)

II.7.8. Hayat Bilgisi Dersinde Küme Çalışması

Küme çalışması, öğrencilerin küçük gruplar içinde , birbirleriyle ve Çevreleriyle etkileşim kurarak, araştırıp inceleyerek kendi kendilerine öğrenmelerini sağlayan bir öğretim yöntemidir. Küme çalışmaları öğrencilerin toplumsallaşmasını, iş birliği yapmasını, derse aktif katılımını, sorumluluk almaşını sağlar. Böylece öğrenci toplumsal ve demokratik yaşama kurallarını öğrenir. Öğrencilerin konuşma, dinleme, araştırma yapma ve problem çözme becerileri gelişir. Görüldüğü gibi küme çalışması yoluyla öğrenciler bir yandan ünitenin hedef davranışlarını kazanırken diğer yandan temel toplumsal davranışları kazanabilmektedirler.

Bu nedenle küme çalışmalarına hayat bilgisi derslerinde mümkün olduğu kadar çok yer vermek gerekmektedir. Küme çalışmalarının amaçlarına ulaşması için çok iyi planlanıp, kontrollü bir şekilde uygulanması gerekir. Küme çalışması sırasında aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurulmalıdır.

II.7.8.1. Kümelerin Oluşturulması:

Küme çalışmalarında, 4-6 öğrencinin bir küme oluşturması beklenir. Ancak kümedeki öğrenci sayısı kadar küme sayısı da önemlidir. Bir sınıfta genellikle 5-6 küme olması gerekir. Küme sayısı çoğaldıkça, kümelerin çalışmasını yönlendirmek, kümelere dershanede çalışma ortamı hazırlamak, yapılan çalışmalarını değerlendirmek güçleşir. Bu nedenle kalabalık sınıflarda küme sayısını arttırmak yerine kümelerdeki üye sayısını arttırmak daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

Küme çalışmasının etkisini artıran en önemli faktörlerden biri kümeyi oluşturan öğrencilerin başarı, cinsiyet, sosyo ekonomik durum gibi özellikler açısından farklı olmasıdır. Küme çalışmasında başarılı ve çabuk öğrenen öğrencilerin, daha yavaş öğrenen öğrencilere yardımcı olması beklenir. Yardımın miktarı arttıkça kümenin başarısı da artar. Bu nedenle birleştirilmiş sınıflarda her kümeyle 1.,2.,3. sınıf öğrencilerinin mümkün olduğunca eşit sayıda dağıtılmasına ve her kümede en az bir başarılı öğrenci bulunmasına özen gösterilmelidir. (www.ogretmenler.com)

II.7.8.2. Küme Çalışmasında, Kümelerin ve Küme Üyelerinin Görev ve Sorumluluklarının Belirlenmesi:

Küme çalışmalarının etkili olması için her kümenin ve kümedeki üyelerin birbirine yakın görev ve sorumluluklar almaları kümeler arasında görev dağılımı yapılırken iki yol izlenebilir:

II.7.8.2.1. Kümelerin Hepsinin Aynı Konuyu Çalışması ya da Etkinliği Gerçekleştirilmesi:

Bu yaklaşımda çalışma konusu tüm kümeler için aynıdır. Öğrencilerin belli bir etkinliği küme içinde küçük gruplar halinde gerçekleştirmelerini sağlar. Kümelere dağıtılacak yeterli sayıda etkinlik olmadığı zaman, ünitenin uygulanması ve konuların çalışılması için yeterli zaman olduğu durumlarda ve aynı etkinliğin tüm öğrencilerin yapması istendiği zaman bu yaklaşım tercih edilebilir.

II.7.8.2.2. Ünitedeki Konuların (Etkinliklerin) Kümelere Paylaştırılması:

Bu yaklaşımda ünite, eşit ağırlıklı olarak ve konuların bütünlüğü bozulmadan bölümlere ayrılır. Her bölümün sorumluluğu bir kümeye verilir. Konular kümelere ayrılırken öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır. Bu yaklaşımın bir sakıncası kümelerin yoğunlaştıkları konuları daha iyi öğrenirken, diğer kümelerin konularında yetersiz kalmalarıdır.

Küme çalışması sırasında kümelerin görev ve sorumluluklarının yanı sıra küme üyelerinin görev ve sorumluluklarının belirlenmesi de önemlidir. Küme çalışmalarında öğretmenlerin karşılaştığı en önemli sorunlardan biri küme çalışmasının genellikle bir iki kişinin üstüne kalmasıdır. Bu duruma düşmemek için öğrencilerin görev ve sorumluluklarını çok iyi belirlemek ve tüm üyelerin kendilerine düşen görevleri yerine getirip getirmediğini kontrol etmek gerekir.

Birleştirilmiş sınıflarda küme çalışmalarının yazılması işi ve grup liderliği ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerine, küme sözcülüğü ise tüm küme elemanlarına dönüşümlü olarak verilmelidir. Küme çalışması sırasında yazılı kaynaklardan yararlanılması gerekiyorsa, okuma becerisi gelişmiş öğrencilerin okuyamayan öğrencilere bu kaynakları okumaları istenmelidir. Birinci sınıf öğrencilere ise yakın çevreden sözel bilgi toplama, resim yapma, dramalarda rol alma , gezi gözlemlerini anlatma gibi görevler verilebilir. (www.ogretmenler.com)

II.7.8.3. Küme Çalışmasında Öğretmenlerin Görevleri:

Küme çalışmalar arasında öğretmenlerin temel görevi öğrencilere rehberlik etmektir. Küme çalışması sırasında öğrenciler iyi yönlendirilmezlerse ünitenin amaçlarına ulaşmak güçleşir, yapılan faaliyetlerle beklenmeyen, istenmeyen davranışlar kazanılabilir. Bu nedenle öğretmen, küme çalışmasına başlamadan önce, öğrencilerin ünitenin amaçları doğrultusunda ne tür faaliyetler yapacaklarını, hangi kaynaklardan yararlanacaklarını, gezip görecekları yerleri, inceleme ve araştırma konularını, kümelerin nasıl oluşturulacağını, konuların kümelere nasıl paylaştıracağını planlamalıdır.

Ancak daha sonra bu plan, öğrencilerle görüşülerek onların görüş ve istekleri doğrultusunda yeniden düzenlenebilir. Planların uygulanması sırasında ise öğretmen, kümelerin yaptıkları çalışmalarını sürekli izlemeli, doğru davranışları pekiştirmeli, yanlışları düzeltmelidir.

II.7.8.4. Küme Çalışmasında Değerlendirme:

Küme çalışması, bireysel, grupta, hem bireysel hem de grupta olmak üzere üç türlü değerlendirilebilir. Bireysel değerlendirmede, her küme çalışması sonunda tüm öğrencilere çalışmanın amaçları doğrultusunda hazırlanmış bir ölçme aracı uygulanır. Her öğrenci başarısına göre değerlendirilir. Grupta değerlendirmede her kümeye bir ölçme aracı uygulanır. Küme üyeleri birlikte soruları yanıtlarlar. Böylece her kümenin bir başarı puanı olur.

Üçüncü yaklaşımda ise öğrenciler bireysel olarak ölçme aracındaki soruları yanıtlarlar. Ancak bir kümeyi oluşturan öğrencilerin aldıkları puanların aritmetik ortalaması alınarak o kümenin puanı hesaplanır. Böylece öğretmen hem bireysel olarak kimlerin başarılı olduğunu, hem de hangi kümelerin daha iyi olduğunu görebilir.

Birinci yaklaşım öğretmene, her öğrencinin ayrı ayrı öğrenme güçlüklerini belirlemesine ve onların bireysel yardımda bulunmasına olanak tanır. Ancak bu tür değerlendirme yapıldığı durumlarda, küme üyelerinin başarı ve başarısızlıkları birbirini etkilemeyeceği için, başarılı öğrenciler başarısız öğrencilerin gelişmesine çok yardımcı olmayabilir.

İkinci yaklaşımda ise her üyenin kümesinin başarısına olumlu ya da olumsuz katkıda bulunduğu için küme üyelerinin birbirlerine yardım etme eğiliminin artması beklenir. Ancak öğretmenin, öğrencilerin kümelerine yaptığı bireysel katkıyı belirlemesi güçleşir. Bu nedenle en uygun değerlendirmenin üçüncü yaklaşım olduğunu söyleyebiliriz. Böylece hem küme üyeleri arasında dayanışma artar hem de öğretmen, her öğrencinin amaçlar doğrultusundaki gelişme düzeyini kontrol edebilir. (www.ogretmenler.com)

II.8. TEMALAR

Hayat Bilgisi Dersi Programı'nda temalar; "Okul Heyecanım", "Benim Eşsiz Yuvam" ve "Dün Bugün Yarın" başlıklarıyla yer almaktadır. Üç yıl boyunca aynı adlandırmayla devam eden temalar; kazanımların pekiştirilmesini, önceki öğrenme temellerinin üzerine yenilerinin eklenmesini ve çocuğun ihtiyaçlarına, yeteneklerine ve gelişim düzeylerine uygun içerik belirlenmesini, bunun uygulanmasını sağlamaktadır.

Hayat Bilgisi Dersi Programı'nda temalar, beceriler, ara disiplinler, kişisel nitelikler diğer derslerle bütünleştirilebilmekte; aynı zamanda da çocuğun dünyasındaki olgu ve olayları yansıtmaktadır. Bu programda tematik yaklaşımının seçilmesinde rol oynayan unsurlar şunlardır:

Hayat Bilgisi Dersi Programı'nda temalar seçilirken aşağıda belirtilen özellikler göz önünde bulundurulmuştur:

1. Öğrencinin ilgisini çekmesi,
2. Öğrencilerde merak ve araştırma isteği yaratması,
3. Öğrencilerin yeni çalışmaları denemelerine ve beceri kazanmalarına fırsat vermesi,
4. Öğrencilerin doğal öğrenme yolunu izlemelerine fırsat vermesi,
5. Kişisel niteliklerin kazanılmasına olanak sağlaması,
6. Derslerin temelini teşkil eden bir yapı taşıması,
7. Çeşitli öğrenme yaklaşımlarına uygun olması,
8. Birçok alana uygulanabilmesi,
9. Diğer disiplinlerle bütünleşecek kadar genel, eğitim yoluyla ulaşabilecek kadar sınırlı olması,
10. Öğrenmede derinliği ve genişliği teşvik etmesi

II.8.1.TEMA: Okul Heyecanım

Kazanımlar

1. Okula niçin hazırlıklı gelmesi gerektiğini açıklar.
2. Öğrenciler arasındaki benzerliklerin ve farklılıkların doğal olduğunu kabul eder.
3. Arkadaş seçerken ve kişisel tercihlerde bulunurken olumlu değerleri gözetir.
4. Öğretmeni ve arkadaşları ile etkileşimde bulunurken ve iletişim kurarken uygun davranışlar gösterir.
5. Arkadaşlarıyla ve başkalarıyla ilişkilerinde duygularını uygun biçimde ifade eder
6. Başkalarının duygularına ve görüşlerine saygı göstererek kendi ihtiyaçlarını, isteklerini ve görüşlerini ifade eder.
7. Arkadaşlarının yanlış davranışlarını fark eder ve yanlışlık içermeyen davranışlar sergiler.
8. Öğretmeni, okul çalışanları ve arkadaşları ile ilişkilerinde gerektiğinde sorun çözme becerisini kullanır.
9. Okulunun ve sınıfının krokisini çizer.
10. Okulunun tarihi hakkında araştırma yapar.
11. Okul ve sınıf eşyalarını özenli kullanmadığında ortaya çıkabilecek sorunları çözmek için alternatifler üretir.
12. Oyun sonucunda kazanmanın ve kaybetmenin doğal olduğunu kabul eder.
13. Okulda kurallara uyulmadığında ortaya çıkabilecek sorunlarla ilgili çözüm yolları üretir ve en uygun çözüm yolunu uygular.
14. Okul yaşamıyla ilgili iyimser bir bakış açısı geliştirir.
15. Kişisel bakımını yaparken kaynakları tutumlu kullanır.
16. Dengeli ve düzenli beslenmek için doğal ve sağlıklı ürünleri tüketir.
17. Kendi sağlığı kadar, arkadaşlarının sağlığını da korumaktan sorumlu olduğunu kavrar.
18. Okulda, bir kaza ya da acil durum meydana geldiğinde neler yapılması gerektiğini ifade eder.
19. Özel günlerin toplumsal paylaşımlar için uygun zamanlar olduğunu kabul eder ve kutlamalar için alternatifler üretir.
20. Millî bayramları kutlama nedenlerini açıklar ve bayramları daha etkili kutlamak amacıyla ürettiği fikirleri uygular.
21. Atatürk'ün öğrenim hayatı hakkında araştırma yaparak, edindiği bilgileri yazılı, sözlü ve görsel yollarla ifade eder.

22. Tüketici olarak sahip olduğu hakları bilir ve bilinçli tüketici davranışları sergiler.
23. Nasıl daha iyi öğrendiğini açıklayarak kendisine uygun öğrenme tekniklerini seçer ve kullanır.
24. Yönergeleri takip ederek okuldaki bilgi teknolojilerinden yararlanır.
25. Okula geliş ve gidişlerinde kendisinin ve başkalarının güvenliği için trafik işaret ve levhalarına, trafik kurallarına uyar.
26. Bir yere ulaşabilmek için ihtiyaç duyduğu işaret ve levhaları tasarlar.
27. Okula geliş ve gidişlerinde başkalarının kabul edilemez önerileriyle karşılaştığında etkili reddetme davranışı sergiler.
28. Okula geliş ve gidişlerinde karşılaştığı kişilerle aralarında çıkabilecek sorunlar için hangi çözüm yollarına başvurabileceğini açıklar.
29. Kulüp ve diğer grup çalışmalarında grubun henüz fark edilmeyen ortak ihtiyaçlarına duyarlı olur.
30. Kulüp çalışmalarında alınacak kararlar ve yapılacak çalışmalarla ilgili fikirler üretir ve bunları cesaretle uygular.
31. Sınıfındaki ve okulundaki öğrencilerin mutlu olması için bir fikir üretir, arkadaşlarını ikna eder.
32. Bir grup üyesi olarak dürüstlüğü, yeterliliği ile grup arkadaşlarının ve liderinin güvenini kazanır.
33. Okulu ve çevresini temiz tutmak için bir proje tasarlar.

II.8.2. TEMA: Benim Eşsiz Yuvam

Kazanımlar

1. Barınmanın insanın temel ihtiyaçlarından biri olduğunu kavrar ve bu ihtiyacın karşılanmasının önemini belirtir.
2. Canlıları sınıflandırarak, evinde bitki yetiştirmeye veya hayvan beslemeye istekli olur ve onların ihtiyaçlarını karşılamak için sorumluluk alır.
3. Hayalindeki evi planlar ve sanat yoluyla ifade eder.
4. Adres bilgilerine sahip olmanın önemini belirtir.
5. Evini yönler ile ilgili temel kavramları kullanarak bildiği yere göre tarif eder.
6. Yön bulmada kullanılan çeşitli yöntemleri ve araçları merak eder ve araştırır.

7. Evin kullanım alanları ile ilgili sorunları yaratıcı bir biçimde çözmek için alternatifler üretir.
8. Aile ve akraba büyüklerinden hayatta olanların çocukluğunu araştırır.
9. Farklılıkların doğal olduğunu kabul eder ve farklı özelliklere sahip kişilere hoşgörüyle yaklaşır.
10. Fiziksel özelliklerini tanıyarak olumlu bir beden imgesi geliştirir.
11. İnsanlığa hizmet etmiş kişilerin yaptıklarını özgün bir biçimde ifade eder.
12. Hayatımızı kolaylaştırmak için çalışanları tanır ve yaptıkları işleri açıklar.
13. Hayalindeki meslekle ilgili duygu, düşünce ve beklentilerini sanat yoluyla ifade eder.
14. Ailesi ve yakın çevresiyle iletişim kurarken, sözel olmayan iletişim öğelerinin de kullanıldığını fark eder.
15. Aile üyeleri arasındaki ilişki ve iletişim biçimi ile diğer kişilerle olan ilişki ve iletişim biçimi arasındaki farkı ayırt ederek ailenin özel bir çevre olduğunu kavrar.
16. Kendi ailesi ile başka aileleri karşılaştırarak, aile yapılarının farklı olabileceğini keşfeder.
17. Farklı sosyal ve ekonomik gruplara mensup kişilerin bakış açılarının farklı olabileceğini kabul ederek bu kişilere ön yargısız davranır.
18. Aile içinde ortaya çıkabilecek anlaşmazlıkları çözmek için, sorun çözme becerisini kullanır.
19. Çevresini gözlemleyerek hangi iletişim türlerinin kullanıldığını araştırır.
20. Ailede kararlar alınırken görüş bildirir ve kendisinin üstlenebileceği görevlerle ilgili yeni fikirler üreterek bunları uygular.
21. Aile içinde görev dağılımının adil olup olmadığını sorgular.
22. Yapacağı işleri öncelik ve önem sırasına koyarak günlük ve haftalık çalışma planları yapar, yaptığı planlara uyar.
23. Yemek, uyku, ders çalışma ve oyun saatlerine uymanın kişisel başarı ve başarısızlıkla ilişkisini araştırır.
24. Kendi parasını uygun biçimde, önceliklerini belirleyerek harcar.
25. Evdeki eşyaları, yapıldıkları maddelere göre sınıflandırır.
26. Kaynakları bilinçli olarak tüketmenin aile bütçesine katkısını açıklayan yazılı, sözlü ya da görsel etkinliklerde bulunur.

27. Çocuklara yönelik reklâmların işlevlerini; reklâmlar, ihtiyaçlar ve imkânlar arasındaki ilişkiyi sorgular.
28. İnsanların nelerden ve nasıl tasarruf edebildiklerini araştırır.
29. Ailesinde ve yakın çevresinde (akrabaları, komşuları, vb.) birbirlerinin haklarına ne ölçüde saygı gösterildiğini gözlemler.
30. Atatürk'ün insan hak ve hürriyetlerine verdiği önemi açıklar.
31. Ailesi ve yakın çevresiyle olan ilişkilerinde olumlu tepkiler yaratan ve görgü kurallarına uyan davranışlar gösterir.
32. Kişisel olarak gelişimine uygun amaçlar belirleyerek bu amaçlara ulaşmak için izleyeceği aşamaları planlar.
33. Amaçlarına ulaşabilmek için kişisel olarak çaba harcaması gerektiğini kabul eder ve karşılaşılabileceği eleştirilere açık olur.
34. Kaybetme veya başarısız olma olasılığını göze alarak, yenilikleri deneme cesareti gösterir ve bundan zevk alır.
35. Ailesiyle birlikte eğlenmenin aile bireylerine katkılarını açıklar, bunun için planlar yapar ve planıyla ilgili düşüncelerini etkili bir biçimde sunar.
36. Ailesiyle katıldığı özel gün kutlamalarında mizahı kullanır.
37. Çeşitli ortamlarda liderlerin gruplar ve toplumlar üzerindeki etkilerini araştırır.
38. Kişisel eşyalarını ve başkalarının eşyalarını özenli kullanmadığında ortaya çıkan sorunları çözer.
39. Evde meydana gelebilecek tehlikeli ya da acil durumlarda ne yapması gerektiğini uygulayarak gösterir.
40. Doğal afetler sırasında evinde yapılması gerekenleri, yetişkinler eşliğinde uygulayarak gösterir.
41. Harita ve küre üzerindeki su ve kara alanlarını ayırt eder.
42. Ülkesini, tıpkı evi ve okulu gibi bir “yuva” olarak kabul eder.
43. Bir evin farklı işlevlere sahip bölümleri ile ülkenin farklı özelliklere sahip yerleri arasında bir benzerlik görür; evin bütünlüğü ile Türkiye'nin bütünlüğü arasında bağlantı kurar.
44. İnsanların mutluluğunun, bireylerin aile içerisinde ve ülke genelinde üzerlerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirmelerine bağlı olduğunu kavrar.

45. Aralarındaki benzerliklere ve farklılıklara karşın bütün insanların aynı gezegeni paylaştıklarını fark ederek, daha iyi bir dünya yaratmak için her bireyin üzerine düşen görevler olduğunu kavrar.

46. “Benim Eşsiz Yuvam” temasında geçen kavramları yerinde ve doğru bir biçimde kullanır.

II.8.3. TEMA: Dün, Bugün, Yarın

Kazanımlar

1. Önceki yıllarda tek başına yapamadığı halde şimdi yapabildiği davranışları ayırt eder ve zaman içinde ortaya çıkan bu değişimin nedenlerini açıklar.
2. Kendisinin ve arkadaşlarının duygularındaki değişimin yüzlerine ve bedenlerine nasıl yansıdığını fark eder.
3. Kendisinin veya anne-babasının hayatında zaman içinde oluşan değişiklikleri fark eder ve bunları sözlü ya da yazılı olarak sunar.
4. Gelecekte, mesleğini seçerken göz önünde bulundurması gereken noktalar hakkında sorular sorar.
5. Atatürk’ün hayatıyla ilgili olgu ve olayları sanat yoluyla ifade eder.
6. Atatürk’ün kişilik özellikleri ile ulusal bir lider olması arasında bağlantı kurar.
7. Atatürk’ün ulusal bir lider olarak Türk milletine yaptığı hizmetleri açıklar.
8. Diğer ülkelerin bayraklarını inceleyerek bayrağımızla olan benzerliklerini ve farklılıklarını belirtir.
9. Bayram kutlamalarına katılarak, millî bayram günlerimizle geçmişte yaşanan tarihî olaylar arasında bağ kurar.
10. Cumhuriyetimizi korumak, güçlendirmek ve geliştirmek için yapılması gerekenler hakkında fikirler üretir.
11. Ulaşım araçlarının geçmişten günümüze nasıl bir değişim geçirdiğini araştırarak bulgularını sınıfta sunar.
12. Geleceğin teknolojik bir ürününü tasarlar, bunu akıcı ve özgün bir şekilde ifade eder.
13. Bilgisayarın günlük yaşamımızda hangi amaçlarla kullanıldığı hakkında farklı kaynaklardan bilgi toplar ve sınıfta sunar.
14. Geçmişten günümüze iletişim teknolojilerinde meydana gelen değişimi araştırır.
15. Yaşadığı yerleşim biriminin eski ve yeni hâlini araştırır; bunlar arasındaki benzerlik ve farklılıkları ayırt eder.

16. Aile büyüklerinin küçükken oynadığı oyunları araştırır, bu oyunlarla kendisinin ve arkadaşlarının oynadığı oyunları karşılaştırarak değişimi ve sürekliliği fark eder.
17. Müzelerden ve tarihî mekânlardan bir eğitim ortamı olarak yararlanır; nesnelerin müzelerdeki eski hâli ile yeni hâlini karşılaştırarak zaman içindeki değişimi kavrar.
18. Canlıların ortak özelliklerini araştırır.
19. Canlılarda değişim aşamalarını ayırt eder ve sıralar.
20. Canlıların birbirlerini nasıl etkilediklerini araştırarak aralarındaki karşılıklı bağımlılığı kavrar.
21. Canlı ve cansız varlıklar arasındaki ilişkiyi araştırarak karşılıklı etkileşimi kavrar.
22. Birey, toplum ve çevre arasındaki karşılıklı bağımlılığı kavrar ve bunu gösteren örnekler verir.
23. Doğadaki su döngüsünün nasıl gerçekleştiği hakkında sorular sorarak çıkarımlarda bulunur.
24. Isıtılan maddelerin uğradığı değişimleri gözlemler.
25. Takvimi kullanarak hava durumundaki değişiklikleri günlük, haftalık, aylık olarak gözlemler ve gözlem sonuçlarını grafikte gösterir, meteorolojinin tahminleriyle karşılaştırır.
26. Farklı hava koşullarının trafikteki etkilerini açıklar.
27. Ay'ın görünüşündeki farklılıkları gözlemler.
28. Dünya'nın hareketleri sonucunda oluşan değişim ve sürekliliği algılar.
29. Mevsimlere özgü zaman dilimlerinde gözlenen değişim ve sürekliliği algılar.
30. Zamanı gösteren bir araç tasarlar ve üretir.
31. Doğal afetlerden korunabilmek için çözüm yolları üretir.
32. Yaşadığı çevreyi daha temiz bir hâle getirmek için bir proje tasarlar.
33. "Dün, Bugün, Yarın" temasında geçen kavramları yerinde ve doğru bir biçimde kullanır. (Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı Kılavuzu, 2005)

II.9. DERS KİTABI TANIMI VE İŞLEVİ

Eğitim sistemimizde en çok kullanılan öğretme ve öğrenme aracı yazılı materyallerdir. Özellikle yazılı materyaller içinde ders kitapları, öğrencilerin neler öğrenecekleri ve öğretmenin de neleri öğreteceğini büyük ölçüde etkileyen bir kaynaktır. Ders kitapları aynı zamanda, sınıf içi öğretme-öğrenme faaliyetlerindeki etkileşim ve karşılıklı diyalogu sağlamada önemli bir etkiye sahiptir. (Yalın, 1996)

Bilginin kuşaklar boyu aktarımının temel aracı kitaplardır. Tüm kitaplar insanlığın bilgi birikiminin ve diğer insanların bilgi üretimine ışık tutacak kaynaklardır. Bir kitabın ders kitabı olabilmesi için ilk önce bilginin aktarımını amaç edinmesi ve bir takım özelliklere sahip olması gerekir. Ders kitaplarının esas belirleyici özelliklerinin başında, onların öğrenciler için düzenlenmiş olmaları gerekir. Ders kitabı belli konularda uzman kişilerin doğru kabul ettikleri temel bilgileri yansıtmalıdır. (Esirgemez, 1995) Öğretim için ilk koşul, öğrenen bireyin öğrenmeye ilgi duymasıdır. O halde, bir ders kitabının ilk yapacağı iş, bireyde bu ilgiyi uyandırmaktır. (Binbaşıoğlu, 1994) Etkili bir ders kitabı, öğrencinin kendi kendine öğrenmesi için fırsatlar sunabilmelidir. Bu tür bir kitap öğrenciyi motive eder. Kitap, soyut bilgileri az, olabildiğince somut, zevkli, ilgi çekici olmalıdır. Örnekler, örnek olaylar, renkli, resimli, bilmeceler, problemler, araştırma ve projeler içermelidir. (Halis, 2002)

Ders kitapları genel olarak şu ölçütlere sahip olmalıdır:

- Ders kitabı yazı genişliği, sayfa genişliği, sayfa sayısı, renk ve kullanımı açısından düzeye uygun olmalıdır.
- Kavram düzeyi, yazarın stili, kelime düzeyi ve söz dizimi kademeye uygun olmalıdır.
- Konu alanı, değerlerin sunumu, ilgilerin gelişimi ve olgunluk gereksinimleri açısından çocuğun yaşına uygun olmalıdır.
- Bireylerin duyguları ve sorumlulukları arasındaki benzerlik ve farklılıkları sağlamalıdır. (ırk, din, renk, ulusal köken, cinsiyet, yaş, özürlülük)
- Ders kitaplarının öğrencinin anlama düzeyine göre uygunluk düzeyi belirlenmelidir. (çok uygun, uygun, biraz uygun, uygun değil ve hiç uygun değil) (Küçükahmet, 2003)

II.10. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI VE EĞİTİM ARAÇLARI YÖNERGESİNE GÖRE DERS KİTAPLARININ NİTELİKLERİ VE HAZIRLANMASI

Ders Kitaplarının Nitelikleri

Madde 5- Ders kitapları, Yönetmelikte belirtilenlerle birlikte aşağıdaki nitelikleri taşır:
Ders Kitapları;

- a) Öğrencileri; millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerler bakımından besleyen; demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmede yol gösteren ve bu değerlerle ilgili ders konularını sevdiren okuma metinlerini içerir.
- b) Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri ile kitabın hitap ettiği eğitim kurumunun amaçlarına uygun olur.
- c) Atatürk İlke ve İnkıpları ile ilgili konulara, öğretim programlarına ve Kurulca alınan kararlara uygun olur.
- d) Demokrasi ve insan hakları ile kültürel ve evrensel değerleri kapsar.
- e) Bilginin nasıl üretileceğine ilişkin vurgu yapar.
- f) Bilişim teknolojisinin etkin ve verimli kullanımını teşvik eder.
- g) Öğretim programının kazandırmayı amaçladığı değer, tutum ve yeterlikleri kapsar. Türk toplumunun sosyal, ahlaki, kültürel ve tarihî değerlerini geliştirerek yaşatır.
- h) Ön yargı ve normatif önermelerden uzak olarak konuyla ilgili farklı bakış açıları içerir.
- i) Kişi, kurum ve kuruluşları yıpratıcı unsurları taşımaz.
- j) Her türlü etkinlikte öğretmenin rehberliğinde öğrenciyi merkeze alır.
- k) Konuların hazırlanması ve düzenlenmesinde öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulur.

Ders Kitaplarının Hazırlanması

Madde 6- Bakanlık ve özel kesim tarafından hazırlanacak ders kitabı, temel ders kitabı, alan uzmanı/uzmanları, editör, dil uzmanı, görsel tasarımcı, ölçme-değerlendirme uzmanı, program geliştirme uzmanı, rehberlik veya gelişim uzmanlarından oluşan ekipçe;

- a) İçerik,
- b) Dil, Anlatım ve Üslup,
- c) Öğrenme ve Öğretme,
- d) Teknik, Tasarım ve Düzenleme yönlerinden aşağıdaki hususlara göre hazırlanır:

a) İçerik

1) Dersin öğretim programını kapsayacak şekilde düzenlenir. Dersin kazanımlarının tümünün işe koşulup koşulmadığına dikkat edilir. Kazanımların ve yeterliklerin bire bir aynı ifadeyle kitapta yer alması beklenilmez. Kazanımlara dolaylı olarak yer verilmesi, tüm kitapların homojen bir yapıya bürünmemesi açısından önemlidir. Ancak Türkçe ders kitabının okuma metinlerinden oluşması esas olduğundan, bu hususlar öğretmen kılavuz kitabında yer almaz.

2) Konular ve üniteler, sınıf seviyesine göre günlük hayatla bağlantılı ve uygulamalı olarak ele alınır.

3) Konular ve üniteler; problemleri belirtme, inceleme ve gözlem yolu ile gerekli deneyleri yapma, deneylerden sonuç çıkarma ve bu sonuçları kontrol ederek bilimsel düşünme yöntemini güçlendirecek şekilde işlenir.

4) Dersin özelliğine göre ünite, bölüm ve konular arasında hacim bakımından programında belirtildiği şekilde uygun bir denge kurulur.

5) Kazandırılacak bilgi, beceri, tavır ve tutumlar ile değerler sınıf seviyesine uygun kavram ve örneklerden hareket edilerek verilir.

- 6) Konuların işlenişinde, aynı sınıfta okutulan diğer derslerle olan ilişkisi göz önünde bulundurulur. Ayrıca bir önceki sınıfın konularıyla bilgi, kavram, ilke ve beceri bakımından bağlantısı kurulur ve bir üst sınıfla ilgili hazırlayıcı açıklamalara yer verilir.
- 7) Konular, öğretime yardımcı unsurlarla desteklenerek anlaşılır hâle getirilir.
- 8) Dersin özelliğine göre yeri geldiğinde deyimler, atasözleri, destanlar, türküler, resimler, fotoğraflar, minyatürler ve benzeri kaynaklar kültürümüzün gelişmesini ve devamlılığını sağlayacak şekilde işlenir.
- 9) Gereksiz bilgi ve ayrıntıya yer verilmez.
- 10) Konular öğrenciyi sorgulama, araştırma, inceleme ve başka kaynaklara yönlendirmeye teşvik edecek şekilde işlenir.
- 11) İstatistiki ve bilimsel bilgiler güncellenmiş olarak verilir.
- 12) Konuların işlenişinde, yakından uzağa, basitten karmaşığa, kolaydan zora ve somuttan soyuta giden bir yöntem izlenir.
- 13) Öğrencilerin, kitaptan verimli şekilde yararlanmalarını sağlayacak unsurlara yer verilir.
- 14) Metni açıklamak, pekiştirmek veya yorumlamak için kullanılan görsel unsurlar metinle uyumlu olacak biçimde verilir.

b) Dil, Anlatım ve Üslup

- 1) Yaşayan Türkçe doğru, güzel ve etkili kullanılır.
- 2) Türkçeleşmiş kelimeler, yaşayan Türkçe'nin bir parçası olarak değerlendirilir.
- 3) Öğrencilerin seviyelerine uygun yeni kelimeleri öğrenmelerine fırsat veren zengin ve akıcı Türkçe'nin kullanılmasına özen gösterilir.
- 4) Cümleler, öğrencinin zihnindeki bilgilerin yapılandırılmasına yönelik olarak kurulur.

5) Paragraf düzenleme kurallarına uyulur ve paragraflar arasındaki anlam ve mantık ilişkisine dikkat edilir.

6) Cümle uzunlukları, sınıf seviyesine uygun olarak düzenlenir.

7) Türkçe'nin kullanımında, baskıya hazır nüshanın teslim tarihindeki Türk Dil Kurumunun son yayımladığı Türkçe Sözlük ve Yazım Kılavuzu esas alınır. Baskıya hazır nüshanın inceleme sürecinde Yazım Kılavuzu'nda yapılan değişiklikler eserin değerlendirilmesinde dikkate alınmaz. Ancak değişikliklerin yansıtılması başvuru sahibinden istenir.

8) Konular işlenirken doğru, açık, anlaşılır bir dil ve anlatım kullanılır.

9) Kelimeler, nüanslara dikkat edilerek titizlikle seçilir.

10) Metinlerde akıcılık, mantık dokusu ve fikir bütünlüğü sağlanır.

11) İlköğretimin ilk üç sınıfında soyut kavramların kullanılmasından kaçınılır.

c) Öğrenme, Öğretme ve Ölçme-Değerlendirme

1) Konular, öğrencileri muhakemeye, bağımsız ve yaratıcı düşünmeye, kıyaslamaya ve edinilen bilgilerden hareketle sonuçlar çıkarmaya yöneltecek şekilde işlenir.

2) Konularla ilgili hazırlık çalışmalarının öğrenciyi düşünmeye ve araştırmaya yöneltecek nitelikte olmasına dikkat edilir.

3) Öğrencinin yeni bilgileri ezberlemesi değil, zihninde yapılandırması hedeflenir.

4) Öğrenme yöntemleri ve stratejileri dikkate alınır ve üst düzey (metakognitif) düşünme becerileri geliştirilir.

5) Konular, programın ilgili temel becerileri ile alt becerilerini kazandıracak şekilde düzenlenir ve öğrencinin etkin rol almasına imkân verecek biçimde işlenir.

6) Değerlendirmeye ilişkin unsurlar, ölçme-değerlendirme ilke ve teknikleri dikkate alınarak düzenlenir.

7) Her ünite veya bölümün sonunda öğrenciye konularla ilgili bilgi, beceri, değer, tutum ve yeterliklerin kazandırılıp kazandırılmadığını ölçmeye yarayan değerlendirme sorularına yer verilir.

8) Çoktan seçmeli, doğru-yanlış, boşluk doldurma, eşleştirme, yazılı yoklama ve benzeri sonuç değerlendirme teknikleri ile ürün dosyası (portfolyo) değerlendirme, performans değerlendirme, gözlem formu gibi süreç değerlendirme tekniklerine yer verilir.

d) Teknik, Tasarım ve Düzenleme

1) Sayfa tasarımlarında resim, fotoğraf, grafik, şema, plan, harita ve benzeri görsel unsurların yerleştirilmesinde görsel algının yanı sıra, bunların eğiticilik ve öğreticilik niteliğine de önem verilir.

2) Görsel unsur, öğrencilerin gelişim basamaklarına uygun; görsel algı yönünden ise renk uyumuna dikkat edilerek açık, temiz ve net bir baskıyla hazırlanır.

3) Her türlü yazı, resim, fotoğraf ve benzeri materyallerden telif hakları gözetilerek alıntı yapılabilir.

4) Konuların daha iyi öğrenilebilmesi için açıklayıcı, tamamlayıcı ve eğitici nitelikteki öğretime yardımcı (harita, kroki, fotoğraf, şema, grafik, resim vb.) görsel unsurlara yeterince yer verilir.

5) Kitaplarda yer alan başlıklar sistematik biçimde düzenlenir ve ikonografik bir sistem oluşturulur.

6) Kitaplarda yer alacak Türk bayrağı, "Türk Bayrağı Kanunu" ve "Türk Bayrağı Tüzüğü"ne uygun olarak verilir.

7) Kitap kapaklarında aşağıdaki hususlara yer verilir:

Ön kapakta; kitabın adı, okul türü, sınıfı, başvuru sahibinin adı, varsa pedagojik açıdan uygun bulunan amblemi ve dersin özelliğini yansıtan kapak düzeni, İç kapağın ön yüzünde; kitabın adı, okul türü, sınıfı, yazarı /yazarların adı ve soyadı (varsa akademik unvanı), başvuru sahibinin adı veya adresi varsa pedagojik açıdan uygun bulunan amblemi, İç kapağın arka yüzünde; yazar/yazarların dışındaki kitabı hazırlayanların adı ve soyadı, Arka kapakta sınıf seviyesi dikkate alınarak sağlık, beslenme, trafik ve çevre ile ilgili yazılı ve görsel tasarımlar yer alır.

İkinci yaprak ve devamında; ilköğretimin 1 inci, 2 inci ve 3 üncü sınıflarına ait kitaplarda, yaprağın ön yüzünde Türk bayrağı ile birlikte İstiklâl Marşı'nın ilk iki kıtası; yaprağın arka yüzünde Öğrenci Andı; üçüncü yaprağın ön yüzünde Atatürk'ün resmi ve resminin alt kısmında "Mustafa Kemal Atatürk" yazısı bulunur. İçindekiler (ilgili sınıf için ön görülen puntoda olup) en çok beş sayfayı geçmemelidir.

İlköğretimin 4' üncü, 5' inci, 6' ncı, 7' inci ve 8' inci sınıflar ile örgün ve yaygın eğitim kurumlarına ait kitaplarda; ikinci yaprağın ön yüzünde Türk bayrağı ile İstiklâl Marşı; yaprağın arka yüzünde Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi, üçüncü yaprağın ön yüzünde, Atatürk resmi ve resminin alt kısmında "Mustafa Kemal Atatürk" yazısı bulunur. İçindekiler (ilgili sınıf için ön görülen puntoda olup) en çok beş sayfayı geçmemelidir.

Diğer yapraklarda metin kısımlarının başlıkları dışında kalan bölümlerinde (resim altı yazıları, dipnotlar ve benzeri kullanılan yazılar hariç) ilköğretim 1' inci sınıflar için (20), 2' inci sınıflar için (18), 3 üncü sınıflar için (14), 4 üncü sınıflar için (12), 5 inci sınıflar için (11), daha üst sınıflar için ise (10) puntodan daha küçük harfler kullanılmaz.

Yaygın eğitim kurumları için yazılan kitaplarda punto büyüklükleri, yukarıdaki ölçüler ile kursiyerlerin eğitim ve yaş durumları dikkate alınarak belirlenir. Metinlerin aralarında paragraf boşluğu bulunmayan 100 mm' lik kısmında, ilköğretim 1' inci sınıflar için (10), 2' inci sınıflar için (14), 3 üncü sınıflar için (18), 4 üncü ve 5 inci sınıflar için (20), altıncı ve daha üst sınıflar için (22) den fazla satır bulunmaz. Yaygın eğitim kurumları için yazılan kitaplardaki satır aralıkları, yukarıdaki ölçüler ile kursiyerlerin eğitim ve yaş durumları dikkate alınarak belirlenir. Dipnotlar bölüm veya ünite sonlarında verilir.

İlköğretim Türkçe, Ortaöğretim Dil ve Anlatım ile Türk Edebiyatı derslerinde; eserin hazırlanmasında kullanılan orijinal metinler, başvuru esnasında baskıya hazır nüsha ile Daire Başkanlığına teslim edilir.

Ders kitaplarının son bölümünde yer alan yapraklarda sözlük, kronoloji (Sosyal Bilgiler-Tarih kitaplarında) ve kaynakça yer alır. Türk Edebiyatı kitabında edebiyat terimleri sözlüğü bulunur. Ancak öğrencilere sözlük kullanma alışkanlığı kazandırmak ve farklı sözlüklere yönlendirmek için Türkçe, Dil ve Anlatım ile Türk Edebiyatı ders kitaplarında sözlük bölümüne yer verilmez.

Sosyal Bilgiler, Hayat Bilgisi, Dil ve Anlatım, Türk Edebiyatı, Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ile Tarih ve Coğrafya kitaplarında Türkiye haritası, Türkçe, Sosyal Bilgiler, Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, Dil ve Anlatım, Türk Edebiyatı, Türk Lehçeleri, Tarih, Genel Türk Tarihi ve Osmanlı Tarihi kitaplarında Türk dünyası haritası yer alır.

Yabancı dil ders kitapları; dinleme becerisini kazandırmaya yönelik kaset, CD, VCD gibi ek materyallerle birlikte takım hâlinde hazırlanır, incelenir ve değerlendirilir. Bu materyaller Yönergenin 27'nci maddesinde belirtilen esaslara göre incelenir. Takım hâlinde hazırlanması gereken diğer ders kitapları, ilgili dersin öğretim programına ait Kurul Kararında belirtilir. (Tebliğler Dergisi, 2006)

II.11. DERS KİTAPLARININ DAYANMASI GEREKEN EĞİTSEL İLKELER

Çocuk kitaplarının, çocuğu bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişim sürecinde etkili bir araç olduğu bilinmektedir. Bu süreçte, kitaplardan, okullardaki eğitim ve öğretimin işlevini de bütünlemesi beklenir.

II.11.1. İç Yapı (içerik) Özellikleri

Çocuk kitaplarında, yazarı, aktarmak istediğı “tema” ve çocuklarda geliştirmeyi amaçladığı davranışlar açık seçik belirtilmelidir. Yazarlar, okurlarıyla bir duygu ve düşünce alışverişinde olurken, eserlerinde politik ve ideolojik güdümlülüğe yönelmemelidir. Özellikle, demokratik ilkelere bağlanma gereğini; aile, yurt, ulus, doğa ve hayvan sevgisini; iyiye, güzele duyarlılığı, kahramanlığa saygıyı, yaşamayı sevmeyi ve yaşama zevkini işlemelidir. Kitaplarda, evrensel değerlere yer vermek, çocuğu dünya görüşünü genişletmesi açısından çok önemlidir. Öte yanda bu temaların işlenişinde, çocukların gerçekleri de görmesini, anlamasını sağlamak ve bunun dozunu da çok iyi ayarlamak; yazar, ressam, eğitimci, psikolog ve tasarımcının işbirliği yapmasını gerektirir. Çocuk kitaplarında, tema ve konu ilişkisi güçlü olmalıdır. Çocuk kitaplarında ele alınan konular, çocuklarda güven duygusunu artırmalı, sağlam ve geçerli inançları yerleştirmeli; çocukları ulusal değerlere ve demokratik yaşayış biçimine saygınlığını sağlamalıdır. Konular, çocukların güldürü duygusunu geliştirmeli, onları eğlendirip dinlendirirken eğitmelidir.

Kitaplardaki konuların, çocukların yaşantılarıyla ilgili olması ve gerçeğe uygu düşmesi beklenir. Yazarların, değişik yaş gruplarındaki çocukların ilgilerini, beğenilerini ve okuma eğilimlerini çok iyi bilmesi, kitapların ilgiyle okunmasını temel koşullarından biri olarak görülmelidir.Çocuğun, okuduğı kitaplardaki kahramanlarla özdeşim kurduğı bilinmektedir. Bu nedenle, çocuk kitaplarında az sayıda kahraman bulunmalı, kahramanların fiziksel ve ruhsal portreleri güçlü bir biçimde çizilmelidir. Masal ve masalımsı türlerin dışındaki kitaplarda, kahramanların özellikleri gerçek ya da gerçeğe yakın olmalı; abartıda kaçınılmalıdır.

Çocuk kitaplarında, duygu ve düşünceler, olaylar tutarlı bir biçimde sıralanmalı; konu ile çocuklarda uyandırılmak istenen duygu (tema) arasında bir bütünlük sağlanmalıdır. Olaylar; çocuğun ilgisini sürekli canlı tutan ilişki geçişmeleriyle, kitabın başından sonuna kadar, gereksiz ayrıntılara düşmeden, ölçülü ve rahat bir anlatımla aktarılmalıdır.

Üslup, dil ve anlatım çocuk kitaplarında, gereksiz ve bayağı her sözcüğü anlatımın dışında bırakan bir üslup yeğlenmelidir. Anlatımda; “duruluk, akıcılık, açıklık, yakınlık, çeşitlilik ve kişiselik” etkili ve güzel bir üslup yaratmanın temel koşulları olarak görülmelidir. Çocuk kitaplarında eskimiş, yıpranmış sözcüklerle yüklü bir anlatımdan kaçınmalı; çocukların sözcük dağarcıklarını zenginleştirecek, duygu ve düşünce evrelerini de geliştirecek bir yaklaşım anlatımda temel ilke olarak benimsenmelidir.

Çocuk kitaplarında anlatım tek özne ve tek yüklemden oluşan kısa ve yalın cümlelerle yapılmalı; cümlelerde edilgen çatılı eylemler yerine, etken çatılı eylemler kullanılmalıdır. Kitaplarda, Türkçe'nin zengin anlatım olanakları çocuklara hissettirilmeli; çocuğun dil beğenisini geliştiren bir yaklaşımla, beş duyuya seslenen bir anlatımla üslup canlı kılınmalıdır. Kitaplarda argo söyleyişlerden, bol mecaz ve istiare kullanmakta kaçınmalı; çocukların kullanımında güçlük çektiği bağlaç ve edatlara (mademki, gerçi, aksi halde, rağmen, sanki vb.) mümkün olduğunca yer verilmemelidir. Kitaplar; dilbilgisi, yazım (imla) ve noktalama kuralları bakımından yanlışsız olmalıdır. Kitaplar, belirtilen yapısal özellikleriyle birlikte, aşağıda gösterilen eğitsel ilkelere dayandırılmalıdır;

Ders kitapları;

1. Okulda izlenen eğitim programlarını desteklemelidir.
2. Yaşamın gerçekleriyle ilişkili olmalıdır.
3. Çocuğun duygu, düşünce ve hayal gücünü geliştirici biçimde kaleme alınmış olmalıdır.
4. Çocuğun bilgi ve kültür evrenini genişletmelidir.
5. Çocuğa, içinde yaşadığı çevreyi, ülkeyi, dünyayı gerçekçi açıdan (çocuğun gelişim düzeyine uygun biçimde) tanıtmalı; çocuğun bunlarla bütünleşmesini sağlamalıdır.
7. Şiddet öğeleri içermemeli; çocukta estetik bir duyarlık sağlamalıdır.
8. Çocuğun eleştiri yeteneğini geliştirmeli; onun tepkilerini düzenleyici bir rol oynamalıdır.
9. Çocuğun kişiliğini geliştirerek, yaşama uyumunu sağlamalıdır.
10. Çocuğun dilsel becerilerinin (okuma, konuşma, yazma, dinleme) gelişmesine katkıda bulunmalıdır.
11. Çocuğa, toplumun bir bireyi olduğu ve ondan soyutlanamayacağı bilincini vermelidir. Onları, kendine ve topluma yabancılaştırmaktan korumalıdır.
12. Çocuğa, insanı "zayıf" ve "güçlü" yönleriyle tanıtmalıdır.
13. Bilimsel verilere ve evrensel ahlak kurallarına uygun olmalıdır.

14. Çocuğa kavratılmak istenen "ana düşünce"yi bir ibret biçiminde vermeyip, bunu sezinlettirmelidir.
15. Çocuğu yazgıcılığa ve uyduruculuğa sürüklememelidir.
16. Her türlü önyargıdan arındırılmış olmalıdır.
17. Çocuğun doğasına uygun bir yaklaşımla; yaparak, yaşayarak öğretme-öğrenme anlayışını yansıtmalı, eğlendirici, öğretici ve düşünürücü olmalıdır. (Sever, 2003)

II.12. HAYAT BİLGİSİ DERS KİTABININ HAZIRLANMASINDA GÖZETİLECEK HEDEFLER

1. Hayat Bilgisi kitabı, çocuğun doğayı incelemesine ve bir iş yapmasına yardım eden, ona kılavuzluk eden, çocuğu düşündüren ona gözlem, deney ve iş yapma olanakları sağlayan bir kitap olmalıdır.
2. Hayat Bilgisi ders kitabı daha sonra okutulacak sosyal bilgiler, fen bilgisi, yurttaşlık bilgisi gibi derslerle öğrencilere kazandırılacak, bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıklarla ilgili temel kavram ve davranışsal özelliklerin temelini oluşturmalıdır.
3. Öğrencilerde yaşlarını gereği olarak var olan biçimsel düşünce tarzından (özel) Bilimsel düşünce tarzına (nesnel) geçmelerini sağlamalı
4. 7–9 yaşında bulunan çocukların toptan algılama ya da dünya çapında algılama olarak bilinen algılama özelliğine uygun tema ya da hayat konularının öğrenilmesini sağlamalı. (Güçlü vd., 2001)
5. Bakanlığın hazırladığı programa uygun olmalı
6. Bilimsel bilgilere dayalı olmalı
7. Güncel bilgiler veren ve bilgilerin günlük yaşamla bağını kurmalı
8. Yeni bilgiler sunan bir yapıda olmalı
9. Grafikler, tablolar, fotoğraflar vs. yer almalı
10. Kitaptaki içerik öğrenme ilkeleriyle tutarlı olmalıdır. İçerik, basitten karmaşığa, somuttan soyuta, kolaydan zora doğru olmalı
11. Rahatça kullanılabilir ve sağlam olmalı
12. Ders kitabı çekici ve yüksek nitelikte anlaşılır olmalıdır. Çünkü öğretim zamanının çoğu ders kitabı ya da ders kitabı aktiviteleri üzerinde geçmektedir.
13. Ders kitabının okunabilir olmalıdır. Okunabilirlik ölçütleri iyi seçilmeli (yazı karakteri, harf büyüklüğü, cümlelerin kuruluşu vs.)
14. Renk, biçim gibi özellikler ile içerikte yer alan sorular, ana başlıklar, alt başlıklar, özetler, kavramların tanımı, örnek olay sunumları, grafikler, değerlendirme çeşitleri vs. okunabilir, anlaşılabilir bir halde sunulmalıdır.
15. Ders kitabı, çocuğun düşünme becerileri ve sosyal becerilerini geliştirmelidir.
16. Kavramların tanımı olayların açıklanması, ilkeler, bunlarla ilgili örnek olaylar, olası çözümler vs. yer almalıdır.

17. Soruların çeşitleri değişik olmalıdır. Bilgi düzeyini ölçen sorular yanında, kavrama, uygulama vs. soruları da yer almalıdır. Olgularla ilgili sorularda günümüzle bağlantı sağlanmalıdır.
18. Ders kitapları, kuru bilgilerle doldurulmamalı; toplumun değerlerini, çağdaş değişme ve gelişmelerini yansıtmalıdır.
19. Etkili bir ders kitabı öğrencinin ilgisini çekmeli, öğrencide derse karşı ilgi uyandırmalı
20. Etkili bir ders kitabı öğrencinin kendi kendine öğrenmesi için fırsatlar sunabilmeli
21. Öğrencilere çeşitli yönerge, açıklama ve ipuçları verilmelidir. Öğrencinin kendi kendini pekiştirmesini sağlamalı ve devamlı olarak güdülemeli
22. Ders kitaplarında metnin yapısı, olayların düzenlenmesi, neden-sonuç ilişkisi, özelliklerin karşılaştırması ve kavramların açıklaması bulunmalıdır.
23. Bilgiler arasında kopukluk olmamalı, bağlantılar kurulmalı
24. Metinler açıklanırken sade bir dil kullanılmalı, soyut ifadeler yerine somut ve güncel bilgiler yer almalı
25. Kavramların tanımları akılda kalacak şekilde sade olmalıdır.
26. İlköğretim döneminde özellikle basit, sade bir dil kullanılmasına özen gösterilmelidir.
27. Kitabın görsel zenginliği de içermesi, albenisinin olması gerekir. Bunun için renkler, haritaların grafiklerin ilgi çekiciliği, resimlerin kalitesi, fotoğrafların canlı ve gerçeğe yakınlığı gibi özelliklerin yanı sıra, yazıların önemli noktalarda koyulaşması ya da italik olması, çerçeve içine alınması, renkli olması, altının çizilmesi, yazı karakteri vs. de önemlidir.

II.13. İÇERİĞİN TANIMI

İçerik (muhteva), eğitim-öğretim etkinliklerinde amaçları gerçekleştirmek için ne öğretelim? nasıl öğretelim? sorusuna cevap veren boyuttur. İçerik, hedef davranışları kazandıracak biçimde ünite ve konuların düzenlenmesidir. İçeriğin seçiminde kavramsal çevrenin, temel konular ve fikirlerin farklı seçenek ve örnekler verilmesine dikkat edilmesi gerekir. (Güçlü vd., 2001) İçerik kazanımlar için bir araçtır; çünkü önce kazanımlar belirlenir, sonra bu kazanımların verilmesine yardımcı olacak biçimde içerik düzenlenir. İçeriği, program için öngörülen işlemlerin listesini yapma olarak tanımlamaktadır. (Doğan, 1997: 159) Sönmez ise içeriği, hedef davranışları kazandıracak biçimde ünite ve konuların düzenlenmesi olarak ele almaktadır. (Sönmez, 2001).

İyi bir öğretimin temel esaslarından biri, programa alınan öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik içeriğin seçilmesi ve aşamalı bir şekilde sıralanmasıdır. Ancak içeriğin seçilip sıralanması, belli bir öğretim durumunda eğitimin yapılması için tek başına yeterli değildir. Seçilmiş olan içeriğin öğretme-öğrenme sürecinde bir karışıklığa neden olmadan yürütülmesi ve işlenmesi için düzenlenmesi gerekir. Bu nedenle öğretilecek içeriği destekleyici kaynak kitapları, diğer yazılı ve basılı öğretim materyalleri, yaptırılacak ödev ve projeleri, görsel ve işitsel araç-gereçleri de dikkate alıp kullanılacak şekilde kapsamlı olarak yapılmalıdır.

İçerik kazanımlar için bir araçtır; çünkü önce kazanımlar belirlenir sonra bu kazanımların işlenmesine yardımcı olacak biçimde içerik düzenlenir. Bir içerik; kazanımlarla tutarlı, çağdaş bilimsel, sanatsal ve felsefi bilgilerle donanık, öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyine uygun, somuttan soyuta, basitten karmaşığa, kolaydan zora ve birbirinin önkoşulu, bilinenden bilinmeyene, kendi içinde mantıklı bir tutarlılığı olacak şekilde düzenlenmelidir. Varış'ın (1996) ifadesiyle içerik betimsel (tasviri) ve normatif olmak üzere ikiye ayrılır. Bunlar: Betimsel içerik, olgu ve ilkelerden oluşur. Bunlar gözlemi yapılabilen ya da sayılabilen olayların dile getirilmesidir.

Örneğin “Cumhuriyetin 29 Ekim 1923” yılında ilan edilmiş bulunduğu bir olaydır; doğrudan doğruya gözlenirse de prensip itibarıyla doğru ve önemlidir.

Kitaplar, hemen her konuda, bu tip içerik ile doludur. Betimsel içerikte kanunlara ve ilkelere yer verilir. Fizik kanunları gibi. Bunlar, insanların ne yapması gerektiğini göstermez. Yalnızca olguları saptar.

Normatif içerik ise değer yargılarından, normlardan ve standartlardan oluşur. İnsanların nasıl hareket etmesi, ne gibi tercihler yapması gerektiğini açıklar. Bu tip içeriğe edebiyat, sanat, politika, felsefe vb. alanlarda rastlanır.

Betimsel içerik;

Ne oldu?

Nerede, ne zaman oldu?

Kim yaptı? gibi sorulara cevap verir.

Normatif içerik ise;

Neden oldu?

Tekrar olur mu?

İyi mi yoksa kötü mü oldu?

Nasıl olmalıydı? gibi soruları cevaplandırır. (Varış, 1996)

II.14. İÇERİK-AMAÇ İLİŞKİSİ

İçerik öncelikle amaçlardan yola çıkılarak belirlenmelidir. Çünkü bir programın içeriğinin amaçlarla öngörülen davranışların kazandırılmasına yönelik öğrenilmesi gereken bilgi, beceri, tutum, tavır ve alışkanlıkları kapsamalıdır. (Külahçı, 1995)

Hedeflerimiz ilköğretimdeki bir ders, ünitenin ya da konuya ait kazanımları içeriyorsa, içerik de o düzeyle ya da konuyla ilgili olmalıdır. Eğer biz bilgi düzeyindeki bir kazanımı öğrenciye vermek istiyorsak, içerikte o kazanımların verilmesine yönelik olmalıdır. Kazanımlar içerikle doğrudan tutarlılık göstermelidir. Biz öğrencilere bilgi basamağında yer alan kavramların bilgisini öğretmek istiyorsak, içerikte de öğretilecek bu kavramların yer alması gerekir. (www.firat.edu.tr)

II.15. İÇERİĞİN SEÇİMİ

Bir örgün eğitim programına, belirtilen tema ve kazanımların tüm detaylarını, içeriğin tümüne yerleştirmek olanağı yoktur. Bu sebeple, programla ilgilenenlerin, içerik seçimine ilişkin kriterlere göre hareket etmeleri gerekir. Bu ölçütleri, şu şekilde ortaya koymak mümkündür:

Toplumsal Fayda

- Çocuklarımız ve gençlerimiz ülkemizin kalkınmasına katkıda bulunacak bir şekilde yetişebilmek için ne öğrenmelidir?
- Modern dünyanın koşullarına, çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmak ve bu düzeye uyum sağlamak için nelerle donatılmaları gerekmektedir?
- Programlarda yer alacak içeriğin milli yönü ve milletlerarası yönü ne olmalıdır?

Bireysel Fayda

- Okulun uyguladığı içerik ve etkinlikler bireylere, onların gelişme ve öğrenmesine yardımcı olmakta mıdır?
- Bütün bireylerin öğrenmeleri gereken içerik nedir?
- Bazı çocukların öğrenmeleri gereken “mesleğe yönlendirici” içerik nedir?
- İçerik bireylerin düşün ve davranışlarını, çalışma yöntemlerini etkilemekte midir?

Öğrenme ve Öğretim

- İçerik, sınıfta öğretilirken öğrenciler için bir anlam ifade etmekte midir?
- İlgi ve ihtiyaç ilkelerine uymakta mıdır? (www.firat.edu.tr)

II.16. İÇERİĞİN SEÇİLMESİNDEKİ ÖLÇÜTLER

İçerik seçiminde her şeyden önce bazı ölçütler aranmalıdır.

Bu ölçütler;

- Geçerlik ve güvenilirlik
- Bilimsellik
- Öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarını karşılama
- Faydalılık
- Öğrenebilirlik
- Sosyal gerçeklerle tutarlıdır
- İçeriğin mantıksal yapısı
- İçeriğin psikolojik yapısı

II.16.1. Geçerlilik ve Güvenirlik

Öğretilecek içeriğin hem geçerli hem güvenilir olması gerekir. Geçerlilik ve güvenilirlik iki karmaşık kavramdır. Teknik anlamda geçerlilik içeriğin amaçla bağlantısını kurmaktır. Geçerliliğin ikinci anlamı gerçeklikle ilgilidir. İçeriğin gerçek bilgileri kapsamaması gerekir. Gerçek bilgi doğru bilgidir. İçeriğin bir diğer geçerlik ölçüsü kullanışlılığıdır. Sonuçta güncel, doğru ve kullanılan bilgi geçerli bilgidir.

II.16.2. Bilimsellik

İçerik yeni bilgileri araştırmaya teşvik etmeli ve yeni fikirlere temel oluşturmalıdır. Verilen içerik geniş problemlere bilimsel cevaplar aramaya yardımcı olmalıdır. İçerik bilimsel anlamda da diğer içeriğe geçiş sağlamalıdır.

II.16.3. Öğrenci İlgi ve İhtiyaçlarını Karşılama

Öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarını karşılama yalnızca içeriğin seçimini değil, eğitim programlarının temelini oluşturur. Öğrenci ilgileri içerik seçiminde özel ölçütler koymaya yardımcı olmalıdır. Ayrıca öğrencilerin tecrübeleriyle ilişki kurabilecek içeriğin seçimine özen gösterilmelidir.

II.16.4. Faydalılık

Sosyal ilişkiler açısından içerikte aranması gereken bir özellikte içeriğin “faydalı” olmasıdır. Öğrenciye öğretilen içerik onun mevcut ve gelecekteki problemlerine de cevap vermelidir. (www.firat.edu.tr)

II.16.5. Öğrenebilirlik

Öğrenebilirlik içeriğin güçlü olması ile bir paranın iki yüzü gibidir. İçeriğin güçlük düzeyi öğrencinin özelliğine uygun olmalıdır. Bu ise içeriğin öğrenilirlik düzeyini belirler. (www.firat.edu.tr)

II.16.6. Sosyal Gerçeklerle Tutarlık

Öğrencilere içerik olarak en gerekli bilgiler verilmelidir. Öğrenci konuyu öğrenmemeli, konulardan öğrenmelidir. (Küçükahmet, 2000)

II.16.7. İçeriğin Mantıksal Yapısı

İçeriğin mantıksal yapısı onun dizilişi ile ilgilidir. Bu dizilişin öğretimin öğretimin temel ilkeleri olarak kabul edilen somuttan soyuta, basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene, yakın olandan uzağa göre olması gerekir.

II.16.8. İçeriğin Psikolojik Yapısı

İçeriğin psikolojik yapısı öğretilecek içeriğin öğrenci seviyesine uygunluğudur. Çocuğun bilişsel gelişimi, duyu organlarının işlemlerinden, somut işlemlere ve soyut işlemler dönemine doğru bir gelişim süreci izlediğine göre, içerik, birinci ve ikinci sınıflardan başlayan bir süreç içinde, çocuğun somut alanından, yaşadığı en doğal ve yakın çevresinden başlayarak gitgide, uzak çevresine doğru açılan bir alanı kapsayacak biçimde oluşturulmalıdır. (Güçlü, 2001).

II.16.8.1. İlköğretim I. Dönem Çocukların Öğrenim ve Gelişim Özellikleri (6–12 Yaş)

1.2. ve 3. sınıfların Hayat Bilgisi programının amacı, öğrencilerin ilerde yaşayacakları çevre ve çevre kaynakları konusunda akılcı seçimler yapmak ve önemli kararlar almak durumunda kalacaklarını anlamalarına yardımcı olmaktır.

Bu sayede eğitim programı çocukları bağlı oldukları ve sürekli değişim içinde olan toplum için etkin birer vatandaş olma özelliği ile karşı karşıya getirir. Birinci sınıfa başlayan çocuklar büyüme ve gelişimin 2.aşamasında, dünyalarını somut olaylarla anlamaya çalışırlar. Bu çocuklar okumaya, öğrenmeye, değişik ve sıra dışı yerler hakkında bilgi edinme isteği içerisindedirler. Dikkatlerini verebilecekleri zaman sınırlıdır bu yüzden, etkinlikleri sık sık değiştirmek ve ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri fırsatlar yaratmak gerekir. Birinci sınıf öğrencileri, küçük gruplar halinde çalışmayı tercih ederler.

6–12 yaş dönem arası çocukların öğrenim ve gelişim özelliklerini incelemekteki amaç Hayat Bilgisi dersinin, temel eğitimin odak ya da merkez niteliği taşıyan ana derslerinden birisi olması ve çocukların bu dersle, yaşadığı yakın çevresinden, uzak çevresine, yaşadığı somut alandan, aşamalı bir biçimde gelişen soyut çevresel alana doğru bilinç, duyu ve eylem olarak açılım gücünü bu ders yardımı ile anlaması ve fark etmesini; yaşamı, kendisini ve çevresini bu ders içeriği ile tanımayı, kavramayı ve keşfetmesini sağlaması neden ile olmuştur.

Hayat Bilgisi ders kitabının içeriği, çocuğun kendi “Ben”inden yola çıkarak çevresine açılımın süreçlerini kapsayacak biçimde çeşitli zaman ve mekân örüntüleriyle aşamalılık sürecini kapsayan bir bütünlük içinde olmalıdır. Çocuğun bilişsel ve duyuşsal gelişiminin temel özellikleri, ilgi ve gereksinim alanları, duygusal çatışma ve engelleri, kullandığı savunma düzenekleri, kısacası bütün yaş dönemlerini içeren çocuk psikolojisinin temel özellikleri, yaşayan somut gerçekliği hiç gözden uzak tutmadan Hayat Bilgisi ders kitabının içeriğinde yer almaktadır. 6–12 yaş arası çocukların öğrenim ve gelişim özelliklerini inceleyecek olursak sırasıyla;

II.16.8.1.1. Fiziksel-Motor Gelişim Dönemi

Bu yaş çocukları çok hareketlidir, enerjileri çok fazladır. Eğer bu enerji olumlu ve amaca uygun olarak kullanılamazsa, rahatsız edici düzeyde hareket halinde olma, kalem ısırma, tırnak yeme gibi yollarla dışa vurabilir. Bu yaş çocuğunun fiziksel enerjisini kimseye sıkıntı vermeden dışa vurabileceği uygun bir mekân oluşturulmalıdır. Bu yaş çocuklarının dinlenmeye ihtiyaçları vardır. Fiziksel ve zihinsel çalışmalarda kolayca yorulurlar.

Okulda derslerin bir hareketli ders ortamı, bir sakin ders ortamı olarak düzenlenmesi onların dinlenmesine fırsat yaratabilir. Aynı biçimde evde de dinlenmeleri için fırsatlar yaratmak uygun olur.

Bu yaş çocuklarının büyük kas gelişimi, küçük kas gelişimine oranla daha iyidir. Kalem tutmak ve buna benzer etkinlikler, küçük kas gelişimidir. Bu yaş çocukları küçük harfleri ve nesnelere görmede zorlanabilirler. Öğretmenlerin sınıf içi çalışmalarda tahtayı kullanırken dikkatli davranmaları ve ayrıca göz bozukluklarına karşı hassas olmaları önerilir.

Bu yaşlarda çocukların fiziksel etkinlikleri çok fazladır. Hiç durmazlar, ancak bu hareketlilik sırasında etraftaki tehlikelerin çok fazla farkında olmayabilirler. "Kaza" oranının en yüksek olduğu düzey 3. sınıf olarak belirtilmektedir. Bu yaş çocuğu kendini zararlı aktivitelerden koruyamayabilir. Bunun bir sebebi, tehlikeyi farkında olmayışı diğer sebebi ise kas kontrolünün zayıf oluşudur. Kemik gelişimi henüz tam tamamlanmamıştır, Kemikleri kolayca çatlayabilir. Özellikle beden eğitimi etkinliklerinde bu nokta çok önemlidir.

II.16.8.1.2. Sosyal–Duygusal Gelişim Dönemi

Arkadaş seçiminde daha titiz olmaya başlarlar. 1–2 tane iyi ve sürekli arkadaşları olabilir, bu arkadaşlıklar özellikle okul uyumunda rolü büyüktür. Okulda arkadaş ilişkileri iyi gidiyorsa, okulu oldukça severler ama ilişkilerinde ters giden bir şeyler varsa okula gitmek istemeyebilirler ya da gönülsüz giderler. Arkadaşlarının düşüncelerini çok önemserler ama ilişkileri için verdikleri kararları çabuk unuturlar.

Küçük grup oyunlarını severler, ancak bu devrede moral (ahlaki) gelişim yönünden kuralları kesin ve değişmez olarak algıladıkları için, grup oyunlarında kuralların değiştirilmesine (az da olsa) tepki verirler. Bu yaş çocuklarının hemen hepsinde arkadaşları tarafından ilk tercih edilen kişi olma isteği vardır.

Üç ya da daha fazla kişinin olduğu oyun gruplarında, lider olan kişiyi çekememe, onun koyduğu kurallara isyan etme ama bunun yanında onunla arkadaş olmaktan vazgeçememe gibi çelişik içerikli ilişkiler yaşayabilirler. Kavgaları, münakaşaları sık sık olur. Bu yaşlarda erkek çocukların fiziksel saldırganlığı, kız çocukların ise sözel saldırganlığı daha çok yeğlediği gözlenir. İçinde buldukları grupta prim yapan davranışları fark edip benimseyebilirler ve bunlar gerçekten çok acımasız olabilir. Bu yaş çocuğu eleştirilere karşı çok hassastır. Özellikle İlkokul öğretmeni onun hayatındaki en önemli kişilerden biridir.

Ondan gelecek destek ve övgü çocuk için çok önemlidir. Bu yaş, çocuğun kendini kolayca “üretken” veya “beceriksiz” hissedeceği bir devredir. Bu yaş çocuğu kolayca motive olur, kaba tabiriyle gaza gelir. Yapması istenen şeyin, sadece nasıl söylendiği önemlidir. Hemen heveslenir ama bu hevesi kısa sürer. Sık sık çabasının ve ürünlerinin ödüllendirilmesi, takdir edilmesi gerekir.

Bu yaştaki çocuklar, öğretmenlerini mutlu etmek için hemen her şeyi yapmaya hazırdırlar. Öğretmen çeşitli etkinlikler yoluyla hem öğrencileri hareketli kılar, hem de öğrenciler öğretmeni mutlu etmekten memnuluk duyarlar. Artık 6–9 yaşlarındaki çocuk, karşısındaki kişilerin duygularına karşı da daha hassastır.

Özellikle yakın çevresini “hayal kırıklığına uğratmaktan” çok korkar. Onun davranışlarına karşı hissettiklerinizi “ben dili” ile iletmek bu noktada çok önemlidir. Bu yaşlarda duygusal tehdit ya da baskılar kişilik gelişimini çok olumsuz etkiler.

II.16.8.1.3. Bilişsel Gelişim Dönemi

İlkokul çocuklarının öğrenme, üretme güdüsü çok fazladır. Öğretmene ve anne babaya düşen, bu güdüyü en iyi biçimde değerlendirmeye çalışmaktır. İlgı çekici, renkli ve kolay izlenebilen materyallerle çocukların bu ilgileri desteklenebilir. İlkokul çocukları, konuşmaya, tekrarlamaya çok meraklıdır.

Yazmaya ilgi ve merakları daha azdır. Bu yaş çocuklarını sınıfta öğretmenin, evde anne babanın sık sık sıraları geldiğinde konuşmaları ve sıralarını beklemeleri konusunda uyarması gerekir. Bu yaş çocukları, aynı zamanda şikâyet etmeyi de çok severler.

Bu onların moral (ahlaki) gelişimde kuralları katı bir biçimde algılamalarından ve davranışın ardındaki niyeti henüz dikkate alamamalarından kaynaklı olabilir. Bu yaş çocukları somut düşünme döneminde oldukları için, çoğunlukla görerek ve yaparak öğrenirler. Bu nedenle söylediklerinizden çok davranışlarınızın önemli olduğunu unutmamak gerekir. Değişik araştırmalar sonucunda, çocukların dünya hakkında bilgi edinirken dört aşamadan geçtiklerini göstermektedir. Bunlardan ilki üç yaşa kadar olan ilk aşamada, çocuklar dokunur, bakar, dinler ve dünyayı somut duyumsal temas olarak algırlarlar. İkinci aşama 7 yaşına kadar (2.sınıf) olan süreci içine alır. Bu aşamada çocuklar, kendi ülkelerine karşı sevgi ve bağlılık duyguları gösterirler, çocuklar ben-merkezli olup, somut olaylar yardımıyla anlaşılması güç soyut fikirleri öğrenmeye devam ederler.

Üçüncü aşama 8–10 yaş arasını kapsayan (3., 4. ve 5. sınıflar) dönemdir. Bu aşamada nesnelere ve olayları anlamak için mantıklarını kullanmaya, olay ve olgulara farklı açılardan bakmaya başlarlar.

Örneğin, başkalarını fikirlerini anlamaya çalışırlar. Dördüncü aşama ise 11–13 yaş (6. ve 8. sınıflar) dönemidir. Bu aşamada çocuklar, soyut düşünmeye ve gerçekle ilgili alternatif üretmeye başlarlar. Tutum ve algıları da iyice gelişir. (Sosyal Bilgiler Öğretim Programı) Son çocukluk dönemi olarak da bilinen 6–12 yaş arası çocuklarda; motor ve dil gelişimi açısından büyük aşamalar kaydetmiş ve dengenin gelişmesi sonucu hızlı yürüyebilen, futbol oynayabilen, göz-el koordinasyonunun gelişmesi sonucunda iki elini bağımsız olarak kullanabilen bir birey haline gelmiştir.

Bilişsel gelişimi açısından bakıldığında bu dönemde mantıksal düşünme yerleşmeye başlar. Sosyal gelişiminde ise bazı toplumsal özellikler görülür, bunlar şöyle sıralanabilir;

- Kolay etkilenme
- Karşıt görüşte olma
- Rekabet
- Sorumluluk (Yavuzer, 1999)

Erikson'un psiko-sosyal gelişim evrelerinden dördüncü evre, son çocukluk dönemine denk gelen 6–12 yaş, çalışkanlığa karşı aşağılık duygusu evresidir. Buna göre bu dönemdeki çocuk, çalışmaya, öğrenmeye ve iş yapmaya istekli olur. Başarma arzusu, ona çalışkanlık duygusu, yeteneklerine karşı olumlu bir tutum geliştirmesini sağlar. Buna karşılık çocuğun yaşadığı sürekli başarısızlık, kendine karşı olumsuz tutum ve yetersizlik duygusu geliştirmesine neden olur.

Freud ise 6–12 yaş arasını gizli dönem olarak tanımlar. Bu dönemde çocuğun cinsel ilgileri, yönelişleri yatışmış, bunların yerine uğraşlar ve ilgiler gelmiştir. Bu dönemin başarılı geçmesi, çocuğun yenilgiler karşısında yılmadan özerk bir varlık olarak girişimlerde bulunmasına neden olur. (Şişman, 2000)

Son çocukluk dönemine giren çocuk, 6 yaşlarına geldiğinde, 2,5 yaşında görülen olumsuz evrenin belirtilerini gösremeye başlar. Dengesiz, kurala karşı olan isyankâr bir tutum ve davranış içine girer. 6 yaşında çocuk, tembel ve kararsız bir görünümdeydir. Karar verme güçlüklerine uğrar. Çocuğun okula başlamasıyla birlikte, çocuğun grup çağına girdiği ve sosyal bilincin arttığı dikkati çeker. (Yavuzer, 1999)

Ahlak gelişimi, çocuğun işlem öncesi dönemden, somut işlemler dönemine geçtiği 6 yaşa kadar başlamaz. Ayrıca çocuklarda 4–7 yaş arasını kapsayan bir sezgisel dönem bulunur. Çocuklar bu dönemde, mantık kurallarına uygun düşünme yerine, sezgilerine dayalı olarak yürütürler ve problemleri sezgileriyle çözmeye çalışırlar. (Senemoğlu, 2001)

II.16.8.2. Bedenin ve Hareketlerin Gelişimi

Bu dönemde fiziksel gelişimin önceki yaşlara göre daha yavaş olduğunu belirlenmiş, değişimler yavaş olduğu için de hareket (motor) becerilerini daha iyi şekilde kullanmayı ve kontrol etmeyi öğrenir. (Korkmazlar, 1995)

Çocuğun fizyonomi ve fizik görünümünde de değişiklikler olur. 6 yaşla beraber çocuğun süt dişleri dökülür. Dönemin sonlarına doğru kızların vücut hatları yuvarlaklaşır, kalça ve göğüs bölgesinde yağ birikimi başlar. Erkeklerin vücutları daha güçlü bir görünüş kazanır. Çene, göğüs ve boyun hatlarının yuvarlaklaştığı görülür. (Yavuzer, 1987) Yine bir başka çalışmada, 7 yaşındaki erkek çocukların ortalama olarak 127 cm. boyuda olduklarını ve o yaşlarına geldiklerinde ise 138 cm.ye ulaştıklarını belirtmiştir. Bu çağdaki kızlar erkeklerden ortalama 4-5 cm. daha kısadırlar.

II.16.8.2.1. Kas ve İskelet Sistemleri

İlkokul döneminde fiziksel büyüme- gelişmenin yavaş fakat kas dokusu gelişiminin hızlı olduğunu belirtmiştir. Fakat kasların işlevleri henüz tam değildir. Çocuk bu yüzden uzun süre bir yerde oturamaz ve hareketlerinde bir uyumsuzluk, ahenksizlik söz konusudur. Erken çocuklukta kemikler yumuşaktır ve kıkırdaktan oluşur. Okul çağında kemikler sertleşir. İskelet sistemi kemikleşme odakları üretmeye devam eder.

II.16.8.2.2. Hareket Becerilerinin Gelişimi

Bu dönemdeki çocukların büyük kas hareketlerini gerektiren, güç ve enerji sarfedilen aktivitelere katılmaya istekli olduklarını belirtmiştir. Çocuk bu devrede çok hareketli ve canlıdır. İlgisini evden sokağa kaymıştır. (Korkmazlar, 1995) Motor yeteneklerde, okul öncesi döneme oranla her iki cinsten de gelişmelerin olduğunu söylemektedir. İlkokul çocukları rahatlıkla koşar, tırmanır.

Özellikle ilkokulun ilk üç yılında yürüme, koşma gibi kaba motor kontrolünü gerektiren becerilerinin gerçekleştirilmesinde hiçbir sorun olmamasına karşılık, özellikle erkek çocukları ince motor kasların koordinasyonunda sorunları vardır. (Gül, 2000)

Küçük kas becerilerinde yaşla artan düzenli ve sürekli bir gelişme söz konusudur. Örneğin 6 yaşındaki çocukların %35'i düğüm yapabilirken, 7 yaşındaki çocukların %69'u, 9 yaşındaki çocukların %94 düğüm yapabilmektedirler. Çocuklar kollarını, omuzlarını, bileklerini, parmaklarını kontrol edebilmeyi öğrenirken, el-göz ilişkisi de gelişir. Bu gelişim yazma, boyama, hamurla oynama, makas kullanma faaliyetlerini daha iyi yapmalarını sağlar. (Korkmazlar, 1995)

II.16.8.2.3. Yazı Yazma

İlkokul 1. sınıfta çocuklar yazı yazmayı öğrenecek gelişim düzeyine erişirler. (Korkmazlar, Ü.,1995) yazı yazmanın küçük kas hareketlerinin kazanılmasıyla ilişkili olduğunu belirtmiştir. Bu yüzde çocuklara yazı yazmayı öğretmede önce bazı grafik desenlerin çizdirilmesi faydalı olur.

Özellikle erkek çocukların ince motor kasların koordinasyonunda sorunları vardır. Bu edenle çok uzun süreli kalem tutma ve küçük puntolarla yazı yazmayı gerektiren ödev ve okul çalışmaları okula karşı olumsuz bir tutum geliştirmelerine neden olabilir. (Gül, 2000)

II.16.8.2.4. Bedensel Yapısı ve Kişilik Gelişimi

Bu dönemde çocuklarda çalışma isteği yaratmak ve olara başar duygusunu tattırmak büyük önem taşır. Çocukların yaptıkları işleri takdir eden, başarılı olabileceği alanlarda kendini sınımasına olanak vere anne-baba ve öğretmenler, bu gelişim döneminde yer alan başarılı olmaya karşı aşağılık duygularına kapılma karmaşasının üstesinden gelinmesinde çocuğa yardımcı olurlar. (Gül, 2000)

İlkokul çocuğunun fiziksel varlığının farkına vardığını belirtmiştir. Çocuk sadece beden gelişiminin değil çeşitli hareket becerilerinin arttığını fark eder, bunu fark ettikçe benliği gelişir. Gordon'a göre benliğin yeterli olması demek, çocuğu giyinmeyi, yıkanmayı, ayakkabı bağlamayı yani diğer çocukların yapabildiklerini yapabilmesidir. (Korkmazlar, 1995)

II.16.8.2.5. Ahlaki Gelişim

İnsan zekasının temelinde yatan zihinsel işlemlerin yaşa bağlı devreler boyunca geliştiğini açıklayan Piaget, ahlak gelişiminin de bu gelişime paralel bir oluşum gösterdiğini ortaya koymuştur. Ahlak gelişimi bireyin doğru, yanlış davranışları bilinçli olarak benimsemesiyle gerçekleşir. Kabul gören davranışlar iyi, görmeyenler ise kötüdür. (Gül, 2000). 8-9 yaşından önce çocuklar kuralların nedenini bilmeden öğrenirler. 9-10 yaşından itibaren kuralların nedenlerini ve anlamlarını öğrenirler. (Korkmazlar, 1995)

Piaget, ahlaki gelişim ile bilişsel gelişim arasında bir paralellik kurarak, soyut işlemler dönemine doğru ilerledikçe, çocukları dışa bağlı dönemden, özerk döneme geçtiklerini ifade etmiştir. Dışa bağlı dönemde çocuk yetişkinler tarafından konula kuralları sorgulamada kabul eder. Özerk dönemde ise çocuklar başkalarının değerlendirmelerinden çok kendi yaptıkları değerlendirmeye uygun davranmaya başlarlar. Piaget özerk döneme geçiş için kesin bir yaş sınırı vermemekle birlikte, ilkokul son sınıfa doğru (10-11 yaş) çocukların ahlaki değerlendirmelerinde özerk döneme özgü özellikler ortaya çıkmaya başlamaktadır.

II.16.8.2.6. Okuma

İlkokula başlaya çocukta beklenti okumayı öğrenmesidir. Okumayı öğrenmeni zor bir iş olduğunu söyler çünkü bu karmaşık bir şifreyi çözmeye benzer. Okumayı öğrenecek çocuğun üç görevi vardır:

- Harfleri öğrenme
- Harflerin karşıladığı sesleri öğrenme
- Harfleri birleştirip sözcüğü okumayı öğrenme. (Korkmazlar, 1995).

II.17. İÇERİĞİN HAZIRLANMASI VE SUNULMASINDA KULLANILAN ÖĞRETİM TEMEL İLKELERİ

İçeriğin hazırlanması ve sunulması esnasında bazı temel öğretim ilkelerinden hareket edilir. Bunlar sırasıyla; öğrenciye görelilik, somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene, yakın olandan uzak olana, basitten karmaşığa, vb.

II.17.1. Öğrenciye Görelilik İlkesi:

Çağdaş eğitim anlayışında öğrencinin yapıcı ve yaratıcı olarak yetiştirilmesi için, tüm eğitim-öğretim faaliyetlerinin öğrenciye göre düzenlenmesi gerekir. Öğrencinin ilgileri, heyecanları, öğrenme meraklarının eğitim-öğretim faaliyetlerinde dikkate alınması; öğretimin öğrenciye uygun olarak yürütülmesi vb. hususları kapsamaktadır.(Güçlü vd., 2001)

Bu ilke, Gelişim ve Öğrenme Psikolojisindeki gelişmeler ve çağdaş eğitim akımlarından "Çocuktan Hareket Akımı" pedagoglarının görüşleri sonucu gelişmiştir. Eski öğretim sisteminde konuların seçimi ve işlenişi, tamamen yetişkinlerin isteklerine göre yapılır, sınıfta da "öğretmen merkezli" bir ders işlenişi sergilenirdi.

Bu ilke esas alındığında ise, gerek konu seçim ve işlenişinde gerek okul binası, sınıftaki oturma düzeni, ders kitabı ve diğer ders malzemeleri ve dersin işlenişi sırasında "öğrenci merkezli bir öğretim ortaya çıkmıştır. Bu ilkeye "çocuğa uygunluk" veya öğretimi "bireyselleştirme" ilkesi de denir. Çocuk bir yetişkin olarak, hatta yetişkinin küçük modeli olarak düşünülmemeli; fizyolojik ve psikolojik olarak tamamen kendine has bir birey olarak görülmelidir. Buradaki eğitim düzenlemelerinde gelişim ve öğrenme psikolojisinin sonuçlarına dikkat edilir. Bu çalışmalar içinden iki ilke çıkmıştır: öğretimde "seviyeye uygunluk" ve "öğretimin bireyselleştirilmesi" ilkeleri.

Seviyeye uygunluk ilkesi, bir yaş grubundaki öğrencilerin aynı gelişim seviyesinde bulunacakları, benzer ruhsal özellikler gösterecekleri varsayımına dayanır. Öğretimi "yıllık sınıflar sistemi" üzerine kurduğumuzda, zaten her şey bu ilkeye göre düzenlenecektir. Ders, sınıfın ortalama seviyesine göre düzenlenir. Bu seviyenin altındaki ve üstündeki öğrencilerin dersin dışında kalma tehlikesi vardır.

Ayrıca bu ilkenin mükemmel işleyebilmesi için, aynı yaş grubundaki öğrencilerin bilgi ve beceri düzeylerinin de birbirine eşit olması gerekir. Öğretimin bireyselleştirilmesi ilkesi, aynı yaş grubunda da olsalar, her öğrencinin yeteneklerinin, zekâlarının, ilgi ve eğilimlerinin, çalışma istek ve gayretlerinin farklı olduğu varsayımına dayanır. Bütün öğrencileri eşit şekilde geliştirmeye çalışırsak, normalin altındaki ve üstündeki öğrenciler önemli zarar görecektir. Oysa öğretim organizasyonunu tek tek öğrencilerle daha iyi ilgilenebilecek, onların bireysel çalışmalarını değerlendirebilecek şekilde yapabilirsek, öğretim içten farklılaştırılmış olur ve her öğrenci kendi zekâ, yetenek, ilgi ve çalışma temposuna göre diğer öğrencileri rahatsız etmeden ilerlemiş olur.

II.17.2. Yakından Uzağa İlkesi:

İşlenmekte olan konularla ilgili örneklerin, problemlerin, olayların, yakın ve doğal, toplumsal çevreden seçilmesi, evrensel ve genel konuların başlangıcının en yakın çevreden alınması yavaş yavaş daha uzak örneklere; problemlere ve olaylara geçilmesi, öğrencinin yaşadığı yakın zamandan hareket edilmesi, konuların güncelleştirilmesini kastedilmektedir. (Güçlü vd., 2001) Bu, sadece yer ve yaşayış açısından değil zaman açısından da böyledir. Yakın zamandan uzağa, yakın aile ve okul çevresinden uzağa, yakın köy-kasaba-bölge-ülke çevresinden uzağa ilkesi birçok derste rahatlıkla kullanılabilir ve bu ilkeye uyma, öğrenmenin düzeyini yükseltir. İlköğretimde bu ilkeler şu sıra ile izlenmelidir. Öğrencinin okulu ve yakın çevresini tanıtıcı bilgiler; köyü veya kasabasıyla ilgili bilgiler ve son olarak ilçesi, ili, bölgesi, yurdumuz ve dünya ile ilgili bilgiler verilmelidir.

II.17.3. Bilinenden Bilinmeyene İlkesi:

Yeni konuya başlamadan önce eski bilgiler hatırlanmalı ve bunlardan yararlanılmalıdır. Öğretmen yeni konuya başlamadan önce bir önceki derste öğrenilenleri tekrar ettirmelidir. (Güçlü vd., 2001)

Ders kitabı hazırlarken ve sınıfta ders anlatırken, öğrencinin o zamana kadarki bilgi ve tecrübelerinden hareket ederek, yeni bilgi ve tecrübelerin bunlar üzerine kazandırılması çok daha kolay olacaktır. Yeni bilgileri eski bilgilerle karşılaştırarak, gerektiğinde eskileri doğrulayarak geliştirmek, öğrencideki bilgi sisteminin çok daha sağlam olmasını sağlayacaktır.

II.17.4. Açıklık İlkesi:

Konunun görülerek, ölçülerek, gözlem ve deneylerle incelenmesi, duyumların etkinliği ile yaşanmış bilgilerle öğrenilmesidir. Öğrencinin madde ve eşya ile karşı karşıya getirilmesi ya da buldukları yere götürülmesi, doğal şartlarda bunların incelenmesidir. Doğanın okula getirilmesi, konuyla ilgili olan şeylerin sınıfa getirilmesi; konunun geniş bir bilgi, örnek öykü ve sözcüklerle işlenmesi gerekmektedir. (Güçlü vd., 2001)

Öğrenci, derste işlenen tüm konuları somut olarak görebilmeli; bu mümkün olmuyorsa resmini, sesini, grafiği, modelini v.s. görsel-işitsel olarak algılayabilmelidir. Eğer öğretmen sadece sözel anlatıma dayalı olarak ders işliyorsa, öğrencinin anlayacağı kelime ve cümle yapıları ile son derece açık ve anlamlı bir ders işlemelidir. Öte yandan öğretmen ders konusunu ve düşüncelerini anlatırken, öğrencinin seviyesine uygun olarak, onun bildiği kelimelerle ve onun hemen kavrayabileceği cümle yapıları ile onun yakın çevresinden ve geçmiş bilgi ve tecrübelerinden örnekler vererek, gerektiğinde soru-cevap, tartışma, jest-mimik, canlandırma gibi teknikleri kullanarak öğretimde açıklık ilkesine uyulabilir.

II.17.5. Somuttan-Soyuta İlkesi:

Çocuktaki zihin gelişimi somuttan soyuta doğru olmaktadır. İnsan her zaman somut olarak gördüğü, algıladığı şeyleri, onların soyut kavramlarla anlatılmasından daha kolay öğrenir. Bu nedenle, öğrenci mümkünse ders konusu olan eşya ve nesnelere doğrudan karşı karşıya getirilmeli; bu mümkün olmadığı zaman o nesne veya olayın modeli, fotoğrafı veya başka bir simgesi gösterilmelidir.

Özellikle ilkokul öğrencilerinde, gözle görüp, eliyle tuttuğu gerçek eşyalar daha anlamlıdır. Bu sebeple öğretimde öğrencilere öncelikle somut şeyler öğretilmeli, daha sonra soyuta ulaşılmalıdır. Soyut konuların öğretiminde somut konulardan faydalanılmalıdır. Görsel-işitsel araçlar ve özellikle bilgisayar teknolojisindeki son gelişmeler, bu ilkenin, öğretimin her seviye ve her ders konusunda uygulanmasını büyük ölçüde kolaylaştırmıştır. Öğrenciler duyu organları aracılığıyla öğrenirler. Bu araçları öğrenmeye katmak öğretimin temel koşullarından biridir. Konunun gözle görülmesi, elle tutulması, parçalara ayrılabilmesi öğrenebilmesini kolaylaştırır. Öğretime somut ile başlanması, yavaş yavaş soyuta gidilmesi gerekmektedir. (Güçlü vd., 2001)

II.17.6. Ekonomiklik İlkesi:

Öğretimde yapılacak her şeyin en kısa yoldan, en az zaman, emek, para ve enerji ile yapılması gerekmektedir. Öğrenciye bu konularda rehberlik edilmeli, öğretim etkinlikleri planlamalı, öğrencinin üretken olması için elverişli ortam hazırlanmalıdır. (Güçlü vd., 2001) Bunun için de, öğretim baştan sona her yönden plânlanmalıdır. Plânsız ve metotsuz olarak yapılan dersler çok sınırlı olan öğretim zaman ve imkânlarını israf edeceği gibi, istenilen düzenli bir öğrenme de sağlanamaz.

Hem öğretmen öğretirken hem de öğrenci öğrenirken ekonomik ve pratik metoda ve teknikler bulmalı ve hatta konuya ve seviyeye uygun olarak kendi tekniklerini geliştirmelidirler.

II.17.7. Aktivite İlkesi:

Buna, "öğrenci eylemi" veya "iş ilkesi" de denmektedir. Eski okul, belki dersleri ve konuları gereği, öğrenciyi derse katmayan, sadece öğretmenin anlattıklarını dinleyerek pasif olarak almaya çalışan bir konumda tutuyordu (dinî dersler ağırlıklı öğretimde bu genelde hâlâ böyledir), okulların ders programlarında doğa ve günlük sosyal hayatla ilgili dersler artınca; öte yandan pedagoji ve psikolojide öğrencinin aktif öğrenmesinin daha etkili olduğu kanaati ortaya çıkınca, içinde yaşanan katılımcı demokrasi ve rekabete dayalı liberal ekonomi şartları zorlayınca öğretimde aktiflik ilkesinin önemi de arttı.

Artık günümüzdeki öğretim faaliyetlerinde sadece dinleyerek anlamaya çalışan öğrenci yerine, derse aktif olarak katılan, soru soran, bazı konuları kendine özgü plân ve tekniklerle araştıran, bulduklarını sistemli hale getirip düzenleyen, karşılaştırmalar yapan, gözleyen, düşünüp sonuç çıkaran ve bu şekilde derse katılan öğrenci istenmektedir. Sınai ve ekonomik değişiklikler sonucu yeni insanların hayata katılan, içinde yaşadığı doğayı ve toplumu her an yeniden değerlendirip değiştirmeye çalışan, girişimci kişiler olarak istenmesi, okulun da öğrenci yetiştirirken tavrını değiştirmesine neden oldu.

Geleneksel "öğrenme" veya "aydınlanma" okuluna karşı "iş okulu" akımları gelişti. Çocukların bazı ders konularını bağımsızca seçip kendine özgü tekniklerle "yaparak-yaşayarak" öğrenmesi esası getirildi. Öğrencinin derste aktif olmasının hem daha iyi öğrenme sağlayacağı hem de sorumluluk, girişimcilik, bağımsızlık vs. gibi bazı ahlâkî erdemleri daha iyi geliştireceği savunuldu. (Ergün ve Özdaş, 1997)

II.17.8. Hayata Yakınlık İlkesi:

Okul ve öğretim ortamı hayattan kopuk, yapay bir ortam olmamalı; hayata yakın, oradaki gerçeklikten uzak olmayan, öğrencinin hayatla bağlantısını koparmayan bir yaşantı sunmalıdır. Okul öğrencileri hayat için hazırladığına göre, oradaki öğretim de hayatın doğrudan kendisi olmalıdır. Ders konuları, anlatım sırasında verilen örnekler hayatın içinden seçilmelidir. Çocuklara öğretirken kullanılan dil, oluşturulan sosyal ortam vs. gerçek hayata yakın olmalıdır. (Ergün ve Özdaş, 1997)

II.17.9. Bütünlük İlkesi:

G. Kerschensteiner'in üzerinde durduğu bu ilke, çocuğun eğitilecek yönlerinin bir bütün olarak alınıp değerlendirilmesini ister. Çocuk bedensel ve ruhsal kuvvetler (düşünce, duygu, irade gibi) bakımından bir bütün olarak ele alınmalı ve her yönü dengeli olarak eğitilmelidir. Zaten bedensel ve ruhsal kuvvetler sürekli olarak birbirlerini etkilerler ve birbirine bağılırlar. Sadece bedeni geliştirip zihni ve ahlâkî yönler geliştirilmezse, veya bunun tersi durumlarda dengesiz; hem topluma hem de kendine zararlı olabilecek insanlar yetişmiş olur.

Bu ilke aynı zamanda bilgilerin birbirine bağlı ve birbirini tamamlar mahiyette sunulması demektir. İlkokullarda toplu öğretim uygulamasının yapılmasının gerekçesi de budur. "İlkokul çağındaki çocuk, varlıkları, olayları ve kendisine öğretilmek istenen bilgileri bilim dallarına göre sıralanmış bir halde kavrayamaz.

O, genel olarak varlıkları ve olayları toptan algılama durumundadır." Toplu öğretim 1926 İlkokul Programı ile sadece ilkokul birinci devre sınıfları için düşünülmüş ve eğitim sistemimize girmiştir. 1968 İlkokul Programı ile birlikte ilkokulun bütün sınıflarında toplulaştırma başlatılmıştır.

II.17.10. Otoriteye İtaat ve Özgürlük İlkesi (Sosyallik İlkesi):

Eğitimin en baş görevlerinden biri, çocukları dengeli olarak sosyalleştirmektir. Bu sosyalleşmenin içinde anne-baba, okul yönetici ve öğretmenleri, yönetmelikler, yasalar, toplumun manevî otoriteleri olan din, ahlâk, gelenek, töre gibi güçleri tanımalı, saygı göstermelidir. Çünkü bu güçler toplumsal yapının direkleridir ve çocuk da daha sonra yetişkin olduğunda bu rolleri üstlenecek, bu güçlerin temsilcisi olacaktır.

Bunun yanında eğitim öğretim faaliyetlerinde çocuğun kendi kararlarını verebilmesi, kendi kendini yönetmesi, kritik durumlarda özgür kalabilmenin, hür kararlar vermenin hazzı ve sorumluluğu da verilmelidir. Okul bir takım bilgi, düşünce ve davranış kalıpları vermeye çalışırken yapılan eğitim-öğretimin gelecek zaman için yapıldığı ve çocuğun yetişkin olduğunda hür kararlar ve orijinal çözümler üretmesinin ne kadar hayatî olduğu unutulmamalıdır. Yıllık sınıflar sistemini bozmadan, öğrencilerin sınıf içinde farklı "öğretim öbekleri" oluşturmaları da mümkündür. Bu, değişik derslerde sınıfta 2-3 farklı grup oluşturarak onlara farklı eğitim teknikleri uygulamak ve gruplar arası geçişi çok esnek tutarak yapılabildiği gibi; bazı öz (temel) derslerde yıllık sınıflar yapısını koruyarak, ama "kurs dersi" denilen bazı beceri derslerinde öğrencilerin gruplara ayrılmasına izin verilerek yapılabilir. Tarih-Coğrafya, Türkçe, Tabiat Bilgisi gibi dersler yıllık sınıflar düzeninde yapılırken; yabancı dil, matematik gibi derslerde sınıf çözülür ve okul çapında oluşturulan seviye kurslarına katılırlar.

Başka bir uygulama, bir sınıftaki öğrencilerin çok değişik dallarda ilgilerine göre çalışma grupları oluşturmaları, okul yönetiminin de -gerek bu gruplara yer ve malzeme sağlayarak gerekse uzman öğretmenler görevlendirerek- bu gruplara destek olması şeklinde düzenlenmiştir.

II.17.11. Bilgi ve Becerinin Güvence Altına Alınması İlkesi:

Öğretimin amacı, bireylere ve gruplara, seçilmiş bir takım bilgi ve becerilerin öğretilmesi, benimsetilmesi ve onlar tarafından da diğer birey ve gruplara öğretilmesini sağlamaktır. Yani öğretimde toplumun çıkarları, kişinin zekâ, yetenek ve ilgilerine özen gösterildiği kadar bilgi ve becerilerin tam ve doğru öğretilmesine de önem verilmelidir.

Gerçi bilgi ve becerilerin unutulmaması ve bozulmadan gelecek nesillere aktarılması kitap, ses ve görüntü kayıt ortamları sayesinde güvence altına alınmıştır ama, bunların gerçek hayatta tam değerlendirilmesi ve daha da geliştirilmesi için, bu bilgi ve becerilerin yeni yetişen gençlerin beyinlerine ve bedenlerine yerleştirilmesi gerekir. Bir öğretim ilkesi olarak değerlendirildiğinde, eğitim öğretimin her kademesinde ve her dersinde, bilgi ve becerilerin tekrar ve alıştıırma gibi yöntemlerle "tam öğretilmesi" hedef olmalıdır. Bu, bilgi ve becerileri güvence altına aldığı gibi, başarıların ve daha ileri öğretimlerin de güvence altına alınması demektir.

Eski öğretim düzenlerinin bilgileri dinî bilgiler olduğu için, bu bilgilerin bozulmadan aktarılması için ezber metodu kullanılıyordu. Şimdiki bilgiler ise geliştirilmeye açık bilgiler olduğu için, bu metodun kullanılmasına eskisi kadar ihtiyaç yoktur. (Ergün ve Özdaş, 1997)

II.18. İÇERİĞİN SIRALANMASI

Programa girmek üzere seçilen işlemlerin, bilgi konularının, tutum, tavır ve alışkanlıkların ünite içinde, ünitelerin de kendi aralarında sıralanması gerekir. Bir başka deyişle bunların öğrenme/öğretileme sırasına göre düzenlenmesine geçilir. Bu kuşkusuz, davranışsal amaçların da sıralanması anlamına gelir. (Posner ve Strike, 1976) İçeriğin sıralanmasında beş tipten söz etmektedir (Aktaran Finch ve Crunkilton, 1984: 204–205). Bunlar ana hatları ile şöyle açıklanabilir.

II.18.1. Dünya İle İlişkilendirme

Bu yol seçildiğinde içerik; olaylar, insanlar, eşyalar ile ilişki kurularak sıralanır. İçeriğin yakından uzağa (mekân açısından); kuzeyden güneye/doğudan batıya (yer); geçmiş zamandan yakın zamana, sebep-sonuç; büyüklük, yaş, şekil, karmaşıklık (fiziksel) gibi düzenlemeler buna örnek oluşturabilir.

II.18.2. Kavramsal İlişki

Bu tür sıralama içeriğin mantıksal yapısı ile ilişkilidir ve dört çeşittir. Bunlar sınıfsal ilişki, soru yanıt ilişkisi, karmaşıklık, mantıksal ön koşulluluk. Örneğin, bütünden parçaya, parçadan bütüne (sınıfsal); kuramdan (teoriden) uygulamaya, kuraldan örneğe (soru-yanıt ilişkisi); somuttan soyuta (karmaşıklık); bir iş içinde işlemlerin ve bir işlem içinde basamakların sıralanması (mantıksal ön koşulluluk) gibi.

II.18.3. İnceleme-Araştırmaya İlişkin Düzenleme

Bu grupta içerik açıklama, keşfetme, sentez yapma süreçleri esas alınarak düzenlenir. Örneğin, çeşitli örneklerden genellemeye gitme, pratik problemlere geçmeden önce teorik ve deneysel dayanak sağlama, projeler yolu ile denenceleri test etme vb.

II.18.4. Öğrenmeyle İlişkilendirme

Bu sıralamada öğrenme psikolojisinin sunduğu bilgilerden yararlanılmaktadır. Buna göre içerik basit el becerilerinden uygulamaya; bilinenden bilinmeyene, kolaydan zora; çok ilgi çekiciden daha az ilgi çekiciye doğru sıralanır.

II.18.5. Kullanmayla İlişkilendirme

Bu grupta içerik sıralanırken sosyal, bireysel ve mesleki yaşamda kullanılabilir olanlara öncelik verilir. Program hazırlanırken seçilen içeriğin sıralanmasında kuşkusuz bunların kombinasyonu kullanılabilir veya başka yollar seçilebilir. Ancak bu yapılırken öğrenilecek bir bilginin veya becerinin kendisinden sonra gelene dayanak olması; transfer imkânı sağlayabilmesi ve önem derecesi dikkate alınmalıdır. Ayrıca bir işlem kendinden sonraki işlemler için temel teşkil ediyor ise buna öncelik verilmelidir. (Finch,C.R.and Crunkilton, J.R, 1984)

II.19. İÇERİK OLUŞTURMADA KARŞILAŞILAN SORUNLAR

Bilimsel bilgidaki hızlı gelişme, içeriğin ne olacağı sorusunu ortaya çıkarırken, öğrenme-öğretme kuramlarındaki yeni gelişmeler nasıl öğrenileceği ve öğretileceği sorusuna odaklanıp, bu karar mekanizmasını işletmeyi oldukça güçleştirmektedir. (www.firat.edu.tr)

Taba'ya göre, içerik ve öğrenme yaşantılarının seçim ölçütlerinde seçenek oluşturmak büyük bir problemdir. Eğitim sistemindeki bozulmanın ana nedenlerinden ilki, eğitim programlarının hedeflerine ulaşamaması ve geliştirilen programların uygulanamamasıdır. Öğrenmelerin örgütlenmesine ilişkin yeni bilgi birikiminin programlara yansıtılmaması büyük bir sorundur.

İkinci neden ise, bilim ve teknolojiadaki hızlı gelişme ve bilgi patlamasıdır. Programlardaki içerik içinde, konu alanlarının hızlı değişmesi sonucu yeni bilgilerin eklenmesi gereği, eskiyen bilgilerin içerikten çıkartılması sorunu, sistem içinde içerik seçimi ve düzenlenmesi değişkenlerini zorlamaktadır. Bu patlama, programlardaki içeriği yoğunlaştırmakta ama bunun yanında başka bir gelişme getirememektedir. (Taba, 1962) Genellikle programlar gereksiz ayrıntılarla yüklenmiştir. Neyin önemli, neyin önemsiz olduğunu belirleyecek bir yol izlenmemektedir. Programda içerik düzeni içinde öğrenme yaşantılarının seçiminde dikkat edilmesi gerekli nokta, bilgi kazandırmanın ötesinde, bilgiyi öğrenme ve sorma, bulma ve araştırma üzerinde durulması gereğidir. (www.firat.edu.tr)

II.20. İÇERİK DÜZENLEME ÖLÇÜTLERİ

İçerik, kazanımlara göre belirlenip, düzenleme yapılırken, hedefin düzeyi, sınırlama ve basamak göz önüne alınmalıdır. “Basit doğal ve toplumsal olgularla ilgili temel kavramların anlam bilgisi” temele alınmalı buradan hareket edilerek aşamalılık ilkesine göre, “Basit ve toplumsal yaşamla ilgili temel olguları değerlendirebilme” basamağına dek çıkmalıdır. İçerik de en basit, en kolay ve ön koşul oluş özelliğine göre hem kendi içinde, hem de diğer temalara göre sıralanmalıdır.

İçeriğin niteliğini belirleyen ikinci özellik ise, konuların anlaşılır bir düzey ve özellikte hazırlanmasıdır. Özellikle, İlköğretim I.Devrede içeriğin sınırlandırılması gerekmektedir. Çünkü bu evredeki çocuğun psikolojik ve fiziksel gelişim özellikleri kısıtlamayı zorunlu hale getirmektedir.

İçerik düzenleme ile ilgili ilkeleri aşağıdaki biçimde inceleyebiliriz:

- İçerik çağdaş, bilimsel, sanatsal ve felsefi bilgeye ters düşmemeli, akıl yürütme yollarıyla tutarlı olmalıdır.
- İçerik, hedef ve hedef davranışlara göre belirlenmeli, öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyini dikkate alınmalıdır.
- İçerik, kişinin kendi öğrenme şemasını kurmasına izin verecek şekilde düzenlenmelidir.
- İçerik, öğrencinin elde ettiği bilgi ve becerilere dayanarak, geçmişi ve geleceği kestirmesine olanak vermelidir.
- İçerik, öğretilen bilginin içeriğine uygun, materyallerin iyi örgütlenmesini gerektirmektedir.
- İçerik, öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırmaya yönelik alıştırmalara yer vermelidir.
- İçeriğin görsel olarak düzenine dikkat edilmeli, görsel araç ve gereç ne olduğundan fazla, ne de az kullanılmalıdır.
- İçerik hedef davranışlara göre düzenlenmelidir. Bu düzenleme yapılırken hedefin düzeyi, sınırlama ve basamak göz önüne alınmalıdır.
- İçerikte, gelişme ve değişmelere yer verilmelidir.
- Konu alanları ile sorunların çözümünde kullanılan yöntem ve teknikler içerikte sunulmalıdır. Bu yöntem ve tekniklerdeki değişme ve yenilikler, yeni yaklaşımlar, stratejilerin iş ve işlem basamakları, dayandığı ilkeler ve hangi durumlarda nasıl kullanılacağı örnekler üzerinde gösterilmelidir.

- İçerik ğrencinin içinde yaşadığı doğal ve toplumsal koşullara göre düzenlenmelidir.
- İçerik, ğrencinin içinde yaşadığı kültürel değerlere göre düzenlenmelidir.
- İçerik, somuttan soyuta, basitten karmaşığa, kolaydan zora, yakın evre ve zamandan uzağa doğru sıralanmalıdır. Derslerin içeriği bu ilkelere de uymalıdır.
- İçeriğin aşamalı ve birbirinin önkoşulu olacak şekilde sıralanması gerekmektedir. Böyle yazılmış bir metinde öğrenilmesi ve hatırlanması daha kolaydır. Bunun için konular anlamlı temel kavram ve ilkelere dayandırılmalı ve bir bütünlük oluşturacak şekilde yapılandırılmalıdır.
- İçerik; ğrencinin elde ettiği bilgi ve becerilere dayanarak geçmişi ve geleği kestirmesine olanak vermelidir.
- İçerik hedef davranışlarda belirtilen ve o bilim, sanat, felsefe için geçerli olan genel ilkeler tarafından örgütlenmelidir. Bu durumda içerikle ilkeler şemalarla, tablolarla, örneklerle desteklenmeli, öğrencilerin bu ilkelere değişik ve uygun durumlarda kullanmasına imkân verecek biçimde konular düzenlenmelidir.
- Her içerikte bölüm başlarında, sonlarında ya da ünite sonlarında; hedeflenen davranışlarla ilgili sorular bulunmalıdır. Bölüm başlarındaki sorular öğrencinin üniteye hazırlanmasını sağlamak ve onun hazır bulunuşluk düzeyini belirlemek amacıyla yapılmalıdır.
- İçerik düzenleme ve öğrenme yaşantısı seçimi sorunu, program geliştirme alan çalışanlarınca üzerinde çalışılmakta olan oldukça ayrıntılı bir konu alanıdır.

(www.firat.edu.tr)

II.21. İÇERİKTE KULLANILACAK DİL VE ANLATIM

Öğretme ve öğrenme süreci dille gerçekleşen bir süreçtir. Dil, öğretmenin öğretilmede kullandığı, öğrencinin öğrenmede faydalandığı temel unsurlardan biri ve hatta bu unsurların başında gelmektedir. İster sözel ister yazılı olsun bilginin aktarım vasıtası olarak öğretilmede küçümsenemez bir öneme sahip olan dilin kullanımı, öğretimin her kademesinde ve bütün öğretim etkinliklerinde öğrenmenin anlamlılığını ve kalıcılığını da belirleyen öğelerden biri durumundadır. (Gökaydın, 1996)

Bu açıdan kullanılan en yaygın yazılı materyal olarak ders kitabının dili, hem ana dilin öğretilmede ve hem de herhangi bir konunun öğretilmede etkin bir konumdur. Öyle ki, ders kitabının dili, öğrencinin konuyu doğru biçimde öğrenmesinde bilginin gerçekliği kadar etkilidir. Bu noktada ders kitabında kullanılan anlatım ve yazım da dille birlikte ifade edilmelidir.

Genel olarak ders kitabının dili ve anlatımı ile ders kitabında kullanılan kelime, kelime grubu, kavram ve cümleler, cümlelerin birbiri ile bağlantısı ve konu alanına mahsus kelime ve kavramların açıklanması ve kullanılması ele alınmaktadır. Ders kitabında yer alan bilginin öğrenilmesi, kullanılan kelime, kelime grubu ve kavramların öğrenci tarafından bilinmesine bağlıdır. Bu nedenle ders kitabının dil ve anlatım yönünden öncelikli sorunu, kelime ve kavramların öğrenci düzeyine uygunluğudur. Zira anlamını bilmediği kelimeler karşısında öğrenci bilgiyi anlamlandırmada ve dolayısıyla da öğrenmede güçlük çekmektedir.

Öğrenciler anlamını bilmedikleri kelime ve kavramları ezberlemek suretiyle gerektiğinde kullanmak mecburiyetinde kalmaktadırlar. Bu durum ise öğrenci algısında ve hatta tutum ve davranışında, öğrenme ile ezberleme arasında doğrudan bir ilişkisinin kurularak öğrenmeyi ezberleme faaliyetine indirgenmesine yol açmaktadır. Öğrencinin bilgiyi anlamlandırarak öğrenmesi söz konusu algı ve davranış alışkanlığı sebebiyle engellenmektedir. Öğrencide anlamlı öğrenmeyi temin etmek, kullanılan kelime, kelime grubu ve kavramların öğrenci tarafından bilinmesine dikkat etmeyi gerektirmektedir. Bilhassa konu alanı ile ilgili terim ve kavramların, öğrencinin zihni seviyesi göz önünde bulundurularak herhangi bir belirsizliğe fırsat vermeyen ifadelerle açıklanmasına özen gösterilmelidir. Bilinen kelimelerin kullanımı, bilginin aktarımında sürekli aynı kelime ve kavramlar etrafında dolaşılması anlamına gelmemelidir.

Çünkü bu durum öğrencide sığ ve dar bir dil anlayışının gelişmesine yol açabilir. Oysa öğrencinin zihnî gelişimi, dil gelişimi yani dili anlama ve kullanma becerisinin gelişmesi ile doğrudan ilişkilidir. Öğrenciyi yeni öğrenmelerle geliştirmek dil ile olan dostluğunu genişletmek, derinleştirmek ve kuvvetlendirmek ile mümkün olacaktır.

Bunu sağlayacak ilk aşama öğrencinin kelime hazinesini genişleterek kelimelerin farklı kullanım biçimlerini öğretmektir. Söz konusu mecburiyete istinaden ders kitabında, bilginin tam ve doğru olarak öğrenilmesini sağlayacak ve öğrencinin zihnî gelişimi ile orantılı bilinmeyen kelime ve kavramlara da yer verilmelidir.

Ancak bu kelime ve kavramlar, kitabın sözlük bölümünde öğrenciyi belirsizliğe sevk etmeyecek açıklıkta tanımlanmalı ve açıklanmalıdır. Ders kitabında kullanılan kelime ve kavramlarla birlikte cümlenin de öğrenci düzeyine uygun bir yapıda olması gerekmektedir. Zira cümle öğelerinin tam ve yerli yerinde kullanılması, bilginin aktarımında anlam kaybını, karmaşıklığı ve belirsizliği engelleyen noktalardan biridir. Aynı zamanda cümlenin, öğrencinin seviyesine uygun uzunlukta olması bir diğer dikkat edilecek hususu teşkil eder. Cümleler, muhteva itibarıyla de bazı özellikler taşımalıdır. Cümleler, anlatılan konunun gelişimini, herhangi bir karmaşıklığa sebep olmadan belirli bir hiyerarşi ve düzen içerisinde öğrenciyeye aktarabilmelidir. Birbirini takip eden cümleler arasında ise geçişler ve bağlantılar bilginin akıcı bir anlatımla sunumunu sağlamalıdır.

Ardışık cümlelerin hem yapı ve hem de anlam itibarıyla birbirinden kopuk olması halinde bilginin muntazam akışının önü kesilerek anlam kaybına yol açılacaktır. Öğrencinin, müteakip cümleler arasında anlam bütünlüğünü tesis edememesi tereddüde ve bilgiyi anlamlandıramadan ezberlemesine neden olacaktır. Mantık dokusu ve fikir bütünlüğü, anlatımda olması gerekli hususlardandır.

Ancak cümlelerin birbirini sürekli tekrar eder bir hâl almaması da gerekmektedir. Ders kitabında bir tema etrafında dolaşan benzer cümlelerin kullanılması, öğrencinin ilgi ve merakını söndürebilir. Cümlelerin basit yapılar içerisinde, farklı kelimelerle dahi olsa tekrarlanması, canlılığı yok ederek anlatımı kuru ve sıkıcı kılabilir. Bu açıdan Hayat Bilgisi ders konuları oldukça sade ve anlaşılır cümlelerle anlatılmaktadır. Nitekim bu konuda yapılan bir araştırmada ilkökul öğrencilerinin ancak %20'si anlamayı zorlaştıran birinci derecede etken olarak kitaplardaki cümle yapılarının karmaşık ve uzun oluşunu göstermektedir. (Ruhi ve Kocaman, 1996)

Son olarak işaret edilecek husus, ders kitaplarında bilginin kabul ettirici bir üslupta yazılması ve bunun öğrencide olumsuz tutumlar edinmesine yol açabilecek olmamasıdır. Bilgilerin kesin hükümler şeklinde, öğrencinin mutlak benimsemesini gerekli kılan bir buyurganlık içerisinde yazılması, düz ve katî ifadeler kullanılması ders kitabını belirli fikir ve davranışları zorla kabul ettiren bir kitap haline getirmektedir.

Bu durum öğrencinin anlama kabiliyetlerini de belirlemeye yönelik yapılan bir araştırmada bizzat öğrencilerin okuduklarını anlamadıklarına neden olarak gösterilmiştir. (İpşiroğlu, 1997) Ders kitabının bu konumdan çıkabilmesi, anlatımın dilin sanatsal yönleri ile zenginleştirilmesine bağlıdır. Özellikle öğrenciye tutum ve anlayış kazandırmada, çerçeve bilgi metinleri yerine alıntılarının kullanılması etkili olabilir. Hüküm direkt olarak verilmeden metin içerisine yerleştirilen bir nevi gizli anlamlar şeklinde öğrenciye sunulmalıdır. Burada bilginin yanı sıra öğrenciye duyarlılık kazandırma ve hissiyatını harekete geçirmede alıntılarının ve yardımcı unsurlardan etkin bir biçimde faydalanılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Ders kitabında yazım ile ilgili olarak ise öncelikle kelime, kavram ve noktalama işaretlerinin hatasız kullanılması gerekmektedir. Dil hâkimiyeti doğru anlam, doğru konuşma kadar doğru yazma ile gelişmektedir. Dil şuurunun öğrencide yerleşmesi açısından önemli bir role sahip olan yazma kabiliyeti, doğru yazılmış metinlerin zihinde ve gözde yarattığı alışkanlıkla pekişmektedir. Bu açıdan öğrencinin en çok okuma imkânı bulunduğu yazılı materyal olan ders kitaplarının doğru yazılmış olması gerekir. Yine bu çerçevede konu alanı ile ilgili özel terim ve kavramların orijinal yazımının muhafaza edilmesi lüzumu da bulunmaktadır. Öğrencinin anlamama ihtimali karşısında söz konusu terim ve kavramlar doğru ve net bir biçimde metin içinde ve (veya) sözlük kısmında açıklanmalıdır. Fakat telaffuz ve yazım zorluğuna rağmen özellikle tarihî bir döneme ait orijinal terim ve kavramların verilmesi, öğrencide o döneme dair doğru bilgi ve tutum kazanması açısından önemli olduğundan kelime ve kavramların orijinal yazımından vazgeçilmemelidir.

Ayrıca ders kitabında kelime ve kavram itibarıyla sürekliliğin sağlanması zihnî karışıklığın önüne geçilmesinde önemli bir diğer unsurdur. Buradan hareketle bir durum ve olayı anlatmak için kullanılan kelime ve kavramlar, kitabın her yerinde korunarak eş anlamlı bir başka kelime ve kavramın kullanılmamasına dikkat edilmelidir.

II.22. İÇERİK İNCELENİRKEN KULLANILACAK KRİTERLER

1. Atatürk ilkelerini ve inkılâplarını kavratan ve benimseten metinlerin konmasına özen gösterilmesi,
2. Öğretim programında belirlenen hedeflerle (kazanımlarla) tutarlı olarak hazırlanmalı,
3. Konu başlıklarının anlaşılır olması,
4. Konu başlığı ile metin arasında ilişki kurulmalı,
5. Konuların bir önceki sınıf programını tamamlayıcı, bir sonrakine hazırlayıcı olması,
6. Konuların gelecekteki yaşama hazırlayıcı olmasına,
7. Metinlerin öğrencilerin ilgilerine ve yaşamlarına uygunluğuna,
8. Metinlerin üniteler (temalarla) ilişkisine,
9. Metinlerin ünitelerle (temalarla) ilgili sıraya konulmasına,
10. Metinlerin anlaşılır bir üslupla yazılmasına,
11. Ünite (Tema) ve bölüm sonlarına özet konulmasına,
12. Yapılan özetlerin metinde verilmek istenen bilgileri yansıtmasına,
13. Metin sayısının yıllık ders saatiyle orantılı olmasına,
14. Kitabın sonuna sözlük konulmasına,
15. Kitabın sonuna kaynakça konulmasına dikkat edilmelidir. (Güçlü vd., 2001)

II.23. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Ölçme, bireylerin ya da nesnelerin belirli özelliklere sahip olup olmadığının, sahipse sahip oluş derecesinin belirlenerek sonuçların sembollerle ve özellikle sayı sembolleriyle ifade edilmesidir. Değerlendirme ise, ölçme sonuçlarını bir ölçütle kıyaslayarak ölçülen nitelik hakkında bir karara varma sürecidir. **Ölçme**, bir betimleme (tanımlama) işlemidir. **Değerlendirme** ise, bir yargılama işlemidir ve ölçme sonucunun bir ölçütle karşılaştırılmasına dayanır. (Tekin, 1996; Turgut, 1997)

II.23.1. Neden Ölçme ve Değerlendirme Yapıyoruz?

Eğitim ve öğretim sürecinin ayrılmaz bir parçası olan ölçme ve değerlendirme, belirlenen eğitim hedeflerine ulaşıp ulaşılmadığına karar vermede kullanılır. Değerlendirmenin bir amaca da öğrencinin öğrenmesini geliştirmek ve desteklemektir. Duyarlı, doğru, uygun, destekleyici ölçme ve değerlendirme öğrenme için bir gerekliliktir.

Ölçme ve değerlendirme;

- Öğretmenin öğrenciyi tanımasını sağlar.
- Öğrenciye güçlü ve zayıf olduğu alanlar konusunda geri bildirim sağlar.
- Öğrenciye, davranışını nasıl değiştireceği veya geliştireceği konusunda geri bildirim sağlar.
- Öğrencinin hangi dersleri almaya hazır olduğu, hangi tamamlayıcı çalışmaları yapmasına gerek bulunduğu, kendisine hangi iş veya okula girmenin tavsiye edilebileceği gibi konular hakkında verilecek kararların temelini hazırlar.
- Öğretmen ve yöneticiye geleceğe ilişkin planlar yapmasında kaynaklık eder.
- Eğitim ve öğretim hizmetinin daha nitelikli yapılmasını sağlar.
- Öğretmenin daha iyi bir şekilde rehberlik yapmasını sağlar.
- Öğretmene kendini tanıması ve öğretim yöntemlerinin ne derece yeterli olduğu konusunda geri bildirim sağlar.
- Öğrencinin durumu ve gelişimi hakkında velilerin bilgilenebilmesine olanak sağlar.

Böylece velilerin öğretim sürecine katılmalarına yardımcı olur. Değerlendirme yapılırken, değerlendirmenin içeriğini (Ne ölçülmelidir?), veri toplama metodunu (Hangi değerlendirme araçları kimler tarafından kullanılacak?), değerlendirmenin teknik gerekliliklerini (Değerlendirme geçerli ve güvenilir mi?) ve değerlendirmenin sonuçlarının nasıl kullanılacağını belirlemek gerektirmektedir. Amaçlarına göre değerlendirme üç grupta toplanabilir. (Tekin, 1996)

II.23.1.1. Tanıma ve Yerleştirmeye Yönelik Değerlendirme

Öğrencilerin bir derste başarılı olabilmeleri için gerekli ön koşul davranışlara sahip olup olmadıklarını belirlemek amacıyla kullanılır. Bu tür bir değerlendirme sonucunda, öğrencilerde giriş davranışları açısından bir yetersizlik tespit edilirse, sorunun çözümü için bir telafi eğitimi planlanır. Derste kazandırılacak davranışlardan bazılarının öğrencilerce önceden edinildiği tespit edilirse, bu davranışlar dersin amaçları arasından çıkarılır. Dersin tüm amaçlarına öğrencilerin ulaşmış olduğu belirlenirse, öğrenciler o dersten muaf tutulurlar. Öğretim öncesinde yapılan bu tür değerlendirmenin bir faydası da öğrencilerin sahip oldukları bilgi ve becerilere düzeylerine göre uygun bir programa ya da düzeye yerleştirilmelerini sağlamadır.

II.23.1.2. Biçimlendirme ve Yetiştirmeye Yönelik Değerlendirme

Bir ders saati, bir ünite ya da bölüm sonunda, öğrencilerin o ders ya da üniteadaki öğrenme eksikliklerini ve bu eksikliklere neden olabilecek güçlükleri belirlemek ve gidermek amacıyla kullanılır. Bu tür değerlendirmede elde edilen sonuçlara dayalı olarak not verme ya da başka amaçlarla öğrenci başarısını değerlendirme yoluna gidilmemelidir. Burada asıl amaç, öğretim ve öğrenmenin verimliliğini artırmaktır. Bir dersin üniteleri arasında öğrenme bakımından öncelik sonralık ilişkisi yani bir aşamalılık varsa, ilk ünite ya da ünitelerdeki öğrenmenin derecesi, sonraki ünite ya da ünitelerdeki öğrenmeyi belirler. Böyle olduğunda, ilk üniteadaki öğrenme yetersizliği, onu izleyen diğer ünitelerde de yetersiz öğrenmeyle hatta öğrenme yokluğuyla sonuçlanır. Bu sınavlarda üniteadaki tüm öğeler yoklanır. Bu amaçla kullanılacak testler, izleme veya ünite testleri olarak da isimlendirilir. (Tekin, 1996)

II.23.1.3. Değer Biçmeye Yönelik Değerlendirme

Öğretim dönemi sonunda veya içinde, programın öngördüğü hedeflere ulaşıp ulaşılmadığına bakılarak öğrenci, öğretmen ve programa ilişkin yargılarda bulunulur. Bu tür ölçme ve değerlendirmeden elde edilecek sonuçlar; Öğrencilere not vermek, Öğrencilerin gelecek derslerdeki başarısını tahmin etmek, Öğrencilere ve öğretmene öğrenmenin yeterliliğine ya da öğretiminin verimliliğine ilişkin dönüt sağlamak, Farklı öğrenci gruplarının başarılarını karşılaştırmak için kullanılır.

Değer biçmeye yönelik değerlendirmede kullanılacak veriler, bir dersin bütününe içerecek biçimde dersin bitiminde (genel sınav) ya da birkaç üniteyi kapsayacak biçimde öğretim dönemi içinde (ara sınav) uygulanan testlerden elde edilir. Bu değerlendirme türünde geniş bir kapsam yoklandığı için, karar verme sürecinde geçerliliği yüksek sonuçlar sağlanır. (Tekin, 1996) Öğrenci, eğitim programlarının ve sisteminin değerlendirmesine ilişkin amaçlar aşağıda sunulmuştur:

II.23.1.3.1. Öğrenciyi Değerlendirme Amaçları

- Öğrencilerin ne bildiğini saptamak (bilgi).
- Öğrencilerin ne yapabildiğini ve daha iyi nasıl yapabileceklerini araştırmak (performans).
- Öğrencilerin kendi çalışmaları hakkında ne hissettiklerini bulmak (ilgi, istek, tutum vb.).
- Tanıma: Öğrencilerin neleri öğrenmeye ihtiyaç duyduklarına ilişkin bilgi verir.
- Yapılandırma: Öğrencinin süreç içerisindeki gelişimine ilişkin bilgi verir.
- Karar verme: Ünite sonunda ya da bir görev sonunda öğrencinin başarılı ya da başarısız olduğuna ilişkin bilgi verir.
- Öğretme tekniklerini geliştirmek için,
- Öğrencinin dikkatini zayıf ve güçlü olduğu alanlara çekmek için,
- Öğretim programının planlamasında için,
- Velilere bilgi vermek için (www.iogm.meb.gov.tr)

II.23.1.3.2. Eğitim Programını Değerlendirme

- Programın geliştirilmesini sağlamak.
- Programın işlerliği hakkında geri bildirim sağlamak.
- Programın başarıya odaklanmasını sağlar.
- Hangi eğitim alanlarına daha fazla vurgu yapılmasına ihtiyaç duyulduğunu belirler.
- Öğretmenlerin başarılı ve başarısız olan yaklaşımları ve pedagojileri tespit etmelerinde yardımcı olur.
- Programın geliştirilmesi ve yenilenmesinde eğitim sisteminin verimliliği ve işlerliliği hakkında bilgi sağlamak.
- Öğretim programlarının geliştirilmesinde ve yenilenmesinde

II.23.1.3.3. Eğitim Sistemini Değerlendirme Amaçları

- Eğitim sisteminin verimliliği ve işbirliği hakkında bilgi sağlamak
- Öğretim programlarının geliştirilmesinde ve yenilenmesinde

II.23.2. Eğitimde Kullanılan Ölçme-Değerlendirme Yöntem ve Teknikleri

Eğitimde çeşitli yöntemler ve teknikler kullanılarak ölçme ve değerlendirme yapılır. Günümüzde kullanılan ölçme - değerlendirme yöntem ve tekniklerine aşağıda kısaca değinilmiştir.

II.23.2.1. Açık Uçlu Soru Türü

Bu sınavlarda öğrencilere duruma göre bir ya da birkaç soru sorulur. Öğrenciden sorunun cevabını düşünüp hatırlaması ve bulduğu cevabı yazılı olarak ifade etmesi beklenir. Klasik ve kompozisyon türü sorular açık uçludur. Kişinin özgün ve yaratıcı düşünme gücünü, yazılı anlatım becerisini, belli konulardaki görüşünü, ilgi ve tutumunu ölçmede açık uçlu soru türleri kullanışlıdır. Ayrıca araştırmalar, bu türde hazırlanmış sınavların öğrencileri sürekli ve anlayarak çalışmaya yönelttiğini göstermektedir.

Açık uçlu soruların faydalarının yanı sıra bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Cevaplama işlemi cevaplayıcının, puanlama işlemi ise puanlayanın çok zamanını alacağından sorulabilecek soru sayısı sınırlıdır. Cevapları tamamen doğru ya da tamamen yanlış olarak sınıflamak mümkün olmadığından, bunların doğruluk derecesini tayin etmek puanlayıcıya düşer. Puanlamada puanlayıcı kanaati, puanlama işleminde hataya neden olur. Cevabı yazılı olarak ifade etmek zorunlu olduğundan hız vb. değişkenler de puana karışır. Ayrıca açık uçlu soruların güçlük derecesini tayin etmek de zordur.

Bu sınırlılıkları en aza indirmek için, açık uçlu sorular hazırlanırken aşağıdaki esaslara dikkat edilmelidir:

1. Sorular sınırlandırılmalı, genel sorular sorulmamalıdır.
2. Sorular açık ve anlaşılır olmalıdır.
3. Sınavdaki sorular birbirinden bağımsız olmalıdır.
4. Sorular mutlaka belli davranışı yoklayan nitelikte olmalı, kitabın belli yerlerinden aynen alınmış ifadeleri içermemelidir.
5. Uzun ve az sayıda soru yerine, kısa ve çok sayıda soru tercih edilmelidir.
6. İfade ve yazım hataları olmamalıdır.

II.23.2.2. Doğru-Yanlış Türü Sorular

Doğru-yanlış türü sorularda verilen bir cümlenin, mevcut bilgilere bağlı olarak doğru mu yanlış mı olduğunun belirlenmesi istenir (Haladyna, 1997). Bu testlerde yalnız iki seçenek olduğundan cevaplayıcının doğru cevabı bulma olasılığı % 50'dir. Bu durum, doğru-yanlış testlerinden alınan puanların geçerliliğini ve güvenilirliğini düşürür. (Tekin, 1992)

Ancak hem cevaplama hem de puanlama kolaydır ve az zaman alır. Puanlama aynı zamanda objektiftir. Tanılayıcı dallanmış ağaç tekniğinde temelden ayrıntıya giden bir sıraya göre doğru-yanlış ifadeler seçilerek öğrenciden doğru seçimi yapması istenir. Bu bakımdan bir tür doğru-yanlış testidir. (www.iogm.meb.gov.tr)

II.23.2.3. Eşleştirmeli Soru Türleri

İki grup hâlinde verilen ve birbirleriyle ilgili olan bilgi öğelerinin, belli bir açıklamaya göre eşleştirilmesini gerektirir. “Kim?, Ne?, Nerede?” gibi soruların cevabını oluşturan olgusal bilgilerin ölçülmesinde daha kullanışlıdır. Eşleştirmeli sorular hazırlanırken aşağıdaki esaslara dikkat edilmelidir:

1. Eşleştirme soru grubunda yer alan öncüller listesi ile cevaplar listesinin her biri benzer nitelikte hazırlanmalıdır.
2. Bir esleme takımında öncüllerle cevaplar eşit sayıda olmamalıdır.
3. Cevap listesi, bir kelime listesi ise alfabetik olarak rakam, sayı, tarihten oluşuyorsa büyüklük sırasına göre düzenlenmelidir.
4. Eşleştirme için iyi bir yönerge yazılmalıdır.

II.23.2.4. Kısa Cevaplı Soru Türü

Bir kelime, bir sembol ya da en çok birkaç kelime ile cevaplanabilen soru türüne denir. Bu tür sorular bilgi basamağını ölçmek için uygundur. Öğrenci sorunun cevabını kendisi yazar. Kısa cevaplı sorular iki türdür. Birisi “soru cümlesi”, diğeri “eksik cümle” türündedir.

Kısa cevaplı sorular hazırlanırken aşağıdaki esaslara dikkat edilmelidir:

1. Sorunun ifadesi belirsiz olmamalıdır.
2. Her soru, ölçülmesi planlanan bir kazanımı yoklamalıdır.
3. Sorunun cevabı kesin olmalıdır.
4. Sınavdaki sorular başka sorulara ipucu olmamalıdır.
5. Soru cümlesi, cevaplayanın tanıdığı bir kaynaktan aynen alınmamalıdır.
6. Her soru için bırakılan boşluk aynı uzunlukta olmalıdır.
7. Bir sorunun ifadesinde, sorunun cevabının bulunmasında ise yarayacak ipuçları verilmemelidir. (Örnek: Yer kabuğunun ana maddesi dir.)
(www.iogm.meb.gov.tr)

II.23.2.5. Çoktan Seçmeli Soru Türü

Çoktan seçmeli testler bir sorunun cevabını, verilen seçenekler arasından cevaplama gerektiren test türüdür. Çoktan seçmeli sorulara “madde” de denir. Bir soru, “kök” ve “seçenekler” olmak üzere iki kısımdan oluşur. Kök, sorunun sorulduğu kısımdır. Seçenekler ise soru kökünde sorulan soruya verilen muhtemel cevaplardır. Seçeneklerden sadece bir tanesi en doğru cevaptır. Doğru cevap dışında kalan seçeneklere ise çeldirici denir.

Çoktan seçmeli test soruları hazırlanırken aşağıdaki esaslara dikkat edilmelidir:

1. Sorular sınav kapsamına uygun olmalıdır.
2. Kıyıda kösede kalmış bilgilerden kaçınılmalıdır.
3. Her bir soru, öğrencilerin öğrenmeleri açısından önemli bilgi ve becerileri yoklamalıdır.
4. Çok ayrıntılı veya çok kapsamlı bilgileri içeren sorulardan kaçınılmalıdır.
5. Her bir soru, tek bir kazanıma yönelik olmalıdır.
6. Öğrencinin sorunun cevabını başka bir sorudan bulması engellenmelidir.
7. Cevabı kişiye göre değişen sorulardan kaçınılmalıdır.
8. Şaşırtmaca içeren sorulardan kaçınılmalıdır.
9. Tamamlatma yerine soru türü kullanılmalıdır.
10. Yas düzeyine uygun kelime kullanılmalıdır.
11. Dil bilgisi ve yazım kurallarına uyulmalıdır.
12. Mümkün olan en kısa anlatım kullanılmalıdır.
13. Ana fikir seçeneklerde değil, madde kökünde verilmelidir.
14. Olumsuz ifadelerden kaçınılmalıdır.
15. Parantez açılmamalıdır.
16. Tek bir doğru seçenek olmalıdır.
17. Doğru cevaplar seçeneklere eşit dağılmalıdır.
18. Seçenekler, belli bir mantığa veya sayısal sıralamaya göre dizilmiş olmalıdır.
19. Seçenekler anlamca birbirini kapsamamalı, bir seçenek diğerini içermemelidir.
20. İçerik homojen olmalıdır.
21. Seçeneklerin uzunlukları eşit olmalıdır.
22. Seçeneklerde “hiçbiri”, “hepsi” ifadeleri kullanılmamalıdır.

23. Doğru cevaba ipucu verilmemelidir.
24. Tüm çeldiriciler mantıklı olmalıdır.
25. Çeldiriciler, öğrencileri yapmaları muhtemel hatalara yöneltici nitelikte hazırlanmalıdır.

Çoktan seçmeli testler ile kısa sürede çok sayıda davranış ve beceri ölçülebilir. Test sorularının tekrar kullanılabilirdiği düşünülürse çoktan seçmeli testler daha ekonomiktir. Çoktan seçmeli testlerin puanlanması kolay ve objektiftir (Haladyna, 1997). Ancak çoktan seçmeli testlerin hazırlanmasının uzun zaman ve uzmanlık gerektirmesi, öğrencinin doğru cevabı tahminle de bulabilecek olması bu testlerin olumsuz yönleridir. Seçenek sayısının artırılması ve güçlü çeldiriciler kullanılmasıyla bu tahminle doğru cevabı bulma olasılığı en aza indirgenebilir. Ayrıca, çoktan seçmeli sorular yazma ve yaratıcı düşünme gibi becerileri ölçmek için uygun değildir; daha çok bilgi, zihinsel beceriler ve yeteneklerin ölçülmesinde kullanılır. (www.iogm.meb.gov.tr)

II.23.2.6. Performans Değerlendirme

Öğrencilerin bilgi ve becerilerini ortaya koyarak oluşturdukları çalışma, ürün ya da etkinliklerin değerlendirilmesi süreci, “performans değerlendirme” olarak ifade edilebilir. Bunun yanında performans değerlendirme, öğrencilerin gerçek yaşam problemlerine akademik bilgilerinin uygulayabilme ve bunu problem üzerinde gösterebilmeleri ile ilgilidir, öğrencilerin öğrendiklerini gerçek durumlarda göstermelerini sağlar (Airasian, 1994). Performans değerlendirmenin belli aşamaları vardır. Bu aşamalar:

II.23.2.6.1. Amacın Belirlenmesi

Performans değerlendirmede sürecin mi, sonucun mu yoksa her ikisinin birlikte mi değerlendirileceğine karar verilmelidir. Performans ölçütlerinin belirlenmesi: Performansın ölçütleri, öğrencinin bir etkinliği tam ve doğru bir şekilde yapması için göstermesi gereken belli davranışları tanımlar. Performans ölçütlerinin belirlenmesi aşamasında, önce değerlendirilecek performansın belirlenmesi gerekmektedir. Ardından, belirlenen performansın özellikleri tanımlanmalıdır. Bu ölçütlerin sayısının çok fazla olmaması (10-15) gerekmektedir. Bunlar, gözlenebilir davranış veya ortaya çıkacak ürün şeklinde açık ifadelerle belirtilmelidir.

Performansın ya da ürünün gözlemlenebileceği ortam oluşturma: Öğrencinin performansını doğru ve güvenilir biçimde değerlendirmek için gözlemlerin birden fazla tekrarlanmasına gerekmektedir. Gözlem sayısı, yapılacak değerlendirmenin önemine ve gözlem için gereken süreye göre belirlenmelidir.

Performansın puanlanması: Performansın değerlendirilmesi, dereceli puanlama anahtarı, kontrol listesi ve hikâye kayıtlarıyla yapılır. Performans değerlendirmede puan belirleme son adımdır. Bu puanlama sistemi performans ölçütlerine dayanmalıdır. Bununla beraber performans değerlendirmenin amacı, puanlamayı etkiler. (Airasian, 1994). Performans değerlendirmenin birçok yararı vardır. Bunlar:

İnsanların bilgiyi kullanmasını ve gerçek yaşam durumlarına yakın ürünler ortaya koymasını sağlar. Performans değerlendirme kaynakları tekrar tekrar kullanılabilir. Örneğin, öğretmenin konuşma becerisinin ölçülmesi için geliştirdiği, konuşma esnasında öğrencilerin uyması gereken ölçütlerin listesi şeklinde hazırlanmış olan bir performans değerlendirme formu; ölçütleri öğrenciden öğrenciye, sınıftan sınıfa veya yıldan yıla değişmeyeceğinden her öğrencinin performansını ölçmek için kullanılabilir. Performansın belirli bölümlerine odaklanıldığından öğretmenin her bir parçayı gözlemleyebilmesini ve değerlendirebilmesini sağlar. Örneğin, konuşma süresince bazı öğrenciler izleyiciyle göz iletişimi kurmaz, bazıları çok alçak sesle konuşur, bazıları da fikirlerini sistematik olarak iletmekte zorlanabilir.

Öğretmen tek bir değerlendirme aracıyla öğrencinin performansının birçok boyutunu ölçebilir. Aynı değerlendirme aracı, öğrencinin zaman içindeki gelişimini bir çizelge olarak kullanarak izleyebilir. Performansın değerlendirilmesinde aşağıdaki noktalara dikkat edilmelidir.

1. Performans değerlendirmede, öğrencilere ödevi tamamlamaları için verilen süre ödevin niteliğine göre ayarlanmalıdır.
2. Ödev, birçok beceriyi kapsamalıdır.
3. Ödevlerin bazıları bireysel ödevler, bazıları ise grup ödevleri şeklinde verilmelidir.
4. Ödev hem ürüne hem de sürece odaklanmalıdır. (www.iogm.meb.gov.tr)

Performans değerlendirmek için performans ödevleri, projeler ve öğrenci ürün dosyaları kullanılır.

II.23.1.6.2. Performans ve Proje Ödevleri

Bir konu hakkında derinlemesine inceleme yapılması amacıyla verilen soru veya sorular, ödev veya proje olarak adlandırılmaktadır. Ödev ve proje kavramları çoğu zaman es anlamlı olarak kullanılmaktadır. Aslında bazı ödevler kapsamına göre proje olarak nitelendirilebilir. Fakat bu iki kavram arasında bazı farklılıklar olması nedeniyle bu kavramlar ayrı ayrı ele alınmalıdır.

Performans ödevleri, öğrencinin sahip olduğu bilgi ve becerileri günlük yaşamla da ilişkilendirerek ortaya koymasını gerektiren kısa dönemli çalışmalardır. Performans ödevi, öğrencilerin bilgi ve becerilerini gerçek yaşam durumlarına uygun olarak kullanmalarını gerektirir. Çok çeşitli konularda performans ödevi verilebilir. Aşağıda, bunlara bazı örnekler verilmiştir:

Bir konu hakkında yazı yazma (makale, anı vb.) Sergi oluşturma, başka zamanlarla, yerlerle veya kültürlerle ilgili hayalî bir mizansen oluşturma, aynı grafikleri farklı ölçülerde çizme, bir tarzdaki grafiği başka tarza dönüştürme, bir yolculuk için verilen zaman ve bütçe sınırlamalarıyla yolcu rehberi geliştirme, bir haritadan sonuçlar çıkarma, bilimsel gözlemlerini tablo oluşturarak belirtme, bilimsel bir olayı sözel ve görsel olarak betimleme, müzik veya resim çalışmalarını, ait oldukları döneme veya kültüre göre sınıflandırma. Bir konuyla ilgili afiş, poster, broşür vb. hazırlama, bir oyun, piyes vb. yazma ve sergileme, herhangi bir şey için bir sınıflama şeması geliştirme, kategorileri açıklama ve doğruluğunu savunma, deney yapma, iki çalışmayı (resim, müzik parçası, dans veya oyun) yarattıkları ruh hâli açısından karşılaştırma, bir tiyatro oyununa eleştiri yazma, bir oyun için sahne ve kostüm hazırlama, bir ev planı çizme, geniş bir grubu doyurmak için gerekli olan yiyecek miktarını hesaplama, bir müzik parçası besteleme, bir müzik parçası çalma, bir dans sergileme, bir editöre çevre sorunları hakkında bir mektup yazma, tanıdığı bir kişinin biyografisini yazma, tüketici tercihlerine ilişkin bir oylama yapıp sonuçları grafikte ifade etme, sonuçları tartışma, mahallelerinin bir haritasını, krokisini çizme vb.

Projeler, geniş içerikli ve uzun süreli performans ödevleridir. Proje çalışmaları, ünitelerde yer alan kazanımları kapsayan ayrıntılı ödevlerdir. Bireysel ya da grup olarak yapılabilir. Proje konusu, öğrenci tarafından veya öğretmenin hazırlayacağı listeden seçme yoluyla belirlenebilir. Öğrenci, projenin amacını, izlenecek yolları, kullanılacak malzemeleri ve karşılaşılabilecek durumları önceden planlar. Gerekğinde öğretmeninden yardım alabilir. Proje sürecinin olumlu yanları aşağıdaki gibi sıralanabilir;

- Proje geliştirme süreci uzun, kompleks ve zorlu bir süreç olacağından, bu ödevler, öğrencilerin yaratıcılık, araştırma, iletişim gibi üst düzey zihinsel becerilerini geliştirir.
- Projenin tasarımından ortaya konulmasına kadar geçen süreç, aynı zamanda bilimsel süreç basamaklarını da içereceğinden, bilimsel süreç becerilerinin gelişmesine de yardımcı olur.
- Proje çalışması, öğrencilerin grupla çalışma becerisinin geliştirilmesini sağlar.
- Proje süreci öğrencileri teknolojiyi aktif olarak kullanmaya yönelteceğinden, öğrencilerin teknolojiyi kullanma becerisi kazanmalarına yardımcı olur.
- Proje çalışmasında bilgi öğrenciye doğrudan verilmediği için, öğrenciler proje konularında yaparak, yaşayarak, inceleyerek bilgi kazanırlar. Bu nedenle yapılandırmacı öğrenme kuramı için uygun yöntemlerden birisidir. (www.ioqm.meb.gov.tr)

II.23.1.6.3. Öğrenci Ürün Dosyası (Portfolyo)

Ürün dosyası, öğrencinin çalışmalarının toplandığı bir dosyadır. Bu dosya, öğrencinin, yüksek kalitede bir düzen içinde oluşturulmuş anlamlı ödevlerini içerir ve öğrencinin en iyi çalışmalarının bir yansımasıdır. (Haladayna,1997) Ürün dosyasına, öğrencinin haftalık veya günlük yaptığı çalışmalarının içinden seçilen örnekleri ve öğretmenin yaptığı sınav evrakları, resimler, fotoğraflar, boyama çalışmaları, ses veya görüntü kayıt kasetleri, proje çalışmaları, performans ödevleri, kontrol listeleri, dereceli puanlama anahtarları, velilerden gelen bilgiler, araştırma soruları, kavram haritaları, öğrenci görüşlerini yansıtan formlar vb. konulabilir.

Çeşitli amaçlarla öğrenci ürün dosyası hazırlanabilir. Amaçlarına göre öğrenci ürün dosyaları “sergileme tipi”, “belgeleme tipi”, “sınıf tipi” ve “değerlendirme tipi” ürün dosyaları olarak sınıflandırılabilir. Ölçme ve değerlendirme amacına uygun olanı ise “değerlendirme tipi” dosyalardır. Değerlendirme amaçlı öğrenci ürün dosyası kullanımı, içeriğin belirlenmesi ve değerlendirilmenin yapılması olmak üzere iki aşamalıdır. Öğrenci ürün dosyası içeriğinin belirlenmesi aşamasında, dosyanın amacı ile dosyaya alınacak çalışmaların seçiminde ve değerlendirilmesinde kullanılacak ölçütler belirlenir.

II.23.1.6.3.1. Amacın Belirlenmesi

Öğretmenin öğrenci ürün dosyasını ne amaçla kullanacağına karar vermesi gerekir. Öğrenci ürün dosyaları; Öğrencilerin performansları hakkında velilerine bilgi vermek, öğrencilerin zaman içerisindeki gelişimlerini görmek, bir sonraki sene öğrencilerin öğretmeni olacak olan öğretmene öğrencilerin tipik performans kayıtlarını sağlamak, ders programı üzerinde daha çok durulmasa (geliştirilmesi) gereken konuları belirlemek, öğrencileri notla değerlendirmek gibi amaçlarla kullanılabilir.

Öğrencilerin belli bir derste bir konuyla ilgili örnek çalışmalarını göstermeyi amaçlayan bir öğrenci ürün dosyasının kapsamı, öğrencinin kompozisyon yazma veya sözlü okuma çalışmalarını gösteren bir öğrenci ürün dosyasına oranla daha geniş olacaktır. Eğer öğrenci ürün dosyası öğrencinin konuyla ilgili en iyi çalışmalarını gösterme amaçlı ise, öğrencinin yaptığı çalışmalara yönelik yeni uygulamalar toplandıkça öğrenci ürün dosyasının içeriği değişecektir; ancak, öğrenci ürün dosyasının amacı ne olursa olsun sürecin değerlendirilmesi için öğrencinin yaptığı ilk uygulamalar öğrenci ürün dosyasında saklanacaktır. (Airasian, 1994)

II.23.1.6.3.2. Ürün Dosyasında Bulunacak Çalışmaların Seçiminde Kullanılacak Ölçütlerin Belirlenmesi

Amaca bağlı olarak hangi tür çalışmaların nasıl seçileceği, kimler tarafından toplanacağı, kimlerin karar vereceği, hangi sıklıkta toplanacağı ve nasıl değerlendirileceği önemlidir. Özellikle dosyaya girecek olan çalışmaların belirlenmesi sürecinde, öğrencilerin katılımının sağlanması onlardaki sorumluluk ve sahiplenme duygusunu geliştireceği için önemlidir. (Kuh, 1994)

II.23.1.6.3.3. Ürün Dosyasındaki Çalışmalara Ait Değerlendirme Ölçütlerinin Belirlenmesi

Dosya içerisinde istenen çalışmaların örnekleri, yaratıcı çalışmalar, deneysel veriler, orijinal modeller, hikâyeler ve makaleler gibi çalışma ürünleri vb. yer alabilir. Bu ürünlerden hangilerinin değerlendirileceğinin belirlenmesi ve sınırlandırılması önemlidir. Gerek dosyada yer alacak çalışmaların gerekse bunların içinden değerlendirilecek ürünlerin seçiminde öğretmenlerin öğrencilere aşağıdakilere benzer soruları yöneltebilir.

- Bu çalışma neyi ifade ediyor?
- Bu bölümü, çalışmanı neden ürün dosyasına koymak istiyorsun?
- Neyi iyi yaparsın? En iyi yaptığın şey ne?
- Hangi konuda çok iyi/başarılı olduğunu düşünüyorsun?
- Hangi bölümler, kısımlar geliştirilmeli?
- Tekrar denesen neleri değiştirir, eklerdin?
- Neden bu çalışmayı seçtin? (Bu çalışmada en çok neyi beğendin? Burada senin için önemli olan ne? Bu yaptığın çalışmaları en iyi ifade eden örnek mi?)

Ayrıca öğretmen her çalışmanın üzerine (yargılamamak kaydıyla) düşüncesini gösteren, çalışmayı tanımlayan, etkinliğin nasıl başladığını açıklayan, parçanın neden seçildiğini anlatan, ders işleme hedefleri açısından çalışmanın ne anlam taşıdığını açıklayan notlar yapıştırabilir. Performansın değerlendirilmesinde dereceli puanlama anahtarları (Rubric), kontrol listeleri, görüşme ve gözlem formları, öz-akran-grup değerlendirme formları vb. kullanılabilir. (www.iogm.meb.gov.tr)

III. BÖLÜM

III.1. ARAŞTIRMA YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmada kullanılan model, evren ve örneklem, veri toplama aracının hazırlanması, geçerlilik ve güvenilirlik testleri ile verilerin toplanması ve çözümlenmesi ile ilgili bilgiler açıklanacaktır.

III.2. ARAŞTIRMNIN MODELİ

Bu araştırmada, 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarının içerik bakımından öğretmenlerin görüşleri içerisinde cinsiyetlerine, eğitim durumları, kıdem, meslekleri ile ilgili yayınları takip etme durumları ve MEB. Program geliştirme seminerlerine katılma değişkenlerine göre ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

Bu modelle, geçmişte ya da halen varolan bir durum hakkında yargılar değiştirilmeden aynen ortaya konmasına ve açıklanmasına dayalı bir araştırma yaklaşımıdır.

III.3. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini, İstanbul'un Anadolu yakasındaki Tuzla, Pendik, Kartal, Sultanbeyli ve Maltepe ilçelerinde bulunan resmi ilköğretim okullarında; 2005-2006 ve 2006-2007 eğitim ve öğretim yıllarında 1. sınıfları okutan öğretmenler oluşturmaktadır. Bu evreden tesadüfi örneklem yöntemi ile seçilen 45 resmi ilköğretim okulunda, 325 öğretmen araştırmanın örnekleme oluşturmuştur.

III.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırma verilerinin toplanması için literatür taraması yapılmış, uzman kişilerin görüşlerinden ve yapılmış araştırmaların bilgi toplama ölçeklerinden yararlanılarak bir anket formu geliştirilmiştir. Bu anket formu 4 ilköğretim okulunda 36 öğretmene uygulanmıştır. Anlaşılabilirliği test edilip gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra anket formu çoğaltılarak örneklem grubundaki deneklere uygulanmıştır.

Değerlendirme anketi dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğretmenlerin kişisel özelliklerine ait sorular yer almaktadır. Bu bölümde 5 soru bulunmaktadır. İkinci bölümde ise “İçeriğin Düzenlenmesinin Kazanımlara Etkisi” ile ilgili 11 soru bulunmaktadır. Üçüncü bölümde “İçeriğin Sağlayacağı Kazanımlar” ile ilgili 37 soru bulunmaktadır. Dördüncü bölüm ise öğretmenlerin farklı düşünce ve görüşlerine yer verilmiştir.

III.5. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

Anketlere verilen cevapların uygunluğu denetlenmiş, cevaplanmamış ya da eksik cevaplananlar ilgili soruların değerlendirilmesinde dikkate alınmamışlardır. Dördüncü bölümde deneklerin farklı düşünce ve görüşlerine bırakılan kısım çoğunluk tarafından boş bırakıldığı için değerlendirmeye alınmamıştır. Toplanan veriler Excel Programı’nda bilgisayar ortamına geçirildikten sonra SPSS paket programının yardımıyla veriler tablolar halinde gösterilmiştir.

Verilerin çözümlenmesinde frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma arası farkın anlamlılığını test etmek üzere “t” testi ve çoklu değişkenlerde varyans analizi yapılmıştır. Geliştirilen anketin ön güvenilirlik uygulaması sonucunda $r = 0.78$ olarak hesaplanmış uygulamadan sonra yapılan Alpha güvenilirliği $r = 0.76$ olarak hesaplanmış ve güvenilirliği yüksek çıkmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Elde edilen verilerin kolay yorumlanabilmesi için “Bulgular” bölümünde tablolar oluşturularak, yorumlanmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeğe uygun olarak elde edilen görüşlerin aritmetik ortalamaları değerlendirilirken şu aralıklar göz önünde bulundurulmuştur.

Verilen Ağırlık	Seçenekler	Sınır
1	Hiç Katılmıyorum	1.00-1.99
2	Katılmıyorum	2.00-2.99
3	Çoğunlukla Katılıyorum	3.00-3.99
4	Tamamen Katılıyorum	4.00-5.00

IV. BÖLÜM

IV.1. BULGULAR

Bu bölümde; ilköğretim okulları 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarının içerik bakımından öğretmen görüşlerine göre değerlendirmelerin belirlenmesi ile ilgili öğretmenlere uygulanan anket çalışması sonuçlarından elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tabloların daha iyi anlaşılması için veriler sonucunda elde edilen bulgular, tabloların altında açıklamıştır.

IV.1.1. Öğretmen Denekleri İle İlgili Bulgular

Araştırma kapsamındaki öğretmenlere 325 adet anket uygulanmıştır.

IV.1.1.1. Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerine ve Bazı Bağımsız Sorulara İlişkin Bulgular

Bu kısımda; “Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre dağılımı”, “Öğretmenlerin eğitim durumları değişkenine göre dağılımı”, “Öğretmenlerin mesleki kıdemleri değişkenine göre dağılımı”, “Öğretmenlerin mesleği ile ilgili yayınları takip etme değişkenlerine göre dağılımı”, “Öğretmenlerin MEB program geliştirme seminerlerine katılma değişkenine göre dağılımı” bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet değişkenine ilişkin dağılım Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo-1 Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans (N)	Yüzde (%)
Erkek	173	53,9
Bayan	148	46,1
Toplam	321	100,0

Tablo 1 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğretmenlerin; %53,9’u erkek, %46,1’i bayan öğretmenlerden oluşmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, eğitim durumları değişkenine ilişkin dağılım Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo-2 Öğretmenlerin Eğitim Durumları Değişkenine Göre Dağılımı

Eğitim Durumu	Frekans (N)	Yüzde (%)
Eğitim Yüksek Okulu	31	9,7
Eğitim Fakültesi (Lisans)	265	82,6
Yüksek Lisans	25	7,8
Toplam	321	100,0

Tablo 2 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğretmenlerin; %9,7’si Eğitim Yüksek Okulu, %82,6’sı Eğitim Fakültesi (Lisans), %7,8’i Yüksek Lisans mezunları oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, mesleki kıdemleri değişkenine ilişkin dağılım Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo-3 Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Dağılımı

Mesleki Kıdem	Frekans (N)	Yüzde (%)
0-5 Yıl	41	12,8
6-10 Yıl	133	41,4
11-15 Yıl	116	36,1
16 ve üstü	31	9,7
Toplam	321	100,0

Tablo 3 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğretmenlerin; % 12,8’i 0-5 yıl, %41,4’ü 6-10 yıl, %36,1’i 11-15 yıl, %9,7’si 16 ve üstü yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, mesleği ile ilgili yayınları takip etme değişkenine ilişkin dağılım Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo-4 Öğretmenlerin Mesleği İle İlgili Yayınları Takip Etme Değişkenine Göre Dağılımı

Mesleği İle İlgili Yayınları Takip Etme Durumu	Frekans (N)	Yüzde (%)
Sürekli Takip Ediyorum	79	24,6
Kısmen Takip Ediyorum	231	72,0
Hiç Takip Etmiyorum	11	3,4
Toplam	321	100,0

Tablo 4 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğretmenlerin; %24,6’sı sürekli takip ediyorum, %72,0’ı kısmen takip ediyorum, %3,4’ü hiç takip etmiyorum diyenler oluşturmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, MEB program geliştirme seminerlerine katılma durumları değişkenine ilişkin dağılım Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo-5 Öğretmenlerin MEB Program Geliştirme Seminerlerine Katılma Durumları Değişkenine Göre Dağılımı

MEB Program Geliştirme Seminerlerine Katılma Durumu	Frekans (N)	Yüzde (%)
Tamamen Katıldım	12	3,7
Kısmen Katıldım	2	0,6
Hiç Katılmadım	307	95,6
Toplam	321	100,0

Tablo 4 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğretmenlerin; %3,7’si tamamen katıldım, %0,6’sı kısmen katıldım, %95,6’sı hiç katılmadım diyenler oluşmaktadır.

IV.1.1.2. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular

Bu bölümde; öğretmenlerin cinsiyet değişkenlerine göre, “İçeriğin Düzenlemesinin Kazanımlara Etkisi” ile “İçeriğin Sağlayacağı Kazanımlar” hakkındaki görüşleri arasında farklılıkların olup olmadığına yönelik bulguları içermektedir.

Tablo-6 Öğretmenlerin “Kullanılan Kavramlar Sınıf Düzeyine Uygundur” ile İlgili Görüşlerini Cinsiyetler Arası Farklılıklarla Test Etmek İçin Yapılan t-Testi Sonuçları

Soru3. Kullanılan kavramlar sınıf düzeyine uygundur.	N	X	Ss	T	Sd	P
Erkek	173	3,06	,8393	,699	319	,026
Bayan	148	3,00	,7514			

Tablo 6 incelediğinde; “Kullanılan kavramlar sınıf düzeyine uygundur” ile ilgili olarak öğretmenlerin cinsiyetlerine göre yapılan t-testi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Bulgulara göre erkek öğretmenler, bayan öğretmenlere göre buradaki değişkenlere daha fazla katılmışlardır.

Tablo-7 Öğretmenlerin “Metinlerde, Karmaşık ve Uzun Cümleler Kullanılmıştır” ile İlgili Görüşlerine İlişkin Cinsiyetler Arası Farklılığı Test Etmek İçin Yapılan t -Testi Sonuçları

Soru5. Metinlerde, karmaşık ve uzun cümleler kullanılmıştır.	N	X	Ss	T	Sd	P
Erkek	173	1,84	,800	-1,608	318,58	,001
Bayan	148	1,98	,709			

Tablo 7 incelediğinde; “Metinlerde, karmaşık ve uzun cümleler kullanılmıştır” ile ilgili olarak öğretmenlerin Görüşlerine İlişkin Cinsiyetler Arası Farklılığı Test Etmek İçin Yapılan t -Testi Sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir. Bulgulara göre bayan öğretmenler, erkek öğretmenlere göre buradaki değişkenlere daha fazla katılmışlardır.

Tablo-8 Öğretmenlerin “Kazanımlar Somuttan-Soyuta, Basitten-Karmaşığa, Yakından-Uzağa Şeklinde Sıralanmıştır” ile İlgili Görüşlerine İlişkin Cinsiyetler Arası Farklılığı Test Etmek İçin Yapılan t -Testi Sonuçları

Soru7. Kazanımlar somuttan-soyuta, basitten-karmaşığa, yakından-uzağa şeklinde sıralanmıştır.	N	X	Ss	T	Sd	P
Erkek	173	3,46	,7112	-2,320	310,61	,000
Bayan	148	3,62	,5138			

Tablo 8 incelediğinde; “Kazanımlar somuttan-soyuta, basitten-karmaşığa, yakından-uzağa şeklinde sıralanmıştır” ile ilgili olarak öğretmenlerin cinsiyetlerine göre yapılan t-testi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Bulgulara göre bayan öğretmenler, erkek öğretmenlere göre buradaki değişkenlere daha fazla katılmışlardır.

Tablo-9 Öğretmenlerin “Kazanımlar Diğer Derslerle Bağlantılı Olarak Ele Alınmıştır” ile İlgili Görüşlerine İlişkin Cinsiyetler Arası Farklılığı Test Etmek İçin Yapılan t -Testi Sonuçları

Soru8. Kazanımlar diğer derslerle bağlantılı olarak ele alınmıştır.	N	X	Ss	T	Sd	P
Erkek	173	3,61	,5759	-2,780	314,80	,000
Bayan	148	3,77	,4379			

Tablo 9 incelediğinde; “Kazanımlar diğer derslerle bağlantılı olarak ele alınmıştır” ile ilgili olarak öğretmenlerin cinsiyetlerine göre yapılan t-testi sonucunda; $p > 0,05$ düzeyinde manidar bir ilişki yoktur.

Bulgulara göre bayan öğretmenler, erkek öğretmenlere göre buradaki değişkenlere daha fazla katılmışlardır.

Tablo-10 Öğretmenlerin “Okuma parçaları sayı itibariyle yeterlidir” ile İlgili Görüşlerine İlişkin Cinsiyetler Arası Farklılığı Test Etmek İçin Yapılan t -Testi Sonuçları

Soru9. Okuma parçaları sayı itibariyle yeterlidir.	N	X	Ss	T	Sd	P
Erkek	173	2,17	,7731	-2,483	308,28	,049
Bayan	148	2,39	,7965			

Tablo 10 incelediğinde; “Okuma parçaları sayı itibariyle yeterlidir” ile ilgili olarak öğretmenlerin cinsiyetlerine göre yapılan t-testi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Bulgulara göre bayan öğretmenler, erkek öğretmenlere göre buradaki değişkenlere daha fazla katılmışlardır.

Tablo-11 Öğretmenlerin “Noktalama işaretleri yerli yerinde kullanılmıştır” ile İlgili Görüşlerine İlişkin Cinsiyetler Arası Farklılığı Test Etmek İçin Yapılan t -Testi Sonuçları

Soru2. Noktalama işaretleri yerli yerinde kullanılmıştır.	N	X	Ss	T	Sd	P
Erkek	173	3,50	,5351	-1,813	316,09	,021
Bayan	148	3,60	,5035			

Tablo 11 incelediğinde; “Noktalama işaretleri yerli yerinde kullanılmıştır” ile ilgili olarak öğretmenlerin cinsiyetlerine göre yapılan t-testi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Bulgulara göre bayan öğretmenler, erkek öğretmenlere göre buradaki değişkenlere daha fazla katılmışlardır.

Tablo-12 Öğretmenlerin “Kazanımlar Bir Birinin Ön Koşulu Olacak Şekilde Sıralanmıştır” ile İlgili Görüşlerine İlişkin Cinsiyetler Arası Farklılığı Test Etmek İçin Yapılan t -Testi Sonuçları

Soru7. Kazanımlar bir birinin ön koşulu olacak şekilde sıralanmıştır.	N	X	Ss	T	Sd	P
Erkek	173	3,40	,7458	-,446	318,99	,031
Bayan	148	3,43	,6413			

Tablo 12 incelediğinde; “Kazanımlar bir birinin ön koşulu olacak şekilde sıralanmıştır” ile ilgili olarak öğretmenlerin cinsiyetlerine göre yapılan t-testi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Bulgulara göre bayan öğretmenler, erkek öğretmenlere göre buradaki değişkenlere daha fazla katılmışlardır.

Tablo-13 Öğretmenlerin “Metinler, Anlatım Tarzı İtibariyle Anlaşılır ve Açık Bir Dille Yazılmıştır” ile İlgili Görüşlerine İlişkin Cinsiyetler Arası Farklılığı Test Etmek İçin Yapılan t -Testi Sonuçları

Soru12. Metinler, anlatım tarzı itibariyle anlaşılır ve açık bir dille yazılmıştır.	N	X	Ss	T	Sd	P
Erkek	173	2,91	,8342	-2,498	317,04	,001
Bayan	148	3,12	,6589			

Tablo 13 incelediğinde; “Metinler, anlatım tarzı itibariyle anlaşılır ve açık bir dille yazılmıştır” ile ilgili olarak öğretmenlerin cinsiyetlerine göre yapılan t-testi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Bulgulara göre bayan öğretmenler, erkek öğretmenlere göre buradaki değişkenlere daha fazla katılmışlardır.

Tablo-14 Öğretmenlerin “Öğrencilerin, Kendilerini Tanıma ve Tanıtılma Duygularını Yönetebilme Becerilerini Geliştirmektedir” ile İlgili Görüşlerine İlişkin Cinsiyetler Arası Farklılığı Test Etmek İçin Yapılan t -Testi Sonuçları

Soru21. Öğrencilerin, kendilerini tanıma ve tanıtılma duygularını yönetebilme becerilerini geliştirmektedir.	N	X	Ss	T	Sd	P
Erkek	173	3,27	,8236	-,233	319,00	,039
Bayan	148	3,29	,7043			

Tablo 14 incelediğinde; “Öğrencilerin, kendilerini tanıma ve tanıtılma duygularını yönetebilme becerilerini geliştirmektedir” ile ilgili olarak öğretmenlerin cinsiyetlerine göre yapılan t-testi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir. Bulgulara göre bayan öğretmenler, erkek öğretmenlere göre buradaki değişkenlere daha fazla katılmışlardır.

Tablo-15 Öğretmenlerin “Ders Kitabının İçeriği, Kazanımların Tamamını Kapsamaktadır” ile İlgili Görüşlerine İlişkin Cinsiyetler Arası Farklılığı Test Etmek İçin Yapılan t -Testi Sonuçları

Soru28. Ders kitabının içeriği, kazanımların tamamını kapsamaktadır.	N	X	Ss	T	Sd	P
Erkek	173	3,56	,5531	-1,840	318,00	,003
Bayan	148	3,66	,5002			

Tablo 15 incelediğinde; “Ders kitabının içeriği, kazanımların tamamını kapsamaktadır” ile ilgili olarak öğretmenlerin cinsiyetlerine göre yapılan t-testi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir. Bulgulara göre bayan öğretmenler, erkek öğretmenlere göre buradaki değişkenlere daha fazla katılmışlardır.

Tablo-16 Öğretmenlerin “Soyut Kavramlar Seviyesi, Öğrencilerin Bilişsel Gelişim Düzeyine Uygundur” ile İlgili Görüşlerine İlişkin Cinsiyetler Arası Farklılığı Test Etmek İçin Yapılan t -Testi Sonuçları

Soru35. Soyut kavramlar seviyesi, öğrencilerin bilişsel gelişim düzeyine uygundur.	N	X	Ss	T	Sd	P
Erkek	173	3,22	,8566	1,071	319	,008
Bayan	148	3,12	,7494			

Tablo 16 incelediğinde; “Soyut kavramlar seviyesi, öğrencilerin bilişsel gelişim düzeyine uygundur” ile ilgili olarak öğretmenlerin cinsiyetlerine göre yapılan t-testi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Bulgulara göre erkek öğretmenler, bayan öğretmenlere göre buradaki değişkene daha fazla katılmışlardır.

Tablo-17 Öğretmenlerin “Kazanımlar, Öğrencilerin Belli Ahlaki Ayrımları (Güzel-Çirkin Vb.) Yapabilecekleri Biçimde Ele Alınmıştır” ile İlgili Görüşlerine İlişkin Cinsiyetler Arası Farklılığı Test Etmek İçin Yapılan t -Testi Sonuçları

Soru37. Kazanımlar, öğrencilerin belli ahlaki ayrımları (güzel-çirkin vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır.	N	X	Ss	T	Sd	P
Erkek	173	3,41	,6196	-3,626	317,56	,001
Bayan	148	3,64	,4950			

Tablo 17 incelediğinde; “Kazanımlar, öğrencilerin belli ahlaki ayrımları (güzel-çirkin vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır” ile ilgili olarak öğretmenlerin cinsiyetlerine göre yapılan t-testi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Bulgulara göre bayan öğretmenler, erkek öğretmenlere göre buradaki değişkenlere daha fazla katılmışlardır.

IV.1.1.3. Öğretmenlerin Eğitim Durumu Değişkenlerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde öğretmenlerin eğitim durumu değişkenlerine göre, “İçeriğin Düzenlenmesinin Kazanımlara Etkisi” ile “İçeriğin Sağlayacağı Kazanımlar” hakkındaki görüşleri arasında farklılıkların olup olmadığına ilişkin bulguları içermektedir.

Tablo-18 Öğretmenlerin “Kullanılan Kavramlar Sınıf Düzeyine Uygundur” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumu Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru3. Kullanılan kavramlar sınıf düzeyine uygundur	Gruplar Arası	16,134	2	8,067	13,621	,000
	Gruplar İçi	188,339	318	,592		
	Toplam	204,474	320			
Değişkenlerin Düzeylere Göre Dağılımı						
Eğitim Yüksek Okulu	Eğitim Fakültesi (Lisans)		Yüksek Lisans			
X	X		X			
2,58	3,14		2,52			

Tablo 18 incelediğinde; “Kullanılan kavramlar sınıf düzeyine uygundur ” ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşlerine ilişkin eğitim durumları arası farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Lisans mezunu öğretmenler ($X=3,14$) diğer okul mezunu öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevaplar vererek katılmışlardır.

Tablo-19 Öğretmenlerin “Kazanımlar Somuttan-Soyuta, Basitten-Karmaşığa, Yakından-Uzağa Şeklinde Sıralanmıştır” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumları Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru7. Kazanımlar somuttan-soyuta, basitte-karmaşığa, yakıda-uzağa şeklde sıralanmıştır	Gruplar Arası	4,741	2	2,370	6,123	,002
	Gruplar İçi	123,097	318	,387		
	Toplam	127,838	320			
Değişkenlerin Düzeylere Göre Dağılımı						
Eğitim Yüksek Okulu	Eğitim Fakültesi (Lisans)		Yüksek Lisans			
X	X		X			
3,87	3,48		3,68			

Tablo 19 incelediğinde; “Kazanımlar somuttan-soyuta, basitten-karmaşığa, yakında-uzağa şeklinde sıralanmıştır” ile ilgili olarak, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, eğitim durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Eğitim Yüksek Okulu mezunu öğretmenler ($X=3,87$) diğer okul mezunu öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir..

Tablo-20 Öğretmenlerin “Kazanımlar Diğer Derslerle Bağlantılı Olarak Ele Alınmıştır” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumları Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru8 Kazanımlar diğer derslerle bağlantılı olarak ele alınmıştır	Gruplar Arası	4,057	2	2,029	7,757	,001
	Gruplar İçi	83,164	318	,262		
	Toplam	87,221	320			
Değişkenlerin Düzeylere Göre Dağılımı						
	Eğitim Yüksek Okulu	Eğitim Fakültesi (Lisans)		Yüksek Lisans		
	X	X		X		
	3,90	3,63		3,96		

Tablo 20 incelediğinde; “Kazanımlar diğer derslerle bağlantılı olarak ele alınmıştır” ile ilgili olarak, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, eğitim durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Yüksek Lisans mezunu öğretmenler ($X=3,96$) diğer okul mezunu öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir..

Tablo-21 Öğretmenlerin “Okuma Parçaları Sayı İtibariyle Yeterlidir” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumları Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru9. Okuma parçaları sayı itibariyle yeterlidir	Gruplar Arası	15,336	2	7,668	13,214	,000
	Gruplar İçi	184,539	318	,580		
	Toplam	199,875	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
Eğitim Yüksek Okulu		Eğitim Fakültesi(Lisans)		Yüksek Lisans		
X		X		X		
1,87		2,37		1,72		

Tablo 21 incelediğinde; “Okuma parçaları sayı itibariyle yeterlidir” ile ilgili olarak, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, eğitim durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Eğitim Fakültesi (Lisans) mezunu öğretmenler ($X=2,37$) diğer okul mezunu öğretmenlere göre, bu görüşe Katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-22 Öğretmenlerin “Kazanımlar Sebep-sonuç ilişkisi içinde verilmiştir” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumları Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru10.Kazanımlar Sebep-sonuç ilişkisi içinde verilmiştir.	Gruplar Arası	8,934	2	4,467	9,317	,000
	Gruplar İçi	152,474	318	,479		
	Toplam	161,408	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
Eğitim Yüksek Okulu		Eğitim Fakültesi(Lisans)		Yüksek Lisans		
X		X		X		
2,67		2,96		3,21		

Tablo 22 incelediğinde; “Kazanımlar sebep-sonuç ilişkisi içinde verilmiştir” ile ilgili olarak, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, eğitim durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Yüksek Lisans mezunu öğretmenler ($X=3,21$) diğer okul mezunu öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-23 Öğretmenlerin “Kazanımlar, Milli Duyguları Geliştirici, Atatürk İlke ve İnkılaplarını Kavratıcı Yönde Hazırlamıştır” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumları Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

Soru11.Kazanımlar,	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
milli duyguları geliştirici, Atatürk ilke ve inkılaplarını kavratıcı yönde hazırlamıştır.	Gruplar Arası	7,763	2	3,881	5,340	,005
	Gruplar İçi	231,116	318	,727		
	Toplam	238,879	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
Eğitim Yüksek Okulu		Eğitim Fakültesi(Lisans)		Yüksek Lisans		
X		X		X		
2,83		3,24		2,84		

Tablo 23 incelediğinde; “Kazanımlar, milli duyguları geliştirici, Atatürk ilke ve inkılaplarını kavratıcı yönde hazırlamıştır” ile ilgili olarak, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, eğitim durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Yüksek Lisans mezunu öğretmenler ($X=3,24$) diğer okul mezunu öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-24 Öğretmenlerin “Ders Kitabının İçeriği, Bilgi İtibari İle Kazanımlarla Tutarlı” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumları Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru2. Ders kitabının içeriği, bilgi itibari ile kazanımlarla tutarlı	Gruplar Arası	2,247	2	1,124	4,196	,016
	Gruplar İçi	85,154	318	,268		
	Toplam	87,402	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
Eğitim Yüksek Okulu		Eğitim Fakültesi(Lisans)		Yüksek Lisans		
X		X		X		
3,41		3,58		3,32		

Tablo 24 incelediğinde; “Ders kitabının içeriği, bilgi itibari ile kazanımlarla tutarlı” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, eğitim durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Eğitim Fakültesi (Lisans) mezunu öğretmenler ($X=3,58$) diğer okul mezunu öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-25 Öğretmenlerin “Kazanımlar İlgi Çekici Anlatımlarla (Anekdöt, Şiir, Öykü, Fıkra vb.) Zenginleştirilmiştir” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumları Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru4. Kazanımlar İlgi çekici anlatımlarla (anekdot, Şiir, öykü, fıkra vb.) zenginleştirilmiştir.	Gruplar Arası	9,082	2	4,541	5,923	,003
	Gruplar İçi	243,803	318	,767		
	Toplam	252,885	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
Eğitim Yüksek Okulu		Eğitim Fakültesi(Lisans)		Yüksek Lisans		
X		X		X		
2,83		2,29		2,56		

Tablo 25 incelediğinde; “Kazanımlar ilgi çekici anlatımlarla (anekdot, Şiir, öykü, fıkra vb.) zenginleştirilmiştir” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, eğitim durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Eğitim Yüksek Okulu mezunu öğretmenler ($X=2,83$) diğer okul mezunu öğretmenlere göre, bu görüşe Katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-26 Öğretmenlerin “Kazanımlar Öğrencilerin Sosyalleşmesini Sağlayacak Nitelikte Düzenlenmiştir” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumları Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru9. Kazanımlar öğrencilerin sosyalleşmesini sağlayacak nitelikte düzenlenmiştir.	Gruplar Arası	3,643	2	1,821	3,184	,043
	Gruplar İçi	181,915	318	,572		
	Toplam	185,558	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
	Eğitim Yüksek Okulu	Eğitim Fakültesi(Lisans)		Yüksek Lisans		
	X	X		X		
	3,38	3,20		3,56		

Tablo 26 incelediğinde; “Kazanımlar öğrencilerin sosyalleşmesini sağlayacak nitelikte düzenlenmiştir” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, eğitim durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Yüksek Lisans mezunu öğretmenler ($X=3,56$) diğer okul mezunu öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-27 Öğretmenlerin “Metinler, Anlatım Tarzı İtibari ile Anlaşılır ve Açık Bir Dille Yazılmıştır.” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumları Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru12. Metinler, anlatım tarzı itibari ile anlaşılır ve açık bir dille yazılmıştır.	Gruplar Arası	4,304	2	2,152	3,747	,025
	Gruplar İçi	182,668	318	,574		
	Toplam	186,972	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
Eğitim Yüksek Okulu		Eğitim Fakültesi(Lisans)		Yüksek Lisans		
X		X		X		
2,83		3,06		2,68		

Tablo 27 incelediğinde; “Metinler, anlatım tarzı itibari ile anlaşılır ve açık bir dille yazılmıştır” ile ilgili olarak, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, eğitim durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Eğitim fakültesi (Lisans) mezunu öğretmenler ($X=3,06$) diğer okul mezunu öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-28 Öğretmenlerin “Okuma Parçaları Empati Geliştirmeye Yöneliktir” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumları Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru14. Okuma parçaları empati geliştirmeye yöneliktir.	Gruplar Arası	9,626	2	4,813	7,328	,001
	Gruplar İçi	208,848	318	,657		
	Toplam	218,474	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
Eğitim Yüksek Okulu		Eğitim Fakültesi (Lisans)		Yüksek Lisans		
X		X		X		
2,41		2,78		2,24		

Tablo 28 incelediğinde; “Okuma parçaları empati geliştirmeye yöneliktir” ile ilgili olarak, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, eğitim durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Eğitim fakültesi (Lisans) mezunu öğretmenler ($X=2,78$) diğer okul mezunu öğretmenlere göre, bu görüşe Katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-29 Öğretmenlerin “Kazanımlar, Öğrencilerin Soru Sorma, Gözlem Yapma ve Tahminde Bulunma Becerilerini Geliştirmektedir” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumları Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru23. Soru sorma, gözlem yapma ve tahminde bulunma becerilerini geliştirmektedir.	Gruplar Arası	17,524	2	8,762	17,622	,000
	Gruplar İçi	158,109	318	,497		
	Toplam	175,632	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
Eğitim Yüksek Okulu		Eğitim Fakültesi(Lisans)		Yüksek Lisans		
X		X		X		
2,87		3,39		2,68		

Tablo 29 incelediğinde; “Kazanımlar, öğrencilerin soru sorma, gözlem yapma ve tahminde bulunma becerilerini geliştirmektedir” ile ilgili olarak, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, eğitim durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Eğitim fakültesi (Lisans) mezunu öğretmenler ($X=3,39$) diğer okul mezunu öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-30 Öğretmenlerin “Kazanımlar, Bilinçli Bir Tüketici ve Çevre Bilincine Sahip Bireyler Olmalarını Sağlamaktadır” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumları Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru24. Kazanımlar, bilinçli bir tüketici ve çevre bilincine sahip bireyler olmalarını sağlamaktadır.	Gruplar Arası	34,837	2	17,419	27,141	,000
	Gruplar İçi	204,085	318	,642		
	Toplam	238,922	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
Eğitim Yüksek Okulu		Eğitim Fakültesi(Lisans)		Yüksek Lisans		
X		X		X		
2,25		3,13		2,28		

Tablo 30 incelediğinde; “Kazanımlar, bilinçli bir tüketici ve çevre bilincine sahip bireyler olmalarını sağlamaktadır” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, eğitim durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Eğitim fakültesi (Lisans) mezunu öğretmenler ($X=3,13$) diğer okul mezunu öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-31 Öğretmenlerin “Sağlık bilgisi yeterliliğini ve güvenlik kurallarına uyma becerilerini geliştirmektedir” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumları Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru26. Sağlık bilgisi yeterliliğini ve güvenlik kurallarına uyma becerilerini geliştirmektedir.	Gruplar Arası	9,650	2	4,825	6,487	,002
	Gruplar İçi	236,506	318	,744		
	Toplam	246,156	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
	Eğitim Yüksek Okulu	Eğitim Fakültesi(Lisans)		Yüksek Lisans		
	X	X		X		
	2,09	2,59		2,20		

Tablo 31 incelediğinde; “Sağlık bilgisi yeterliliğini ve güvenlik kurallarına uyma becerilerini geliştirmektedir” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, eğitim durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Eğitim fakültesi (Lisans) mezunu öğretmenler ($X=2,59$) diğer okul mezunu öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-32 Öğretmenlerin “Ders Kitabının İçeriği, Kazanımların Tamamını Kapsamaktadır” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumları Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru28. Ders kitabının içeriği, kazanımların tamamını kapsamaktadır.	Gruplar Arası	1,592	2	,796	2,853	,059
	Gruplar İçi	88,732	318	,279		
	Toplam	90,324	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
Eğitim Yüksek Okulu		Eğitim Fakültesi(Lisans)		Yüksek Lisans		
X		X		X		
3,41		3,64		3,52		

Tablo 32 incelediğinde; “Ders kitabının içeriği, kazanımların tamamını kapsamaktadır” ile ilgili olarak, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, eğitim durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Eğitim fakültesi (Lisans) mezunu öğretmenler ($X=3,64$) diğer okul mezunu öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-33 Öğretmenlerin “Güncel Yaşamla Hayat Bilgisi Kazanımları Arasındaki İlişki İçerikte Dikkate Alınmıştır” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumları Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru31. Güncel yaşamla Hayat Bilgisi dersinin kazanımları arasındaki ilişki içerikte dikkate alınmıştır.	Gruplar Arası	5,430	2	2,715	10,617	,000
	Gruplar İçi	81,324	318	,256		
	Toplam	86,754	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
	Eğitim Yüksek Okulu	Eğitim Fakültesi(Lisans)		Yüksek Lisans		
	X	X		X		
	3,32	3,66		3,32		

Tablo 33 incelendiğinde; “Güncel yaşamla Hayat Bilgisi dersinin kazanımları arasındaki ilişki içerikte dikkate alınmıştır” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, eğitim durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Eğitim fakültesi (Lisans) mezunu öğretmenler ($X=3,66$) diğer okul mezunu öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-34 Öğretmenlerin “Soyut Kavramlar Seviyesi, Öğrencilerin Bilişsel Gelişim Düzeyine Uygundur” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumları Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru35. Soyut kavramlar seviyesi, öğrencilerin bilişsel gelişim düzeyine uygundur.	Gruplar Arası	34,825	2	17,413	31,697	,000
	Gruplar İçi	174,695	318	,549		
	Toplam	209,520	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
Eğitim Yüksek Okulu		Eğitim Fakültesi(Lisans)		Yüksek Lisans		
X		X		X		
2,45		3,33		2,48		

Tablo 34 incelediğinde; “Soyut kavramlar seviyesi, öğrencilerin bilişsel gelişim düzeyine uygundur” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, eğitim durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Eğitim fakültesi (Lisans) mezunu öğretmenler ($X=3,33$) diğer okul mezunu öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-35 Öğretmenlerin “Soyut Kavramlar Seviyesi, Öğrencilerin Bilişsel Gelişim Düzeyine Uygundur” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumları Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru36. Cümle yapısı Öğretim ilkelerine uygun olarak düzenlenmiştir.	Gruplar Arası	3,683	2	1,842	7,045	,001
	Gruplar İçi	83,127	318	,261		
	Toplam	86,810	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
Eğitim Yüksek Okulu		Eğitim Fakültesi(Lisans)		Yüksek Lisans		
X		X		X		
3,29		3,61		3,40		

Tablo 35 incelediğinde; “Cümle yapısı öğretim ilkelerine uygun olarak düzenlenmiştir” ile ilgili olarak, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, eğitim durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Eğitim fakültesi (Lisans) mezunu öğretmenler ($X=3,61$) diğer okul mezunu öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-36 Öğretmenlerin “Kazanımlarda, öğrencilerin belli ahlaki ayrımları (güzel-çirkin vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır” ile İlgili Görüşlerini Eğitim Durumları Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru37. Kazanımlarda, öğrencilerin belli ahlaki ayrımları (güzel-çirkin vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır.	Gruplar Arası	3,329	2	1,664	5,149	,006
	Gruplar İçi	102,790	318	,323		
	Toplam	106,118	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
	Eğitim Yüksek Okulu	Eğitim Fakültesi(Lisans)		Yüksek Lisans		
	X	X		X		
	3,25	3,56		3,36		

Tablo 36 incelediğinde; “Kazanımlarda, öğrencilerin belli ahlaki ayrımları (güzel-çirkin vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, eğitim durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Eğitim fakültesi (Lisans) mezunu öğretmenler ($X=3,56$) diğer okul mezunu öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

IV.1.1.4. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenlerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde; öğretmenlerin mesleki kıdem durumu değişkenlerine göre, “İçeriğin Düzenlemesinin Kazanımlara Etkisi” ile “İçeriğin Sağlayacağı Kazanımlar” hakkındaki görüşleri arasında farklılıkların olup olmadığına ilişkin bulguları içermektedir.

Tablo-37 Öğretmenlerin “Konu İle İlgili Terim ve Kavramlar Yeterlidir.” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru2. Konu ile ilgili terim ve kavramlar yeterlidir.	Gruplar Arası	13,040	3	4,347	6,919	,000
	Gruplar İçi	199,129	317	,628		
	Toplam	212,168	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
0-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16 ve üstü			
X	X	X	X			
2,58	2,64	3,05	2,64			

Tablo 37 incelediğinde; “Konu ile ilgili terim ve kavramlar yeterlidir” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, mesleki kıdem durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Mesleki kıdemi 11-15 yıl arası olan öğretmenler ($X=3,05$) diğer mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-38 Öğretmenlerin “Kullanılan Kavramlar Sınıf Düzeyine Uygundur” ile İlgili Görüşlerin Mesleki Kıdem Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru3. Kullanılan kavramlar sınıf düzeyine uygundur.	Gruplar Arası	7,496	3	2,499	4,021	,008
	Gruplar İçi	196,977	317	,621		
	Toplam	204,474	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
	0-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16 ve üstü		
	X	X	X	X		
	3,14	3,09	3,06	2,58		

Tablo 38 incelediğinde; “Kullanılan kavramlar sınıf düzeyine uygundur” ile ilgili olarak, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, mesleki kıdem durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Mesleki kıdemi 0-5 yıl arası olan öğretmenler ($X=3,14$) diğer mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-39 Öğretmenlerin “Kazanımlar Somuttan-Soyuta, Basitten-Karmaşığa, Yakından-Uzağa Şeklinde Sıralanmıştır” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

Soru7. Kazanımlar	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
somuttan-soyuta, basitten-karmaşığa, yakından-uzağa şeklinde sıralanmıştır.	Gruplar Arası	4,559	3	1,520	3,908	,009
	Gruplar İçi	123,279	317	,389		
	Toplam	127,838	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
	0-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16 ve üstü		
	X	X	X	X		
	3,46	3,45	3,56	3,87		

Tablo 39 incelediğinde; “Kazanımlar somuttan-soyuta, basitten-karmaşığa, yakından-uzağa şeklinde sıralanmıştır” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, mesleki kıdem durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Mesleki kıdemi 16 ve üstü yıl olan öğretmenler ($X=3,87$) diğer mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-40 Öğretmenlerin “Kazanımlar Diğer Derslerle Bağlantılı Olarak Ele Alınmıştır” İle İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru8. Kazanımlar diğer derslerle bağlantılı olarak ele alınmıştır.	Gruplar Arası	2,620	3	,873	3,272	,021
	Gruplar İçi	84,602	317	,267		
	Toplam	87,221	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
	0-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16 ve üstü		
	X	X	X	X		
	3,78	3,60	3,68	3,90		

Tablo 40 incelediğinde; “Kazanımlar diğer derslerle bağlantılı olarak ele alınmıştır” ile ilgili olarak, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, mesleki kıdem durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Mesleki kıdemi 16 ve üstü yıl olan öğretmenler ($X=3,90$) diğer mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-41 Öğretmenlerin “Okuma Parçaları Sayı İtibariyle Yeterlidir” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru9. Okuma parçaları sayı itibariyle yeterlidir.	Gruplar Arası	5,786	3	1,929	3,150	,025
	Gruplar İçi	194,090	317	,612		
	Toplam	199,875	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
	0-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16 ve üstü		
	X	X	X	X		
	2,34	2,33	2,28	1,87		

Tablo 41 incelediğinde; “Okuma parçaları sayı itibariyle yeterlidir” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, mesleki kıdem durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Mesleki kıdemi 0-5 yıl arası olan öğretmenler ($X=2,34$) diğer mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre, bu görüşe Katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-42 Öğretmenlerin “Kazanımlar Sebep-Sonuç İlişkisi İçinde Verilmiştir” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru10. Kazanımlar Sebep-sonuç ilişkisi içinde verilmiştir.	Gruplar Arası	8,975	3	2,992	6,222	,000
	Gruplar İçi	152,433	317	,481		
	Toplam	161,408	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
	0-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16 ve üstü		
	X	X	X	X		
	3,34	3,12	3,21	2,67		

Tablo 42 incelediğinde; “Kazanımlar sebep-sonuç ilişkisi içinde verilmiştir” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, mesleki kıdem durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Mesleki kıdemi 0-5 yıl arası olan öğretmenler ($X=3,34$) diğer mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-43 Öğretmenlerin “Kazanımlar, Milli Duyguları Geliştirici, Atatürk İlke ve İnkılaplarını Kavraticı Yönde Hazırlamıştır” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

Soru11. Kazanımlar, Milli duyguları geliştirici, Atatürk ilke ve inkılaplarını kavraticı yönde hazırlamıştır.	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
	Gruplar Arası	15,829	3	5,276	7,499	,000
	Gruplar İçi	223,050	317	,704		
	Toplam	238,879	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
0-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16 ve üstü			
X	X	X	X			
3,65	3,23	3,03	2,83			

Tablo 43 incelediğinde; “Kazanımlar, milli duyguları geliştirici, Atatürk ilke ve inkılaplarını kavraticı yönde hazırlamıştır” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, mesleki kıdem durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Mesleki kıdemi 0-5 yıl arası olan öğretmenler ($X=3,65$) diğer mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-44 Öğretmenlerin “Ders Kitabının İçeriği, Bilgi İtibariyle Kazanımlarla Tutarlıdır” İle İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru1. Ders kitabının içeriği, bilgi itibariyle kazanımlarla tutarlıdır.	Gruplar Arası	2,813	3	,938	2,767	,042
	Gruplar İçi	107,436	317	,339		
	Toplam	110,249	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
	0-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16 ve üstü		
	X	X	X	X		
	3,58	3,39	3,58	3,54		

Tablo 44 incelediğinde; “Ders kitabının içeriği, bilgi itibariyle kazanımlarla tutarlıdır” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, mesleki kıdem durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Mesleki kıdemi 0-5 yıl ile 11-15 yıl arası olan öğretmenler ($X=3,58$) diğer mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-45 Öğretmenlerin “Yardımcı Unsurlar (Resim, Şekil ve Fotoğraflar) Konu ve Metinlerle Tutarlıdır” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru3. Yardımcı unsurlar(resim, şekil ve fotoğraflar) konu ve metinlerle tutarlıdır.	Gruplar Arası	9,355	3	3,118	6,842	,000
	Gruplar İçi	144,483	317	,456		
	Toplam	153,838	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
	0-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16 ve üstü		
	X	X	X	X		
	3,63	3,10	3,14	3,25		

Tablo 45 incelediğinde; “Yardımcı unsurlar (resim, şekil ve fotoğraflar) konu ve metinlerle tutarlıdır” ile ilgili soru hakkında , öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, mesleki kıdem durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Mesleki kıdemi 0-5 yıl arası olan öğretmenler ($X=3,63$) diğer mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-46 Öğretmenlerin “Kazanımlar İlgili Çekici Anlatımlarla (Anekdot, Şiir, Öykü, Fıkra Vb.) Zenginleştirilmiştir” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru4. Kazanımlar İlgili çekici anlatımlarla (anekdot, Şiir, öykü, fıkra vb.) Zenginleştirilmiştir.	Gruplar Arası	18,860	3	6,287	8,516	,000
	Gruplar İçi	234,025	317	,738		
	Toplam	252,885	320			
	Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım					
	0-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16 ve üstü		
	X	X	X	X		
	2,80	2,21	2,26	2,83		

Tablo 46 incelediğinde; “Kazanımlar ilgi çekici anlatımlarla (anekdot, Şiir, öykü, fıkra vb.) zenginleştirilmiştir” ile ilgili olarak, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, mesleki kıdem durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Mesleki kıdemi 16 ve üstü yıl olan öğretmenler ($X=2,83$) diğer mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre, bu görüşe Katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-47 Öğretmenlerin “Metinlerde, Gereksiz Yere Tekrarlanan Cümle ve Sözcükler Kullanılmıştır” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru5. Metinlerde, gereksiz yere tekrarlanan cümle ve sözcükler kullanılmıştır.	Gruplar Arası	4,478	3	1,493	4,441	,004
	Gruplar İçi	106,538	317	,336		
	Toplam	111,016	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
	0-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16 ve üstü		
	X	X	X	X		
	2,12	1,89	1,75	1,93		

Tablo 47 incelediğinde; “Metinlerde, gereksiz yere tekrarlanan cümle ve sözcükler kullanılmıştır” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, mesleki kıdem durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Mesleki kıdemi 0-5 yıl arası olan öğretmenler ($X=2,12$) diğer mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre, bu görüşe Katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-48 Öğretmenlerin “Okuma Parçaları Empati Geliştirmeye Yöneliktir” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru14. Okuma parçaları empati geliştirmeye yöneliktir.	Gruplar Arası	9,952	3	3,317	5,043	,002
	Gruplar İçi	208,521	317	,658		
	Toplam	218,474	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
	0-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16 ve üstü		
	X	X	X	X		
	3,00	2,57	2,82	2,41		

Tablo 48 incelediğinde; “Okuma parçaları empati geliştirmeye yöneliktir” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, mesleki kıdem durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Mesleki kıdemi 0-5 yıl arası olan öğretmenler ($X=3,00$) diğer mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-49 Öğretmenlerin “Etik Davranma ve Hoşgörülü Olma Becerilerini Geliştirmektedir” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru20. Etik davranma ve hoşgörülü olma becerilerini geliştirmektedir.	Gruplar Arası	5,013	3	1,671	3,249	,022
	Gruplar İçi	163,049	317	,514		
	Toplam	168,062	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
	0-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16 ve üstü		
	X	X	X	X		
	3,56	3,21	3,16	3,29		

Tablo 49 incelediğinde; “Etik davranma ve hoşgörülü olma becerilerini geliştirmektedir” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, mesleki kıdem durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Mesleki kıdemi 0-5 yıl arası olan öğretmenler ($X=3,56$) diğer mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-50 Öğretmenlerin “Soru Sorma, Gözlem Yapma ve Tahminde Bulunma Becerilerini Geliştirmektedir” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru23. Soru sorma, gözlem yapma ve tahminde bulunma becerilerini geliştirmektedir.	Gruplar Arası	6,158	3	2,053	3,839	,010
	Gruplar İçi	169,475	317	,535		
	Toplam	175,632	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
	0-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16 ve üstü		
	X	X	X	X		
	3,36	3,30	3,35	2,87		

Tablo 50 incelediğinde; “Soru sorma, gözlem yapma ve tahminde bulunma becerilerini geliştirmektedir” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, mesleki kıdem durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Mesleki kıdemi 0-5 yıl arası olan öğretmenler ($X=3,36$) diğer mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-51 Öğretmenlerin “Kazanımlar, Bilinçli Bir Tüketici ve Çevre Bilincine Sahip Bireyler Olmalarını Sağlamaktadır” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru24. Kazanımlar, bilinçli bir tüketici ve çevre bilincine sahip bireyler olmalarını sağlamaktadır.	Gruplar Arası	20,912	3	6,971	10,136	,000
	Gruplar İçi	218,010	317	,688		
	Toplam	238,922	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
	0-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16 ve üstü		
	X	X	X	X		
	3,24	3,09	2,95	2,25		

Tablo 51 incelediğinde; “Kazanımlar, bilinçli bir tüketici ve çevre bilincine sahip bireyler olmalarını sağlamaktadır” ile ilgili olarak, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, mesleki kıdem durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Mesleki kıdemi 0-5 yıl arası olan öğretmenler ($X=3,24$) diğer mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-52 Öğretmenlerin “Sağlık Bilgisi Yeterliliğini ve Güvenlik Kurallarına Uyma Becerilerini Geliştirmektedir” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru26. Sağlık bilgisi yeterliliğini ve güvenlik kurallarına uyma becerilerini geliştirmektedir.	Gruplar Arası	6,259	3	2,086	2,757	,042
	Gruplar İçi	239,897	317	,757		
	Toplam	246,156	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
	0-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16 ve üstü		
	X	X	X	X		
	2,58	2,53	2,58	2,09		

Tablo 52 incelediğinde; “Sağlık bilgisi yeterliliğini ve güvenlik kurallarına uyma becerilerini geliştirmektedir” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, mesleki kıdem durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Mesleki kıdemi 0-5 yıl ile 11-15 yıl arası olan öğretmenler ($X=2,58$) diğer mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre, bu görüşe Katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-53 Öğretmenlerin “Ders Kitabının İçeriği, Kazanımların Tamamını Kapsamaktadır” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru28. Ders kitabının içeriği, kazanımların tamamını kapsamaktadır.	Gruplar Arası	2,252	3	,751	2,702	,046
	Gruplar İçi	88,072	317	,278		
	Toplam	90,324	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
	0-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16 ve üstü		
	X	X	X	X		
	3,63	3,57	3,69	3,41		

Tablo 53 incelediğinde; “Ders kitabının içeriği, kazanımların tamamını kapsamaktadır” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, mesleki kıdem durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Mesleki kıdemi 11-15 yıl arası olan öğretmenler ($X=3,69$) diğer mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-54 Öğretmenlerin “Güncel Yaşamla Hayat Bilgisi Dersinin Kazanımları Arasındaki İlişki İçerikte Dikkate Alınmıştır” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru31. Güncel yaşamla Hayat Bilgisi dersinin kazanımları arasındaki ilişki içerikte dikkate alınmıştır.	Gruplar Arası	3,210	3	1,070	4,060	,007
	Gruplar İçi	83,544	317	,264		
	Toplam	86,754	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
	0-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16 ve üstü		
	X	X	X	X		
	3,70	3,59	3,65	3,32		

Tablo 54 incelediğinde; “Güncel yaşamla, Hayat Bilgisi dersinin kazanımları arasındaki ilişki içerikte dikkate alınmıştır” ile ilgili olarak, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, mesleki kıdem durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Mesleki kıdemi 0-5 yıl arası olan öğretmenler ($X=3,70$) diğer mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-55 Öğretmenlerin “Metinler, Okuma Kolaylığı Yönünden, Cümlelerdeki Kelime Sayısı ve Uzunluğu Bakımından Uygundur” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

Soru33. Metinler, okuma kolaylığı yönünden, cümlelerdeki kelime sayısı ve uzunluğu bakımından uygundur.	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
	Gruplar Arası	15,360	3	5,120	8,985	,000
	Gruplar İçi	180,646	317	,570		
	Toplam	196,006	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
0-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16 ve üstü			
X	X	X	X			
3,78	3,23	3,08	3,09			

Tablo 55 incelediğinde; “Metinler, okuma kolaylığı yönünden, cümlelerdeki kelime sayısı ve uzunluğu bakımından uygundur” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, mesleki kıdem durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Mesleki kıdemi 0-5 yıl arası olan öğretmenler ($X=3,78$) diğer mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-56 Öğretmenlerin “Kazanımlarda, Öğrencilerin Belli Ahlaki Ayrımları (İyi, Kötü vb.) Yapabilecekleri Biçimde Ele Alınmıştır” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru34. Kazanımlarda, öğrencilerin belli ahlaki ayrımları (iyi, kötü vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır.	Gruplar Arası	4,566	3	1,522	3,892	,009
	Gruplar İçi	123,964	317	,391		
	Toplam	128,530	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
	0-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16 ve üstü		
	X	X	X	X		
	3,68	3,39	3,43	3,19		

Tablo 56 incelediğinde; “Kazanımlarda, öğrencilerin belli ahlaki ayrımları (iyi, kötü vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, mesleki kıdem durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Mesleki kıdemi 0-5 yıl arası olan öğretmenler ($X=3,68$) diğer mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-57 Öğretmenlerin “Soyut Kavramlar Seviyesi, Öğrencilerin Bilişsel Gelişim Düzeyine Uygundur” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru35. Soyut kavramlar seviyesi, öğrencilerin bilişsel gelişim düzeyine uygundur.	Gruplar Arası	19,451	3	6,484	10,813	,000
	Gruplar İçi	190,070	317	,600		
	Toplam	209,520	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
	0-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16 ve üstü		
	X	X	X	X		
	3,14	3,32	3,22	2,45		

Tablo 57 incelediğinde; “Soyut kavramlar seviyesi, öğrencilerin bilişsel gelişim düzeyine uygundur” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, mesleki kıdem durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Mesleki kıdemi 6-10 yıl arası olan öğretmenler ($X=3,32$) diğer mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-58 Öğretmenlerin “Cümle Yapısı Öğretim İlkelerine Uygun Olarak Düzenlenmiştir” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru36. Cümle yapısı Öğretim ilkelerine uygun olarak düzenlenmiştir.	Gruplar Arası	2,653	3	,884	3,330	,020
	Gruplar İçi	84,157	317	,265		
	Toplam	86,810	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılım						
	0-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16 ve üstü		
	X	X	X	X		
	3,60	3,58	3,60	3,29		

Tablo 58 incelediğinde; “Cümle yapısı öğretim ilkelerine uygun olarak düzenlenmiştir” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, mesleki kıdem durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Mesleki kıdemi 0-5 yıl ile 11-15 yıl arası olan öğretmenler ($X=3,60$) diğer mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-59 Öğretmenlerin “Kazanımlarda, öğrencilerin belli ahlaki ayrımları (güzel-çirkin vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır” ile İlgili Görüşlerini Mesleki Kıdem Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru37. Kazanımlarda, öğrencilerin belli ahlaki ayrımları (güzel-çirkin vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır.	Gruplar Arası	6,209	3	2,070	6,567	,000
	Gruplar İçi	99,909	317	,315		
	Toplam	106,118	320			
Değişkenlerin Düzeylerine Göre Dağılımı						
	0-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16 ve üstü		
	X	X	X	X		
	3,82	3,51	3,48	3,25		

Tablo 59 incelendiğinde; “Kazanımlarda, öğrencilerin belli ahlaki ayrımları (güzel-çirkin vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır” ile ilgili olarak, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, mesleki kıdem durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Mesleki kıdemi 0-5 yıl arası olan öğretmenler ($X=3,82$) diğer mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

IV.1.1.5. Öğretmenlerin Meslekleri ile İlgili Yayınları Takip Etme Durumları Değişkenine İlişkin Bulgular

Bu bölümde öğretmenlerin meslekleri ile ilgili yayınları takip etme durumu değişkenlerine göre, “İçeriğin Düzenlemesinin Kazanımlara Etkisi” ile “İçeriğin Sağlayacağı Kazanımlar” hakkındaki görüşleri arasında farklılıkların olup olmadığına ilişkin bulguları içermektedir.

Tablo-60 Öğretmenlerin “Kullanılan Kavramlar Sınıf Düzeyine Uygundur” ile İlgili Görüşlerin Meslekleri ile İlgili Yayınları Takip Etme Durumları Değişkenleri Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru3. Kullanılan kavramlar sınıf düzeyine uygundur.	Gruplar Arası	4,409	2	2,205	3,504	,031
	Gruplar İçi	200,064	318	,629		
	Toplam	204,474	320			
Değişkenlerin Düzeylere Göre Dağılımı						
Sürekli Takip Ediyorum		Kısmen Takip Ediyorum		Hiç Takip Etmiyorum		
X		X		X		
2,83		3,10		3,09		

Tablo 60 incelediğinde; “Kullanılan kavramlar sınıf düzeyine uygundur” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, meslekleri ile ilgili yayınları takip etme durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Meslekleri ile ilgili yayınları kısmen takip ediyorum diyen öğretmenler ($X=3,10$) diğer öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-61 Öğretmenlerin “Kazanımlar, Diğer Derslerle Bağlantılı Olarak Ele Alınmıştır” İle İlgili Görüşlerini, Meslekleri ile İlgili Yayınları Takip Etme Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru8. Kazanımlar, diğer derslerle bağlantılı olarak ele alınmıştır.	Gruplar Arası	4,675	2	2,338	9,005	,000
	Gruplar İçi	82,546	318	,260		
	Toplam	87,221	320			
Değişkenlerin Düzeylere Göre Dağılımı						
	Sürekli Takip Ediyorum	Kısmen Takip Ediyorum	Hiç Takip Etmiyorum			
	X	X	X			
	3,88	3,61	3,81			

Tablo 61 incelediğinde; “Kazanımlar, diğer derslerle bağlantılı olarak ele alınmıştır” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, meslekleri ile ilgili yayınları takip etme durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Meslekleri ile ilgili yayınları sürekli takip ediyorum diyen öğretmenler ($X=3,88$) diğer öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-62 Öğretmenlerin “Okuma Parçaları Sayı İtibariyle Yeterlidir” ile İlgili Görüşlerini Meslekleri ile İlgili Yayınları Takip Etme Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru9. Okuma parçaları sayı itibariyle yeterlidir.	Gruplar Arası	4,608	2	2,304	3,752	,025
	Gruplar İçi	195,267	318	,614		
	Toplam	199,875	320			
Değişkenlerin Düzeylere Göre Dağılımı						
Sürekli Takip Ediyorum		Kısmen Takip Ediyorum		Hiç Takip Etmiyorum		
X		X		X		
2,07		2,32		2,54		

Tablo 62 incelediğinde; “Okuma parçaları sayı itibariyle yeterlidir” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, meslekleri ile ilgili yayınları takip etme durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Meslekleri ile ilgili yayınları hiç takip etmiyorum diyen öğretmenler ($X=2,54$) diğer öğretmenlere göre, bu görüşe Katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-63 Öğretmenlerin “Kazanımlar, Milli Duyguları Geliştirici, Atatürk İlke ve İnkılaplarını Kavratıcı Yönde Hazırlamıştır” ile İlgili Görüşlerini, Meslekleri ile İlgili Yayınları Takip Etme Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru11. Kazanımlar, Milli duyguları geliştirici, Atatürk ilke ve inkılaplarını kavratıcı yönde hazırlamıştır.	Gruplar Arası	5,693	2	2,847	3,882	,022
	Gruplar İçi	233,185	318	,733		
	Toplam	238,879	320			
Değişkenlerin Düzeylere Göre Dağılımı						
Sürekli Takip Ediyorum		Kısmen Takip Ediyorum		Hiç Takip Etmeyorum		
X		X		X		
3,30		3,10		3,72		

Tablo 63 incelediğinde; “Kazanımlar, milli duyguları geliştirici, Atatürk ilke ve inkılaplarını kavratıcı yönde hazırlamıştır” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, meslekleri ile ilgili yayınları takip etme durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Meslekleri ile ilgili yayınları hiç takip etmiyorum diyen öğretmenler ($X=3,72$) diğer öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-64 Öğretmenlerin “Yardımcı Unsurlar (Resim, Şekil ve Fotoğraflar) Konu ve Metinlerle Tutarlıdır” ile İlgili Görüşlerini, Meslekleri ile İlgili Yayınları Takip Etme Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru3. Yardımcı unsurlar(resim, şekil ve fotoğraflar) konu ve metinlerle tutarlıdır.	Gruplar Arası	3,481	2	1,741	3,682	,026
	Gruplar İçi	150,357	318	,473		
	Toplam	153,838	320			
Değişkenlerin Düzeylere Göre Dağılımı						
Sürekli Takip Ediyorum		Kısmen Takip Ediyorum		Hiç Takip Etmiyorum		
X		X		X		
3,37		3,13		3,27		

Tablo 64 incelediğinde; “Yardımcı unsurlar (resim, şekil ve fotoğraflar) konu ve metinlerle tutarlıdır” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, meslekleri ile ilgili yayınları takip etme durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Meslekleri ile ilgili yayınları sürekli takip ediyorum diyen öğretmenler ($X=3,37$) diğer öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-65 Öğretmenlerin “Kazanımlar İlgili Çekici Anlatımlarla (Anekdot, Şiir, Öykü, Fıkra Vb.) Zenginleştirilmiştir” ile İlgili Görüşlerini, Meslekleri ile İlgili Yayınları Takip Etme Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru4. Kazanımlar İlgili çekici anlatımlarla (anekdot, Şiir, öykü, fıkra vb.) Zenginleştirilmiştir.	Gruplar Arası	13,874	2	6,937	9,229	,000
	Gruplar İçi	239,011	318	,752		
	Toplam	252,885	320			
Değişkenlerin Düzeylere Göre Dağılımı						
Sürekli Takip Ediyorum		Kısmen Takip Ediyorum		Hiç Takip Etmiyorum		
X		X		X		
2,64		2,24		3,00		

Tablo 65 incelediğinde; “Kazanımlar ilgi çekici anlatımlarla (anekdot, Şiir, öykü, fıkra vb.) zenginleştirilmiştir” ile ilgili olarak, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, meslekleri ile ilgili yayınları takip etme durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Meslekleri ile ilgili yayınları hiç takip etmiyorum diyen öğretmenler ($X=3,00$) diğer öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-66 Öğretmenlerin “Metinlerde, Gereksiz Yere Tekrarlanan Cümle ve Sözcükler Kullanılmıştır” ile İlgili Görüşlerini, Meslekleri ile İlgili Yayınları Takip Etme Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru5. Metinlerde, gereksiz yere tekrarlanan cümle ve sözcükler kullanılmıştır.	Gruplar Arası	6,647	2	3,323	10,126	,000
	Gruplar İçi	104,369	318	,328		
	Toplam	111,016	320			
Değişkenlerin Düzeylere Göre Dağılımı						
Sürekli Takip Ediyorum		Kısmen Takip Ediyorum		Hiç Takip Etmiyorum		
X		X		X		
2,05		1,79		2,36		

Tablo 66 incelediğinde; “Metinlerde, gereksiz yere tekrarlanan cümle ve sözcükler kullanılmıştır” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, meslekleri ile ilgili yayınları takip etme durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Meslekleri ile ilgili yayınları hiç takip etmiyorum diyen öğretmenler ($X=2,36$) diğer öğretmenlere göre, bu görüşe Katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-67 Öğretmenlerin “Kazanımlarda, öğrencilerin belli işlevsel ayrımları (yararlı-zararlı vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır” ile İlgili Görüşlerini, Meslekleri ile İlgili Yayınları Takip Etme Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru16. Kazanımlarda, öğrencilerin belli işlevsel ayrımları (yararlı-zararlı vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır.	Gruplar Arası	4,207	2	2,103	5,414	,005
	Gruplar İçi	123,556	318	,389		
	Toplam	127,736	320			
Değişkenlerin Düzeylere Göre Dağılımı						
Sürekli Takip Ediyorum		Kısmen Takip Ediyorum		Hiç Takip Etmiyorum		
X		X		X		
3,64		3,38		3,63		

Tablo 67 incelediğinde; “Kazanımlarda, öğrencilerin belli işlevsel ayrımları (yararlı-zararlı vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır” ile ilgili olarak, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, meslekleri ile ilgili yayınları takip etme durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Meslekleri ile ilgili yayınları sürekli takip ediyorum diyen öğretmenler ($X=3,64$) diğer öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-68 Öğretmenlerin “Etik Davranma ve Hoşgörülü Olma Becerilerini Geliştirmektedir” ile İlgili Görüşlerini, Meslekleri ile İlgili Yayınları Takip Etme Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru20. Etik davranma ve hoşgörülü olma becerilerini geliştirmektedir.	Gruplar Arası	3,504	2	1,752	3,386	,035
	Gruplar İçi	164,558	318	,517		
	Toplam	168,062	320			
Değişkenlerin Düzeylere Göre Dağılımı						
Sürekli Takip Ediyorum	Kısmen Takip Ediyorum		Hiç Takip Etmiyorum			
X	X		X			
3,39	3,18		3,54			

Tablo 68 incelediğinde; “Etik davranma ve hoşgörülü olma becerilerini geliştirmektedir” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, meslekleri ile ilgili yayınları takip etme durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Meslekleri ile ilgili yayınları hiç takip etmiyorum diyen öğretmenler ($X=3,54$) diğer öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-69 Öğretmenlerin “Soyut Kavramlar Seviyesi, Öğrencilerin Bilişsel Gelişim Düzeyine Uygundur” ile İlgili Görüşlerini, Meslekleri ile İlgili Yayınları Takip Etme Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru35. Soyut kavramlar seviyesi, öğrencilerin bilişsel gelişim düzeyine uygundur.	Gruplar Arası	7,249	2	3,624	5,698	,004
	Gruplar İçi	202,272	318	,636		
	Toplam	209,520	320			
Değişkenlerin Düzeylere Göre Dağılımı						
	Sürekli Takip Ediyorum	Kısmen Takip Ediyorum	Hiç Takip Etmiyorum			
	X	X	X			
	2,92	3,27	3,09			

Tablo 69 incelediğinde; “Soyut kavramlar seviyesi, öğrencilerin bilişsel gelişim düzeyine uygundur” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, meslekleri ile ilgili yayınları takip etme durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Meslekleri ile ilgili yayınları kısmen takip ediyorum diyen öğretmenler ($X=3,27$) diğer öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-70 Öğretmenlerin “Kazanımlarda, öğrencilerin belli ahlaki ayrımları (güzel-çirkin vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır” ile İlgili Görüşlerini, Meslekleri ile İlgili Yayınları Takip Etme Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru37. Kazanımlarda, öğrencilerin belli ahlaki ayrımları (güzel-çirkin vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır.	Gruplar Arası	2,552	2	1,276	3,918	,021
	Gruplar İçi	103,566	318	,326		
	Toplam	106,118	320			
Değişkenlerin Düzeylere Göre Dağılımı						
	Sürekli Takip Ediyorum	Kısmen Takip Ediyorum		Hiç Takip Etmiyorum		
	X	X		X		
	3,59	3,47		3,90		

Tablo 70 incelediğinde; “Kazanımlarda, öğrencilerin belli ahlaki ayrımları (güzel-çirkin vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır” ile ilgili olarak, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, meslekleri ile ilgili yayınları takip etme durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

Meslekleri ile ilgili yayınları hiç takip etmiyorum diyen öğretmenler ($X=3,90$) diğer öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

IV.1.1.6. Öğretmenlerin MEB Program Geliştirme Seminerlerine Katılma Durumları Değişkenine İlişkin Bulgular

Bu bölümde öğretmenlerin MEB program geliştirme seminerlerine katılma durumu değişkenlerine göre, “İçeriğin Düzenlemesinin Kazanımlara Etkisi” ile “İçeriğin Sağlayacağı Kazanımlar” hakkındaki görüşleri arasında farklılıkların olup olmadığına ilişkin bulguları bulunmaktadır.

Tablo-71 Öğretmenlerin “Kullanılan Kavramlar Sınıf Düzeyine Uygundur” ile İlgili Görüşlerin MEB Program Geliştirme Seminerlerine Katılma Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru3. Kullanılan kavramlar sınıf düzeyine uygundur.	Gruplar Arası	5,493	2	2,747	4,390	,013
	Gruplar İçi	198,980	318	,626		
	Toplam	204,474	320			
Değişkenlerin Düzeylere Göre Dağılımı						
Kısmen Katıldım		Tamamen		Hiç Katılmadım		
X		X		X		
2,41		2,50		3,06		

Tablo 71 incelediğinde; “Kullanılan kavramlar sınıf düzeyine uygundur” ile ilgili olarak, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, MEB program geliştirme seminerlerine katılma durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

MEB program geliştirme seminerlerine hiç katılmadım diyen öğretmenler ($X=3,06$) diğer öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-72 Öğretmenlerin “Metinler, Öğrencide Okuma İsteği Uyandırmaktadır” ile İlgili Görüşlerini MEB Program Geliştirme Seminerlerine Katılma Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru11. Metinler, Öğrencide okuma isteği uyandırmaktadır	Gruplar Arası	5,875	2	2,938	3,811	,023
	Gruplar İçi	245,084	318	,771		
	Toplam	250,960	320			
Değişkenlerin Düzeylere Göre Dağılımı						
	Kısmen Katıldım	Tamamen		Hiç Katılmadım		
	X	X		X		
	1,91	2,50		2,62		

Tablo 72 incelediğinde; “Metinler, Öğrencide okuma isteği uyandırmaktadır” ile ilgili olarak, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, MEB program geliştirme seminerlerine katılma durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

MEB program geliştirme seminerlerine hiç katılmadım diyen öğretmenler ($X=3,62$) diğer öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-73 Öğretmenlerin “Kazanımlar, Bilinçli Bir Tüketici ve Çevre Bilincine Sahip Bireyler Olmalarını Sağlamaktadır” ile İlgili Görüşlerini MEB Program Geliştirme Seminerlerine Katılma Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru24. Kazanımlar, bilinçli bir tüketici ve çevre bilincine sahip bireyler olmalarını sağlamaktadır.	Gruplar Arası	14,769	2	7,385	10,476	,000
	Gruplar İçi	224,153	318	,705		
	Toplam	238,922	320			
Değişkenlerin Düzeylere Göre Dağılımı						
	Kısmen Katıldım	Tamamen		Hiç Katılmadım		
	X	X		X		
	1,91	2,50		3,02		

Tablo 73 incelediğinde; “Kazanımlar, bilinçli bir tüketici ve çevre bilincine sahip bireyler olmalarını sağlamaktadır” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, MEB program geliştirme seminerlerine katılma durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

MEB program geliştirme seminerlerine hiç katılmadım diyen öğretmenler ($X=3,02$) diğer öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum düzeyinde cevap vermişlerdir.

Tablo-74 Öğretmenlerin “Sağlık Bilgisi Yeterliliğini ve Güvenlik Kurallarına Uyma Becerilerini Geliştirmektedir” ile İlgili Görüşlerini MEB Program Geliştirme Seminerlerine Katılma Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplam ı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru26. Sağlık bilgisi yeterliliğini ve güvenlik kurallarına uyma becerilerini geliştirmektedir.	Gruplar Arası	6,424	2	3,212	4,261	,015
	Gruplar İçi	239,732	318	,754		
	Toplam	246,156	320			
	Değişkenlerin Düzeylere Göre Dağılımı					
	Kısmen Katıldım	Tamamen		Hiç Katılmadım		
	X	X		X		
	1,83	2,00		2,54		

Tablo 74 incelediğinde; “Sağlık bilgisi yeterliliğini ve güvenlik kurallarına uyma becerilerini geliştirmektedir” ile ilgili soru hakkında, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, MEB program geliştirme seminerlerine katılma durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

MEB program geliştirme seminerlerine hiç katılmadım diyen öğretmenler ($X=2,54$) diğer öğretmenlere göre, bu görüşe Katılmıyorum düzeyinde cevap vermişlerdir.

Tablo-75 Öğretmenlerin “Soyut Kavramlar Seviyesi, Öğrencilerin Bilişsel Gelişim Düzeyine Uygundur” ile İlgili Görüşlerini MEB Program Geliştirme Seminerlerine Katılma Durumları Değişkeni Arasındaki Farklılıkları Test Etmek İçin Yapılan Varyans Analizi Sonuçları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Soru35. Soyut kavramlar seviyesi, öğrencilerin bilişsel gelişim düzeyine uygundur.	Gruplar Arası	7,366	2	3,683	5,793	,003
	Gruplar İçi	202,154	318	,636		
	Toplam	209,520	320			
Değişkenlerin Düzeylere Göre Dağılımı						
	Kısmen Katıldım	Tamamen		Hiç Katılmadım		
	X	X		X		
	2,41	3,00		3,21		

Tablo 75 incelendiğinde; “Soyut kavramlar seviyesi, öğrencilerin bilişsel gelişim düzeyine uygundur” ile ilgili olarak, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerlendirmeleri, MEB program geliştirme seminerlerine katılma durumları ile arasındaki farklılığı test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda; $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir.

MEB program geliştirme seminerlerine hiç katılmadım diyen öğretmenler ($X=3,21$) diğer öğretmenlere göre, bu görüşe Çoğunlukla Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

IV.1.1.7. Öğretmenlerin İçeriğin Düzenlenmesinin Kazanımlara Etkisine İlişkin Sorulara Verdikleri Cevapların Dağılımı

Tablo-76 Öğretmenlerin “İçeriğin Düzenlenmesinin Kazanımlara Etkisi” İlişkin Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımlı Sorulara Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Bağımlı Sorular		Cinsiyet	N	X	Ss
1	Kazanımlar, öğrencileri yakın çevresini izlemesine yöneltecek biçimde verilmiştir.	Erkek	173	3,34	,62
		Bayan	148	3,43	,58
2	Konu ile ilgili terim ve kavramlar yeterlidir.	Erkek	173	2,65	,79
		Bayan	148	2,93	,81
3	Kullanılan kavramlar sınıf düzeyine uygundur.	Erkek	173	3,06	,83
		Bayan	148	3,00	,75
4	İçerikte verilen kazanımlar Hayat Bilgisi programına göre düzenlenmiştir.	Erkek	173	3,43	,60
		Bayan	148	3,56	,53
5	Metinlerde, karmaşık ve uzun cümleler kullanılmıştır.	Erkek	173	1,84	,80
		Bayan	148	1,98	,70
6	Okuma parçaları resim ve şekillerle ilgi çekici hale getirilmiştir.	Erkek	173	2,75	,85
		Bayan	148	3,10	,79
7	Kazanımlar somuttan-soyuta, basitten-karmaşığa, yakından-uzaya şeklinde sıralanmıştır.	Erkek	173	3,46	,71
		Bayan	148	3,62	,51
8	Kazanımlar diğer derslerle bağlantılı olarak ele alınmıştır.	Erkek	173	3,61	,57
		Bayan	148	3,77	,43
9	Okuma parçaları sayı itibariyle yeterlidir.	Erkek	173	2,17	,77
		Bayan	148	2,39	,79
10	Kazanımlar sebep-sonuç ilişkisi içinde verilmiştir.	Erkek	173	3,17	,73
		Bayan	148	3,10	,67
11	Kazanımlar, milli duyguları geliştirici, Atatürk ilke ve inkılaplarını kavratıcı yönde hazırlanmıştır.	Erkek	173	3,12	,85
		Bayan	148	3,24	,86
12	Bölüm toplamında yeterlilik	Erkek	173	2,95	,73
		Bayan	148	3,09	,66

Tablo 76 de görüldüğü gibi erkek öğretmenler “İçeriği Düzenlenmesinin Kazanımlara Etkisi” ilişkin en olumlu görüşlerini; (X=3,61) Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde “Kazanımlar diğer derslerle bağlantılı olarak ele alınmıştır”, (X=3,46) Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde “Kazanımlar, somuttan-soyuta, basitten-karmaşığa, yakından-uzağa şeklinde sıralanmıştır” , (X=3,43) Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde “İçerikte verilen kazanımlar Hayat Bilgisi programına göre düzenlenmiştir”, (X=3,34) Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde “Kazanımlar, öğrencileri yakın çevresini izlemesine yöneltecek biçimde verilmiştir”, (X=3,17) Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde “Kazanımlar, sebep-sonuç ilişkisi içinde verilmiştir”, (X=3,12) Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde “Kazanımlar, milli duyguları geliştirici, Atatürk ilke ve inkılaplarını kavratıcı yönde hazırlanmıştır” sorularına verdikleri cevaplarda belirtmişlerdir.

Erkek öğretmenlerin “İçeriğin Düzenlenmesinin Kazanımlara Etkisi” ilişkin en olumsuz görüşlerini; (X=1,84) Hiç katılmıyorum düzeyinde “Metinlerde, karmaşık ve uzun cümleler kullanılmıştır” sorusuna verdikleri cevapla belirtilmişlerdir.

Tablo 76 de görüldüğü gibi bayan öğretmenler “İçeriği Düzenlenmesinin Kazanımlara Etkisi” ilişkin en olumlu görüşlerini; (X=3,77) Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde “Kazanımlar diğer derslerle bağlantılı olarak ele alınmıştır”, (X=3,62) Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde “Kazanımlar somuttan-soyuta, basitten-karmaşığa, yakında-uzağa şekilde sıralanmıştır”, (X=3,56) Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde “İçerikte verilen kazanımlar Hayat Bilgisi programına göre düzenlenmiştir”, (X=3,43) Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde “Kazanımlar, öğrencileri yakın çevresini izlemesine yöneltecek biçimde verilmiştir” sorularına verdikleri cevaplarda belirtmişlerdir.

Bayan öğretmenlerin “İçeriğin Düzenlenmesinin Kazanımlara Etkisi” ilişkin en olumsuz görüşlerini; (X=1,98) Hiç katılmıyorum düzeyinde “Metinlerde, karmaşık ve uzun cümleler kullanılmıştır” sorusuna verdikleri cevapla belirtilmişlerdir.

IV.1.1.8. Öğretmenlerin İçeriğin Sağlayacağı Kazanımlara İlişkin Sorulara Verdikleri Cevapların Dağılımı

Tablo-77 Öğretmenlerin “İçeriğin Sağlayacağı Kazanımlar” İlişkin Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımlı Sorulara Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Bağımlı Sorular		Cinsiyet	N	X	Ss
1	Ders kitabının içeriği, bilgi itibariyle kazanımlarla tutarlıdır.	Erkek	173	3,47	,61
		Bayan	148	3,53	,55
2	Noktalama işaretleri yerli yerinde kullanılmıştır.	Erkek	173	3,50	,53
		Bayan	148	3,60	,50
3	Yardımcı unsurlar (resim, şekil ve fotoğraf) konu ve metinlerle tutarlıdır.	Erkek	173	3,09	,77
		Bayan	148	3,33	,56
4	Kazanımlar ilgi çekici anlatımlarla (anekdot, şiir öykü, fıkra vb.) zenginleştirilmiştir.	Erkek	173	2,20	,92
		Bayan	148	2,56	,80
5	Metinlerde. Gereksiz yere tekrarlanan cümle ve sözcükler kullanılmıştır.	Erkek	173	1,87	,61
		Bayan	148	1,87	,55
6	Pekiştireçler nitelik ve nicelik yönünde yeterlidir.	Erkek	173	2,54	,79
		Bayan	148	2,58	,86
7	Kazanımlar birbirinin ön koşulu olacak şekilde sıralanmıştır.	Erkek	173	3,40	,74
		Bayan	148	3,43	,64
8	Okuma parçaları anlatım itibariyle ilgi çekicidir.	Erkek	173	2,52	,85
		Bayan	148	2,76	,88
9	Kazanımlar öğrencilerin sosyalleşmesini sağlayacak nitelikte düzenlenmiştir.	Erkek	173	3,10	,80
		Bayan	148	3,41	,67
10	Kazanımlar, öğrencileri motivasyonunu sağlayacak etkinlik, yöntem ve tekniklerle desteklenmiştir.	Erkek	173	3,27	,69
		Bayan	148	3,34	,66
11	Metinler, öğrencide okuma isteği uyandırmaktadır.	Erkek	173	2,49	,89
		Bayan	148	2,72	,85
12	Metinler, anlatım tarzı itibariyle anlaşılır ve açık bir dille yazılmıştır.	Erkek	173	2,91	,83
		Bayan	148	3,12	,65

13	Kazanımlar, öğrencileri grupla çalışmaya yönlendirmektedir.	Erkek	173	3,36	,69
		Bayan	148	3,38	,63
14	Okuma parçaları empati geliştirmeye yöneliktir.	Erkek	173	2,52	,77
		Bayan	148	2,92	,83
15	Kazanımlar, öğrencileri bireysel çalışma yapmaya yönlendirmektedir.	Erkek	173	3,34	,70
		Bayan	148	3,41	,62
16	Kazanımlarda, öğrencileri belli işlevsel ayrımları (yararlı-zararlı vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır.	Erkek	173	3,43	,64
		Bayan	148	3,48	,62
17	Kazanımlar, öğrencilerin problem çözme ve karar verme yeteneğini geliştirecek niteliktedir.	Erkek	173	3,08	,87
		Bayan	148	3,08	,75
18	Paragraflar, öğrencilerin genelleme yapabilmelerini sağlayacak bir bütünlük içerisinde düzenlenmiştir.	Erkek	173	2,36	,73
		Bayan	148	2,84	,81
19	Kazanımlar, öğrencileri iletişim kurma becerilerini geliştirmektedir.	Erkek	173	3,23	,77
		Bayan	148	3,25	,65
20	Etik davranma ve hoşgörülü olma becerilerini geliştirmektedir.	Erkek	173	3,11	,78
		Bayan	148	3,40	,61
21	Öğrencilerin, kendilerini tanıma ve tanıtabilme, duygularını yönetebilme becerilerini geliştirmektedir.	Erkek	173	3,27	,82
		Bayan	148	3,29	,70
22	Kazanımlar, plan yapma, planlı çalışma becerilerini geliştirmektedir.	Erkek	173	3,11	,76
		Bayan	148	3,29	,67
23	Soru sorma, gözlem yapma ve tahminde bulunma becerilerini geliştirmektedir.	Erkek	173	3,28	,75
		Bayan	148	3,28	,72
24	Kazanımlar, bilinçli bir tüketici ve çevre bilincine sahip bireyler olmalarını sağlamaktadır.	Erkek	173	3,11	,90
		Bayan	148	2,83	,78
25	İçerik olarak, öğrencilerin özgün ve yeni fikirler ileri sürmelerini sağlayacak şekilde düzenlenmiştir.	Erkek	173	3,37	,72
		Bayan	148	3,50	,64
26	Sağlık bilgisi yeterliliğini ve güvenlik kurallarına uyma becerilerini geliştirmektedir.	Erkek	173	2,43	,87
		Bayan	148	2,60	,87
27	Kazanımlar, öğrencilerin sorumluluk bilinci ve görevi edinmesini sağlamaktadır.	Erkek	173	3,18	,75
		Bayan	148	3,35	,67

28	Ders kitabının içeriği, kazanımların tamamını kapsamaktadır.	Erkek	173	3,56	,55
		Bayan	148	3,66	,50
29	Kazanımların sıralanmasında öğrencilerin gelişim basamakları, ilgi, yetenek ve ihtiyaçları dikkate alınmıştır.	Erkek	173	3,50	,66
		Bayan	148	3,45	,71
30	Kullanılan dil sınıf düzeyine uygundur.	Erkek	173	3,15	,71
		Bayan	148	3,08	,73
31	Güncel yaşamla, Hayat Bilgisi kazanımları arasındaki ilişki içerikte dikkate alınmıştır.	Erkek	173	3,59	,50
		Bayan	148	3,61	,54
32	Kazanımlar, konu başında açık biçimde verilmiştir.	Erkek	173	3,01	,79
		Bayan	148	2,95	,84
33	Metinler, okuma kolaylığı yönünden, cümlelerdeki kelime sayısı ve uzunluğu bakımından uygundur.	Erkek	173	3,16	,81
		Bayan	148	3,32	,73
34	Kazanımlarda, öğrencilerin belli ahlaki ayrımları (iyi-kötü vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır.	Erkek	173	3,38	,63
		Bayan	148	3,47	,63
35	Soyut kavramlar seviyesi, öğrencilerin bilişsel gelişim düzeyine uygundur.	Erkek	173	3,22	,85
		Bayan	148	3,12	,74
36	Cümle yapısı, öğretim ilkelerine uygun olarak düzenlemiştir.	Erkek	173	3,53	,52
		Bayan	148	3,60	,51
37	Kazanımlarda, öğrencileri belli ahlaki ayrımları (güzel-çirkin vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır.	Erkek	173	3,41	,61
		Bayan	148	3,64	,49
38	Bölüm toplamında yeterlilik	Erkek	173	3,08	,73
		Bayan	148	3,19	,68

Tablo 77 da görüldüğü gibi erkek öğretmenler “İçeriği Sağlayacağı Kazanımlar” ilişkin en olumlu görüşlerini; (X=3,59) Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde “Güncel yaşamla, Hayat Bilgisi kazanımları arasındaki ilişki içerikte dikkate alınmıştır”, (X=3,56) Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde “Ders kitabının içeriği, kazanımları tamamını kapsamaktadır”, (X=3,53) Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde “Cümle yapısı, öğretim ilkelerine uygun olarak düzenlemiştir”, (X=3,50) Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde “Noktalama işaretleri yerli yerinde kullanılmıştır”, “Kazanımların sıralanmasında öğrencileri gelişim basamakları, ilgi, yetenek ve ihtiyaçlar dikkate alınmıştır”,

(X=3,47) Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde “Ders kitabının içeriği, bilgi itibariyle kazanımlarla tutarlıdır” sorularına verdikleri cevaplarla belirtmişlerdir.

Erkek öğretmenlerin “İçeriğin Düzenlemesinin Kazanımlara Etkisi” ilişkin en olumsuz görüşlerini; (X=1,87) Hiç katılmıyorum düzeyinde “Metinlerde, gereksiz yere tekrarlanan cümle ve sözcükler kullanılmıştır” sorusuna verdikleri cevapla belirtilmişlerdir.

Tablo 77 da görüldüğü gibi bayan öğretmenler “İçeriğin Sağlayacağı Kazanımlar” ilişkin en olumlu görüşlerini; (X=3,66) Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde “Ders kitabının içeriği, kazanımları tamamını kapsamaktadır”, (X=3,64) Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde “Kazanımlar, öğrencileri belli ahlaki ayrımları (güzel-çirkin vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır” , (X=3,61) Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde “Güncel yaşamla, Hayat Bilgisi kazanımları arasındaki ilişki içerikte dikkate alınmıştır”, (X=3,60) Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde “Cümle yapısı, öğretim ilkelerine uygun olarak düzenlemiştir”, “Noktalama işaretleri yerli yerinde kullanılmıştır”, (X=3,53) Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde “Ders kitabının içeriği, bilgi itibariyle kazanımlarla tutarlıdır”, (X=3,50) Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde “İçerik olarak öğrencilerin özgün ve yeni fikirleri ileri sürmelerini sağlayacak şekilde düzenlenmiştir”, (X=3,48) Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde “Kazanımlarda, öğrenciler belli işlevsel ayrımları (yararlı-zararlı vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır”, (X=3,47) Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde “Kazanımlarda, öğrencilerin belli ahlaki ayrımları (iyi-kötü vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır”, (X=3,45) Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde “Kazanımların sıralanmasında öğrencileri gelişim basamakları, ilgi, yetenek ve ihtiyaçlar dikkate alınmıştır”, (X=3,43) Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde “Kazanımlar birbirinin ön koşulu olacak şekilde sıralanmıştır”, (X=3,41) Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde “Kazanımlar öğrencilerin sosyalleşmesini sağlayacak nitelikte düzenlenmiştir”, “Kazanımlar, öğrencileri bireysel çalışma yapmaya yönlendirmektedir”, (X=3,40) Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde “Etik davranma ve hoşgörülü olma becerilerini geliştirmektedir”, (X=3,38) Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde “Kazanımlar, öğrencileri grupta çalışmaya yönlendirmektedir”, (X=3,35) Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde “Kazanımlar, öğrencilerin sorumluluk bilinci ve görevi edinmesini sağlamaktadır” sorularına verdikleri cevaplarda belirtmişlerdir.

Bayan öğretmenlerin “İçeriğin Sağlayacağı Kazanımlar” ilişkin en olumsuz görüşlerini; (X=1,87) Hiç katılmıyorum düzeyinde “Metinlerde, gereksiz yere tekrarlanan cümle ve sözcükler kullanılmıştır” sorusuna verdikleri cevapla belirtilmişlerdir.

IV.2. SONUÇLAR

Bu bölümde, öğretmen denekleri ile ilgili sonuçlar ile araştırma alt problemlerine göre sonuçlar verilmektedir.

IV.2.1. Öğretmen Denekler İle İlgili Sonuçlar

IV.2.1.1. Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Sonuçlar

1. Ankete katılan öğretmenleri cinsiyetleri bakımından Tablo 1'i incelendiğimizde, (%53,9) oranında erkek öğretmenler, (%46,1) oranında ise bayan öğretmenlerden oluştuğu görülmektedir.
2. Tablo 2 de Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun (%82,6) Eğitim Fakültesi (Lisans) mezunu olduğu, bunu (%9,7) Eğitim Yüksek Okulu mezunu öğretmenler ile (%7,8) Yüksek Lisans yapmış öğretmenlerin takip ettiği görülmektedir.
3. Yine Tablo 3 de görüldüğü gibi öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunu (%41,4) 6-10 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler ile (%36,1) 11-15 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerden oluştuğu, bunları (%12,8) 0-5 yıl ile (%9,7) 16 ve üstü yıl kıdeme sahip öğretmenlerin takip ettiği görülmektedir.
4. Tablo 4 de bulgulara göre, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu (%72) meslekleri ile ilgili yayınları kısmen takip ettikleri, bunu (%24,6) meslekleri ile ilgili yayınları sürekli takip eden öğretmenlerin oluşturduğu görülmektedir.
5. Tablo 5 de öğretmenlerin, MEB'nin program geliştirme seminerlerine katılma durumlarına bakıldığımızda, büyük bir çoğunluğunun (%95,6) hiç katılmadığını, bunu (%3,7) MEB'nin program geliştirme seminerlerine tamamen katıldım diyen öğretmenlerin takip ettiği görülmektedir.

IV.2.2. Araştırma Alt Problemlerine Göre Sonuçlar

Öğretmenlerin cinsiyetlerine ilişkin değişkenlerle, 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitapları içeriğinin programda belirtilen kazanımlarla tutarlı olma düzeyi bakımından değerlendirildiği, “Ders kitaplarının içeriği, bilgi itibariyle kazanımlarla tutarlıdır”, “Ders kitabının içeriği, kazanımların tamamını kapsamaktadır” sorulara en olumlu görüşleri Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde bayan öğretmenler vermişlerdir.

1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarında temaların ve kazanımların işlenmesinde, ilköğretim programında belirtilen ilke ve açıklamaları karşılama düzeyini belirlemeye yönelik sorulardan anlamlı düzeyde çıkanlara en olumlu görüşü, Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde bayan öğretmenler bildirmişlerdir.

1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarında yer alan kazanımlar, öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarını karşılama düzeyi bakımından yeterliliğinin değerlendirildiği, “Kazanımlar, öğrencileri yakın çevresini izlemesine yöneltecek biçimde verilmiştir”, “Kazanımlar öğrencilerin sosyalleşmesini sağlayacak nitelikte düzenlenmiştir”, “Kazanımlar, öğrencileri grupta çalışmaya yönlendirmektedir”, “Kazanımlar, öğrencileri bireysel çalışma yapmaya yönlendirmektedir”, “Kazanımlarda, öğrencileri belli işlevsel ayrımları (yararlı-zararlı vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır”, “Kazanımlar, öğrencilerin problem çözme ve karar verme yeteneğini geliştirecek niteliktedir”, “Kazanımlar, öğrencileri iletişim kurma becerilerini geliştirmektedir”, “Etik davranma ve hoşgörülü olma becerilerini geliştirmektedir”, “Öğrencilerin, kendilerini tanıma ve tanıtabilme, duygularını yönetebilme becerilerini geliştirmektedir”, “Kazanımlar, plan yapma, planlı çalışma becerilerini geliştirmektedir”, “Soru sorma, gözlem yapma ve tahminde bulunma becerilerini geliştirmektedir”, “İçerik olarak, öğrencilerin özgün ve yeni fikirler ileri sürmelerini sağlayacak şekilde düzenlenmiştir”, “Sağlık bilgisi yeterliliğini ve güvenlik kurallarına uyma becerilerini geliştirmektedir”, “Kazanımlar, öğrencilerin sorumluluk bilinci ve görevi edinmesini sağlamaktadır”, “Kazanımlarda, öğrencilerin belli ahlaki ayrımları (iyi-kötü vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır”, “Kazanımlarda, öğrencileri belli ahlaki ayrımları (güzel-çirkin vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır” sorularına

en olumlu görüşleri Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde bayan öğretmenler, “Kazanımlar, bilinçli bir tüketici ve çevre bilincine sahip bireyler olmalarını sağlamaktadır” sorusuna ise en olumlu görüşü Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde erkek öğretmenler cevap vermişlerdir.

1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitapları dil ve anlatım yönünden öğrenci düzeylerine uygun olma durumu bakımından yeterliliğinin değerlendirildiği, “Kullanılan kavramlar sınıf düzeyine uygundur”, “Kullanılan dil sınıf düzeyine uygundur”, “Soyut kavramlar seviyesi, öğrencilerin bilişsel gelişim düzeyine uygundur” sorularına en olumlu görüşü çoğunlukla katılıyorum düzeyinde erkek öğretmenler, “Okuma parçaları resim ve şekillerle ilgi çekici hale getirilmiştir”, “Noktalama işaretleri yerli yerinde kullanılmıştır”, “Yardımcı unsurlar (resim, şekil ve fotoğraflar) konu ve metinlerle tutarlıdır”, “Metinler, anlatım tarzı itibarıyla anlaşılır ve açık bir dille yazılmıştır”, “Metinler, okuma kolaylığı yönünden, cümlelerdeki kelime sayısı ve uzunluğu bakımından uygundur”, “Cümle yapısı, öğretim ilkelerine uygun olarak düzenlenmiştir” sorularına ise en olumlu görüşü çoğunlukla katılıyorum düzeyinde bayan öğretmenler cevap vermişlerdir.

Öğretmenlerin cinsiyet değişkenleri ile Hayat Bilgisi ders kitaplarının içerik yapısı bakımından düşünceleri arasındaki ilişkiyi Tablo 76 ve 77 de bölüm toplamalarına bakarak değerlendirildiğinde en olumlu görüşleri Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde bayan öğretmenlerin bildirdikleri görülmektedir.

Öğretmenlerin eğitim durumları değişkenleri ile 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarının içeriğinin programda belirtilen kazanımlarla tutarlı olma düzeyi bakımından değerlendirildiği ve anlamlı düzeyde çıkan, “Ders kitabının içeriği, kazanımların tamamını kapsamaktadır” sorusuna en olumlu görüşü Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde Eğitim Fakültesi (Lisans) mezunu öğretmenlerin bildirdikleri görülmektedir.

Öğretmenlerin eğitim durumları değişkenleri ile 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarında temaların ve kazanımların işlenmesinde, ilköğretim programında belirtilen ilke ve açıklamaları karşılama düzeyinin değerlendirildiği ve anlamlı düzeyde çıkan, “Kazanımlar somuttan-soyuta, basitten-karmaşığa, yakından-uzağa şeklinde sıralanmıştır”, “Kazanımlar diğer derslerle bağlantılı olarak ele alınmıştır”, “Kazanımlar sebep-sonuç ilişkisi içinde verilmiştir”, “Kazanımlar, milli duyguları geliştirici, Atatürk ilke ve inkılaplarını kavratıcı

yönde hazırlamıştır”, “Güncel yaşamla Hayat Bilgisi dersinin kazanımları arasındaki ilişki içerikte dikkate alınmıştır” sorularına en olumlu görüşü Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde Yüksek Lisans mezunu öğretmenlerin bildirdikleri görülmüştür.

Öğretmenlerin eğitim durumları değişkeleri ile 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitapları dil ve anlatım yönünden öğrenci düzeylerine uygun olma durumu bakımından yeterliliğinin değerlendirildiği ve anlamlı düzeyde çıkan, “Kullanılan kavramlar sınıf düzeyine uygundur”, “Okuma parçaları sayı itibariyle yeterlidir”, “Metinler, anlatım tarzı itibari ile anlaşılır ve açık bir dille yazılmıştır”, “Okuma parçaları empati geliştirmeye yöneliktir”, “Soyut kavramlar seviyesi, öğrencilerin bilişsel gelişim düzeyine uygundur”, “Cümle yapısı öğretim ilkelerine uygun olarak düzenlenmiştir” sorularına en olumlu görüşü Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde Eğitim Fakültesi (Lisans) mezunu öğretmenlerin bildirdikleri görülmektedir.

Öğretmenlerin eğitim durumları değişkeleri ile öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarını karşılama düzeyi bakımından yeterliliğinin değerlendirildiği ve anlamlı düzeyde çıkan, “Kazanımlar öğrencilerin sosyalleşmesini sağlayacak nitelikte düzenlenmiştir” sorusuna en olumlu görüşü Yüksek Lisans mezunu öğretmenlerin Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde verdikleri cevaplarla belirlenmiş, “Soru sorma, gözlem yapma ve tahminde bulunma becerilerini geliştirmektedir”, “Kazanımlar, bilinçli bir tüketici ve çevre bilincine sahip bireyler olmalarını sağlamaktadır”, “Sağlık bilgisi yeterliliğini ve güvenlik kurallarına uyma becerilerini geliştirmektedir”, “Kazanımlarda, öğrencilerin belli ahlaki ayrımları (güzel-çirkin vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır” sorularına ise en olumlu görüşü Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde Eğitim Fakültesi (Lisans) mezunu öğretmenlerin bildirdikleri görülmektedir.

Öğretmenlerin eğitim durumları değişkeleri ile Hayat Bilgisi ders kitaplarının içerik yapısı bakımından düşünceleri arasındaki ilişkiyi, anket sorularından anlamlı düzeyde çıkanlara baktığımızda en olumlu görüşü Eğitim fakültesi (Lisans) mezunu öğretmenlerin Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde verdikleri cevaplar belirlenmiştir.

Öğretmenlerin mesleki kıdem durumları değişkeleri ile 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarının içeriğinin programda belirtilen kazanımlarla tutarlı olma düzeyi bakımından değerlendirildiği ve anlamlı düzeyde çıkan, “Ders kitabının içeriği, bilgi itibariyle kazanımlarla tutarlıdır”, “Ders kitabının içeriği, kazanımların tamamını kapsamaktadır” sorularına ise en olumlu görüşü Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde mesleki kıdemi 11-15 yıl arası olan öğretmenlerin bildirdikleri görölmektedir.

Öğretmenlerin mesleki kıdem durumları değişkeleri ile 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarında temaların ve kazanımların işlenmesinde, ilköğretim programında belirtilen ilke ve açıklamaları karşılama düzeyinin değerlendirildiği ve anlamlı düzeyde çıkan, “Kazanımlar somuttan-soyuta, basitten-karmaşığa, yakından-uzağa şeklinde sıralanmıştır”, “Kazanımlar diğer derslerle bağlantılı olarak ele alınmıştır”, “Kazanımlar sebep-sonuç ilişkisi içinde verilmiştir”, “Kazanımlar, milli duyguları geliştirici, Atatürk ilke ve inkılaplarını kavratıcı yönde hazırlanmıştır”, “Güncel yaşamla Hayat Bilgisi dersinin kazanımları arasındaki ilişki içerikte dikkate alınmıştır” sorularına en olumlu görüşü Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde mesleki kıdemi 0-5 yıl arası olan öğretmenlerin bildirdikleri görölmüştür.

Öğretmenlerin mesleki kıdem durumları değişkeleri ile 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitapları dil ve anlatım yönünden öğrenci düzeylerine uygun olma durumu bakımından yeterliliğinin değerlendirildiği ve anlamlı düzeyde çıkan, “Konu ile ilgili terim ve kavramlar yeterlidir” sorusuna en olumlu görüşü Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde mesleki kıdemi 11-15 yıl arası olan öğretmenlerin bildirdikleri, “Kullanılan kavramlar sınıf düzeyine uygundur”, “Yardımcı unsurlar (resim, şekil ve fotoğraflar) konu ve metinlerle tutarlıdır”, “Okuma parçaları empati geliştirmeye yöneliktir”, “Metinler, okuma kolaylığı yönünden, cümlelerdeki kelime sayısı ve uzunluğu bakımında uygundur” sorularına en olumlu görüşü Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde mesleki kıdemi 0-5 yıl arası olan öğretmenlerin bildirdikleri, “Soyut kavramlar seviyesi, öğrencilerin bilişsel gelişim düzeyine uygundur” sorusuna ise en olumlu görüşü Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde mesleki kıdemi 6-10 yıl arası olan öğretmenlerin bildirdikleri görölmektedir.

Öğretmenlerin mesleki kıdem değışkeleri ile öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarını karşılama düzeyi bakımından yeterliliğinin değeriendirildiğı ve anlamlı düzeyde çıkan, “Etik davranma ve hoşgörölü olma becerilerini geliştirmektedir”, “Soru sorma, gözlem yapma ve tahminde bulunma becerilerini geliştirmektedir”, “Kazanımlar, bilinçli bir tüketici ve çevre bilincine sahip bireyler olmalarını sağlamaktadır”, “Sağlık bilgisi yeterliliğini ve güvenlik kurallarına uyma becerilerini geliştirmektedir”, “Kazanımlarda, öğrencilerin belli ahlaki ayrımları (iyi, kötü vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır”, “Kazanımlarda, öğrencilerin belli ahlaki ayrımları (güzel-çirkin vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır” sorularına en olumlu görüşü Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde mesleki kıdemi 0-5 yıl arası olan öğretmenlerin bildirdikleri görölmektedir.

Öğretmenlerin mesleki kıdem durum değışkenleri ile Hayat Bilgisi ders kitaplarının içerik yapısı bakımından düşünceleri arasındaki ilişkiyi, anlamlı düzeyde çıkan sorulara göre değeriendirildiğinde, en olumlu görüşü Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde 0-5 yıl arası kıdeme sahip öğretmelerin bildirdikleri görölmektedir.

Öğretmenlerin meslekleri ile ilgili yayınları takip etme durumları değışkeleri ile 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitapları dil ve anlatım yönünden öğrenci düzeylerine uygun olma durumu bakımından yeterliliğinin değeriendirildiğı ve anlamlı düzeyde çıkan, “Kullanılan kavramlar sınıf düzeyine uygundur”, “Soyut kavramlar seviyesi, öğrencilerin bilişsel gelişim düzeyine uygundur” sorularına en olumlu görüşü Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde meslekleri ile ilgili yayınları kısmen takip ediyorum diyen öğretmenlerin bildirdikleri, “Yardımcı unsurlar (resim, şekil ve fotoğraflar) konu ve metinlerle tutarlıdır” ” sorusuna en olumlu görüşü Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde meslekleri ile ilgili yayınları sürekli takip ediyorum diyen öğretmenlerin bildirdikleri ve “Kazanımlar ilgi çekici anlatımlarla (anekdot, şiir, öykü vb.) zenginleştirilmiştir” sorusuna en olumlu görüşü Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde meslekleri ile ilgili yayınları hiç takip etmiyorum diyen öğretmenlerin bildirdikleri görölmektedir.

Öğretmenlerin mesleki kıdem durumları değışkeleri ile 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarında temaların ve kazanımların işlenmesinde, ilköğretim programında belirtilen ilke ve açıklamaları karşılama düzeyinin değeriendirildiğı ve anlamlı düzeyde çıkan, “Kazanımlar diğeri derslerle bağlantılı olarak ele alınmıştır”, “Kazanımlar, milli duyguları

geliştirici, Atatürk ilke ve inkılaplarını kavratıcı yönde hazırlamıştır” sorularına en olumlu görüşü Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde meslekleri ile ilgili yayınları hiç takip etmiyorum diyen öğretmenler ile meslekleri ile ilgili yayınları sürekli takip etmiyorum diyen öğretmenlerin bildirdikleri görülmüştür.

Öğretmenlerin meslekleri ile ilgili yayınları takip etme durum değişkeleri ile öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarını karşılama düzeyi bakımından yeterliliğinin değerlendirildiği ve anlamlı düzeyde çıkan, “Kazanımlarda, öğrencilerin belli işlevsel ayrımları (yararlı-zararlı vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır”, sorusuna en olumlu görüşü Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde meslekleri ile ilgili yayınları sürekli takip etmiyorum diyen öğretmenlerin bildirdikleri, “Etik davranma ve hoşgörülü olma becerilerini geliştirmektedir”, “Kazanımlarda, öğrencilerin belli ahlaki ayrımları (güzel-çirkin vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır” sorularına en olumlu görüşü Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde meslekleri ile ilgili yayınları hiç takip etmiyorum diyen öğretmenlerin bildirdikleri görülmektedir.

Öğretmelerin meslekleri ile ilgili yayınları takip etme durum değişkenleri ile Hayat Bilgisi ders kitaplarının içerik yapısı bakımından düşünceleri arasındaki ilişki değerlendirildiğinde, anket sorularında anlamlı düzeyde çıkan sorulara en olumlu görüşü Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde Meslekleri ile ilgili yayınları hiç takip etmiyorum diyen öğretmenler bildirmişlerdir.

Öğretmenlerin MEB program geliştirme seminerlerine katılım durumları değişkeleri ile 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitapları dil ve anlatım yönünden öğrenci düzeylerine uygun olma durumu bakımından yeterliliğinin değerlendirildiği ve anlamlı düzeyde çıkan, “Kullanılan kavramlar sınıf düzeyine uygundur”, “Soyut kavramlar seviyesi, öğrencilerin bilişsel gelişim düzeyine uygundur” sorularına en olumlu görüşü Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde MEB program geliştirme seminerlerine hiç katılmadım diyen öğretmenlerin bildirdikleri görülmektedir.

Öğretmenlerin MEB program geliştirme seminerlerine katılım durum değişkeleri ile öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarını karşılama düzeyi bakımından yeterliliğinin değerlendirildiği ve anlamlı düzeyde çıkan, “Kazanımlar, bilinçli bir tüketici ve çevre bilincine sahip bireyler olmalarını sağlamaktadır”

sorusuna en olumlu görüşü Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde MEB program geliştirme seminerlerine hiç katılmadım diyen öğretmenlerin bildirdikleri görülmektedir.

Öğretmelerin MEB program geliştirme seminerlerine katılım durumları değişkenleri ile Hayat Bilgisi ders kitapları içerik yapısı hakkındaki düşünceleri arasındaki ilişkiyi, anlamlı düzeyde çıkan sorulara, en olumlu görüşü Çoğunlukla katılıyorum düzeyinde MEB program geliştirme seminerlerine hiç katılmadım diyen öğretmenler bildirmişlerdir.

IV.2. ÖNERİLER

Bu bölümde, 1.sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarının içerik yapısı bakımından öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi ile ilgili sonuçlar ışığında, aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

- 1.sınıf Hayat Bilgisi ders kitapları içeriği, programda belirtilen kazanımlarla tutarlı olma düzeyi bakımından; Ders kitabının içeriği, bilgi itibarıyla kazanımlarla tutarlı ve kazanımların tamamını kapsama bakımından olumlu bulunmuştur. İçerikte verilen kazanımlar, Hayat Bilgisi programına göre düzenlenmesi bakımında yetersiz görülmüştür. Bu nedenle, ders kitapları hazırlanırken içeriğin, programa göre düzenlenmesine özen gösterilmesi gerekmektedir.
- 1.sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarında temaların ve kazanımları işlenmesinde, ilköğretim programında belirtile ilke ve açıklamaları karşılama düzeyi bakımında, diğer derslerle bağlantısı, kazanımların sıralanış, kazanımların sebep-sonuç ilişkisi içinde ve bir birinin ön koşulu olacak şekilde verilişi, milli duyguları geliştirici, Atatürk ilke ve inkılaplarını kavratıcılığı yönünden, öğrencilerin motivasyonlarını sağlayacak etkinlik, yöntem ve tekniklerle desteklemesi, güncel yaşamla arasındaki ilişkinin dikkate alınması yönlerinden olumlu (yeterli) düzeyde bulunmuştur. Ancak, öğrencilerin özgün ve yeni fikirler ileri sürmelerini sağlama yönünden, kazanımların sıralanmasında öğrencilerin gelişim basamakları, ilgi, yetenek ve ihtiyaçlarını dikkate alma ve kazanımların konu başında açık bir biçimde verme yönlerinden yetersiz bulunmuştur. Temalarda, kazanımlar işlenirken, programda belirtilen ilke ve açıklamaları karşılama düzeyi, yukarıdaki eksiklikleri de dikkate alarak yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.
- 1.sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarında yer alan kazanımların öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını karşılama düzeyi bakımından, öğrencilerin yakın çevresini izlemesine yöneltecek biçimde verme, grupta ve bireysel çalışma yapmaya yönlendirme bakımından, iletişim kurma becerilerini geliştirmeye, sorumluluk bilinci ve görev edime isteğini verme yönlerinden yetersiz bulunmuştur. Buna göre, öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bu eksikliklerin içerikte giderilmesi gerekmektedir.

- 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitapları dil ve anlatım yönünden öğrenci düzeylerine uygunluğu bakımında, okuma parçaları resim ve şekillerle ilgi çekiciliği, pekiştireçlerin nitelik ve nicelik yönünden yeterliliği, okuma parçalarının anlatım tarzı itibarıyla ilgi çekiciliği ve okuma isteği uyandırması, paragrafların genelleme yapılabilecek bir bütünlük içerisinde düzenlenmesi ve kullanılan dilin sınıfın düzeyine uygunluğu yönlerinden yetersiz görülmüştür. Ders kitaplarının dil ve anlatım yönlerinden yukarıdaki eksiklikleri göz önüne alınarak öğrenci düzeylerine göre yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.
- Ders kitaplarındaki temaların içerik düzeni, okumaya karşı ilgiyi sürekli, canlı ve öğrencileri sıkmayacak şekilde ele alınmalıdır.
- Tema sonlarında ki özetlerin, öğrencilerin öğrendikleri konuların kuru bir tekrardan çok zihinde kalcılığını sağlayacak pekiştireçler olacak nitelikte ve açık bir ifade ile anlatılmasına dikkat edilmelidir.

IV.2.1. İçerik Düzenlemede Öğretmenlere Önerilecek Başlıca Yaklaşımlar

İçerik düzenleme ile ilgili olarak özellikle öğretmenlere önerilebilecek başlıca yaklaşımlar ise şunlar olabilir:

- Bilgiyi öğrenme ilkelerine uygun olarak bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta, basitten karmaşığa, yakından uzağa doğru mutlaka aşamalandırılmalıdır.
- Bilgi mutlaka neden olduğu gerekçelerle sunulmalı, sebep sonuç ilişkisi iyi kurulmalıdır.
- Bilgi güncelleştirilmeli, aktüel etkinliklerle aktarılmalıdır.
- Eskiye bilgiler içerikten çıkarılmalı, yeni bilgiler de özlü bir birikimle programda yer almalı, programın bilgi olarak hacminin genişletilmesinden öte yaşantı olarak hacminin genişletilmesine özen gösterilmelidir.
- İçerik mutlaka bir kavram analizine yer vermeli ve öğretim kavrama düzeyinin altına kesinlikle düşürülmemelidir.
- Olabildiğince zengin uyarıcıları barındıran öğretim teknolojilerinden yararlanılmalıdır.

- İçerik düzenlemede birçok Şeyi ğretmenin ötesinde, çocukların gelişimsel yeterliklerini rselemeyecek ve onların akademik gelişimlerini kılavuzlayacak bilgiler kazandırmaya ve sosyal becerilerini geliştirmeye zen göstermelidir. (www.firat.edu.tr)

KAYNAKLAR

- Airasian, P.W., 1994, **Classroom Assessment. Second Edition.** New York:McGraw Hill
- Barth, J.A.D., 1996, **İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi**, Milli Eğitim Geliştirme Projesi Yayınları, Ankara.
- Binbaşoğlu, C., 1988, **Genel Öğretim Bilgisi**, Binbaşı Yayınevi, Ankara.
- Binbaşoğlu, C., 1994, “**Ders Kitapları Üzerine**”, Çağdaş Eğitim Dergisi,(Sayı:195, s.33).
- Coşkun, İ. Kaya., 1996, **Türkiye ve Almanya’da İlköğretim Ders Kitapları.**
- Cüceloğlu, Doğan., 1998, **İçimizdeki Çocuk**, Remzi Kitapevi, 21.Basım, İstanbul.
- Doğan, H., 1997, **Eğitimde Program ve Öğretim Tasarımı**, Ankara.
- Emiroğlu, G., 2002, **İlköğretim“Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük” Ders Kitaplarına Yönelik Öğretmen Görüşleri Üzerine Bir Araştırma**, Konya.
- Ergün, M. ve Özdaş A.,1997, **Öğretim İlke ve Yöntemleri**, İstanbul.
- Esirgemez, Meral.,1995, **İlkokul Matematik Ders Kitaplarının Öğrenmeyi Sağlamadaki Katkıları Yönünden Öğretmen Görüşleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- Finch, C. R. and Crunkilton, J. R.,1984, **Curriculum Development in Vocational and Technical Education**, Allyn and Bacon, Inc, Boston.
- Gökaydın, N.,1996, “**Temel Eğitimin Önemli Bir Parçasını Oluşturan Çocuk Yayınları’nın Yaşamsal Önemi**”, Türkiye’de ve Almanya’da İlköğretim Ders Kitapları, Ankara.
- Güçlü, N.,2001, **Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu “Hayat Bilgisi 1–3”**, Nobel Yayınları, Ankara.
- Gül, G.,2000, **Gelişim ve Öğrenme**, ss.31,87,113
- Haladyna, T.M., 1997, **Writing Test Item to Evaluate Higher Oder Thinking.** USA:Viacom Company
- Halis, S., 2002, **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**, Nobel Yayınları, Ankara.
- İpşiroğlu, Z.,1997, **Düşünmeyi Öğrenme ve Öğretme**, Afa Yayınları (3.Baskı), Ankara.

- Korkmazlar, Ü.,1995, **Ana-Baba Okulu**, Remzi Kitapevi, ss.75-77,80-83.
- Kuhs, T., 1994, **Portfolio Assessment Making It Work For The First Time**, The Mathematics Teachers, vol:87(5)
- Küçükahmet, L., 2000, **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**. (XI. Baskı), Nobel Yayınları, Ankara.
- Küçükahmet, L., 2003, **Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu**, Nobel Yayınları, Ankara.
- Külahçı, Ş. G.,1995, Öğretmen Yetiştirme Modül Serisi “**A-6 Öğrenme Yaşantıları ve Düzenlenmesi**”, s.4-5.
- MEB. **Hayat Bilgisi Ders Programı.**, 2004.
- MEB. **Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı Kılavuzu.**, 2005.
- Paykoç, F., 2005, Yeni Öğretim Programlarını İnceleme ve Değerlendirme Raporu “**Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının İncelenmesi**”
- Ruhi, Ş. ve Ahmet Kocaman.,1996, “**İlköğretim Kitaplarında Dil Kullanımı**” Türkiye’de ve Almanya’da İlköğretim Ders Kitapları, Ankara.
- Senemoğlu, N., 2001, **Gelişim Öğrenme ve Öğretim**, Gazi Kitapevi, Ankara.
- Sever, S., 2003, “**Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Yapısal ve Eğitsel Özellikler**”, KökYayıncılık, İstanbul.
- Şişman, M., 2000, **Öğretmenliğe Giriş**, Pagem A Yayınevi, Ankara.
- Sosyal Bilgiler Öğretim Programı. (Ana Okulu, 1-8 sınıflar). **Çocuk ve Gençlerin Büyüme ve Gelişimine Dayalı İlköğretimi.**
- Sönmez, V., 1996, **Hayat Bilgisi Öğretimi**, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Sönmez, Y., 2001, **Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı**, Ankara.
- Taba, H., 1962, **Curriculum Development: Theory and Practice**. Harcourt, Brace and World, Inc. New York.
- Taşdemir, M., 2000, **Eğitimde Planlama ve Değerlendirme**, Ocak Yayınevi, Ankara.
- T.C. Milli Eğitim Mevzuatı., 2005.
- Tebliğler Dergisi, 2006., **Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönergesine Göre Ders Kitaplarının Nitelikleri ve Hazırlanması**, 2589.

- Tebliğler Dergisi.,1995.
- Teki, H.,1996, **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme, Yargı Yayınları**, Ankara. (10. Baskı)
- Topses, G., 2001, Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu,“**Hayat Bilgisi 1-3**”, Ankara. ss.5-17
- Tuncer, E., 1998, **İlköğretim Okulları 2. ve 3. Sınıf Hayat Bilgisi Kitaplarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)., İstanbul.
- Turgut, F., 1997, **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları**, Gül Yayınları, Ankara. (10. Baskı)
- Varış, F.,1996, **Eğitimde Program Geliştirme “Teoriler-Teknikler”**, AlkımYayıncılık, Ankara.
- Yalın, H. İ., 1996, “**Ders Kitapları Tasarımı**”, Milli Eğitim Dergisi, (Sayı:132, s.61)
- Yavuzer, H., 1987, Doğum Öncesinden Ergenlik Sonuna Çocuk Psikolojisi, Remzi Kitabevi, ss.112-113
- Yavuzer, H., 1999, **Çocuk Psikolojisi**, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- [http:// www.oğretmenler.com](http://www.oğretmenler.com). **Hayat Bilgisi Dersinin İşlenmesinde Kullanılacak Öğretim Yöntem ve Teknikleri**, 2007
- [http:// www.firat.edu.tr](http://www.firat.edu.tr). **İçerik Belirleme**, 2007
- [http:// www.iogm.meb.gov.tr](http://www.iogm.meb.gov.tr). **Ölçme ve Değerlendirme**, 2007

EKLER

EK 1 Öğretmenlere Uygulanan Anket Formu

EK 2 Anket Uygulaması İçin İzin Yazısı

EK 3 Anket Uygulanmasına Onay Yazıları

ANKET FORMU

Değerli Meslektaşım;

Bu anket 1. sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitapları içeriği hakkında görüşlerinizi alarak, kitapları daha nitelikli hale getirmeye yönelik öneriler üretmeyi hedefleyen bir araştırmaya temel oluşturacaktır. Anket formuna isminizi yazmayınız ve lütfen cevapsız bırakmayınız. Uygun bulduğunuz bir seçeneğin önündeki kutucuğa (X) işareti koyunuz. Yardımlarınız için teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Prof. Dr. Semra ÜNAL
Danışman

Savaş AKBULUT
Y. Lisans Öğrencisi

I. BÖLÜM

Aşağıdakilerden konunuza uygun olanı (X) şeklinde işaretleyiniz

1- Cinsiyet

() Erkek () Bayan

2- Eğitim Durumunuz

() Eğitim Yüksek Okulu () Eğitim Fakültesi (Lisans) () Yüksek Lisans () Doktora

3- Mesleki Kıdeminiz

() 0-5 Yıl () 6-10 Yıl () 11-15 Yıl () 16 ve üstü

4- Mesleğinizle İlgili Yayınları Takip Etme Durumunuz

() Sürekli Takip Ediyorum () Kısmen Takip Ediyorum () Hiç Takip Etmiyorum

5- MEB Program Geliştirme Seminerlerine Katılma Durumunuz

() Kısmen Katıldım () Tamamen Katıldım () Hiç Katılmadım

II. BÖLÜM

Size hangi seçenek uygun ise içine (X) işareti koyunuz

A- İçeriğin Düzenlemesinin Kazanımlara Etkisi		Tamamen Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
		4	3	2	1
1	Kazanımlar, öğrencileri yakın çevresini izlemesine yöneltecek biçimde verilmiştir.				
2	Konu ile ilgili terim ve kavramlar yeterlidir.				
3	Kullanılan kavramlar sınıf düzeyine uygundur.				
4	İçerikte verilen kazanımlar Hayat Bilgisi programına göre düzenlenmiştir.				
5	Metinlerde, karmaşık ve uzun cümleler kullanılmıştır.				
6	Okuma parçaları resim ve şekillerle ilgi çekici hale getirilmiştir.				
7	Kazanımlar somuttan-soyuta, basitten-karmaşığa, yakından-uzaya şeklinde sıralanmıştır.				
8	Kazanımlar diğer derslerle bağlantılı olarak ele alınmıştır.				
9	Okuma parçaları sayı itibariyle yeterlidir.				
10	Kazanımlar sebep-sonuç ilişkisi içinde verilmiştir.				
11	Kazanımlar, milli duyguları geliştirici, Atatürk ilke ve inkılaplarını kavratıcı yönde hazırlanmıştır.				

III. BÖLÜM

Size hangi seçenek uygun ise içine (X) işareti koyunuz

B- İçeriğin Sağlayacağı Kazanımlar		Tamamen Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
		4	3	2	1
1	Ders kitabının içeriği, bilgi itibariyle kazanımlarla tutarlıdır.				
2	Noktalama işaretleri yerli yerinde kullanılmıştır.				
3	Yardımcı unsurlar (resim, şekil ve fotoğraf) konu ve metinlerle tutarlıdır.				
4	Kazanımlar ilgi çekici anlatımlarla (anekdot, şiir öykü, fıkra vb.) zenginleştirilmiştir.				
5	Metinlerde. Gereksiz yere tekrarlanan cümle ve sözcükler kullanılmıştır.				
6	Pekiştireçler nitelik ve nicelik yönünde yeterlidir.				
7	Kazanımlar birbirinin ön koşulu olacak şekilde sıralanmıştır.				
8	Okuma parçaları anlatım itibariyle ilgi çekicidir.				
9	Kazanımlar öğrencilerin sosyalleşmesini sağlayacak nitelikte düzenlenmiştir.				
10	Kazanımlar, öğrencileri motivasyonunu sağlayacak etkinlik, yöntem ve tekniklerle desteklenmiştir.				
11	Metinler, öğrencide okuma isteği uyandırmaktadır.				
12	Metinler, anlatım tarzı itibariyle anlaşılır ve açık bir dille yazılmıştır.				
13	Kazanımlar, öğrencileri grupla çalışmaya yönlendirmektedir.				

14	Okuma parçaları empati geliştirmeye yöneliktir.				
15	Kazanımlar, öğrencileri bireysel çalışma yapmaya yönlendirmektedir.				
16	Kazanımlarda, öğrencileri belli işlevsel ayrımları (yararlı-zararlı vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır.				
17	Kazanımlar, öğrencilerin problem çözme ve karar verme yeteneğini geliştirecek niteliktedir.				
18	Paragraflar, öğrencilerin genelleme yapabilmelerini sağlayacak bir bütünlük içerisinde düzenlenmiştir.				
19	Kazanımlar, öğrencileri iletişim kurma becerilerini geliştirmektedir.				
20	Etik davranma ve hoşgörülü olma becerilerini geliştirmektedir.				
21	Öğrencilerin, kendilerini tanıma ve tanıtabilme, duygularını yönetebilme becerilerini geliştirmektedir.				
22	Kazanımlar, plan yapma, planlı çalışma becerilerini geliştirmektedir.				
23	Soru sorma, gözlem yapma ve tahminde bulunma becerilerini geliştirmektedir.				
24	Kazanımlar, bilinçli bir tüketici ve çevre bilincine sahip bireyler olmalarını sağlamaktadır.				
25	İçerik olarak, öğrencilerin özgün ve yeni fikirler ileri sürmelerini sağlayacak şekilde düzenlenmiştir.				
26	Sağlık bilgisi yeterliliğini ve güvenlik kurallarına uyma becerilerini geliştirmektedir.				
27	Kazanımlar, öğrencilerin sorumluluk bilinci ve görevi edinmesini sağlamaktadır.				

28	Ders kitabının içeriği, kazanımların tamamını kapsamaktadır.				
29	Kazanımların sıralanmasında öğrencilerin gelişim basamakları, ilgi, yetenek ve ihtiyaçları dikkate alınmıştır.				
30	Kullanılan dil sınıf düzeyine uygundur.				
31	Güncel yaşamla, Hayat Bilgisi kazanımları arasındaki ilişki içerikte dikkate alınmıştır.				
32	Kazanımlar, konu başında açık biçimde verilmiştir.				
33	Metinler, okuma kolaylığı yönünden, cümlelerdeki kelime sayısı ve uzunluğu bakımından uygundur.				
34	Kazanımlarda, öğrencilerin belli ahlaki ayrımları (iyi-kötü vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır.				
35	Soyut kavramlar seviyesi, öğrencilerin bilişsel gelişim düzeyine uygundur.				
36	Cümle yapısı, öğretim ilkelerine uygu olarak düzenlemiştir.				
37	Kazanımlarda, öğrencileri belli ahlaki ayrımları (güzel-çirkin vb.) yapabilecekleri biçimde ele alınmıştır.				

IV. BÖLÜM

Bu konudaki farklı düşüce ve görüşlerinizi lütfen bu bölüme yazınız

.....

.....

.....

.....

.....

.....